

Βιβλίον Γενρ. Δ. Κανδύαδαν - Κινέζοι
σταίον διποσσορρεύον εξ Αρρσορρεύον Λαβ Πόλιν.
- 24-7-1949

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΟΥ

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

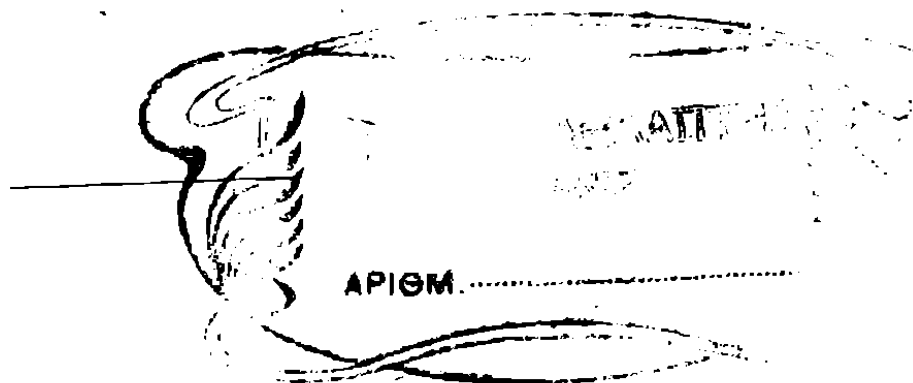
ΚΑΙ ΤΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ

ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΥΠΟΙΣ «ΑΓΡΝΟΣ»

ΠΑΡΙΣΙΟΙ

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Ἡ νεωτέρα Ελλάς, σχεδὸν ἀπὸ τῆς γεννήσεώς της, ἔσχε πολίτευμα ἀντιπροσωπευτικόν. Ἐκ τούτου ἡ πολιτικὴ ἀνατροφὴ τοῦ λαοῦ ὑπῆρξε τοσοῦτον δημοκρατικῶν ἀρχῶν, ὥστε ἀπεχθάνεται οὗτος τὴν ἄκρατον μοναρχίαν καὶ ἠνέχθη πάντοτε μετὰ δυσφορίας, ἐφ' ὅσον ἐμακροχρόνουν, τὰς διαφόρους δικτατορίας καὶ τὰς καλλίστας μεταξὺ αὐτῶν. Ἄλλ'—ἐὰν τὸ ἀντιπροσωπευτικὸν πολίτευμα εἶναι ἀναμφισβητήτως ὁ ἀρμόζων πολιτικὸς οἶκος τῆς Ἑλλάδος, ἡ κοινοβουλευτικὴ ἐξέλιξις αὐτοῦ ἐπὶ τρία τέταρτα αἰῶνος ἀπέδωκε καρποὺς ἥκιστα ἐπωφελεῖς τῇ χώρᾳ, τόσον ἐν τῇ διοικήσει, ὅσον καὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ αὐτῆς. Καὶ μὲ τὰς μεγαλειτέρας κοινοβουλευτικὰς πλειοψηφίας τῶν Κουμουνδούρου, Τριζούπη, Δεληγιάννη καὶ Θεοτόκη, οὐδέποτε ἢ σπάνίως κατωρθώθη ἡ ἐπιψήφισις τῶν μεγάλων μας ἐθνικῶν καὶ οἰκονομικῶν προβλημάτων, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων εἶδρον μόνον τὰς δεούσας λύσεις αὐτῶν ἢ ἀπὸ Κρηθερνήσεις, σύρούσας ὀπισθὲν τῶν κοινοβουλευτικὰς ὀλοψηφίας — πολιτικὰς οὕτω δικτατορίας — ἢ ἀπὸ τοιαύτας, στηριχθείσας ἐπὶ στρατιωτικῶν δικτατοριῶν. Ἡ πρώτη ἀναδιοργάνωσις τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν ὑπῆρξεν ἔργον τῆς δικτατορίας τοῦ 1909, ἡ ἀποκέντρωσις καὶ ἡ ἐπίλυσις τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος ἔργον τῆς πρὸ καὶ μεταπολεμικῆς κοινοβουλευτικῆς δικτατορίας τοῦ Ε. Βενιζέλου, τὸ ὕδωρ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ὁ λιμὴν τοῦ Πειραιῶς καὶ ἡ ἐγκατάστασις τῶν προσφύγων ἔργον τῆς δικτατορίας τοῦ 1923. Διὰ τί ;

Διότι ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία πρὸ παντὸς ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ περιφήμου « Τὶς πταίει » περιέστη ἀπὸ

τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Ἡ ἀνάμιξις τοῦ βουλευτοῦ εἰς τὴν διοίκησιν τῷ ἐγένετο οὕτω δίκαιωμα, ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ καθημερινὴ ἐξαντλητικὴ ἐνασχόλησις, πρὸς θεραπείαν τῶν ἀπείρων ἀξιώσεων τῶν ἐκλογέων του, ἢ ἐπιμελὴς ἐξυπηρέτησις τῶν ὁποίων τῷ ἐξασφαλίζει τὴν ἐπανεκλογὴν περισσότερον, παρὰ ἐὰν κατεγίνετο μὲ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν γενικῶν συμφερόντων. Τὰ τελευταῖα ταῦτα θεωρούμενα τῆς ἀντιλήψεως πάντων κατήντησαν νὰ μὴ εἶναι τοῦ εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος οὐδενός. Ἀφ' ἑτέρου, ὁ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως μερισμὸς οὗτος τῆς ὑπουργικῆς ἐξουσίας μετὰ ἑκατοντάδων ὅλων βουλευτῶν τῇ ἐδημιούργησεν ἀπεράντους διοικητικὰς ἀσχολίας, αἵτινες ἀπορροφοῦν ὅλον τὸν χρόνον καὶ τῶν ἀοκνωτέρων μελῶν αὐτῆς, χωρὶς νὰ τῇ ἀφίνουν τὸν δέοντα καιρὸν πρὸς κατάλληλον ἐπεξεργασίαν νομοθετημάτων, ἀφορώντων τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν γενικωτέρων ζητημάτων τοῦ ἔθνους. Οὔτε καὶ, συνήθως, ἔχει ἡ Κυβέρνησις τὴν ἐλπίδα τῆς ἐπιψηφίσεως τῶν τοιούτων νομοθετημάτων παρὰ τῆς Βουλῆς, ἥς αἱ ἐργασίαι εἰσὶ πάντοτε ἀπερροφημέναι μέχρις ἀποπνιγμοῦ ἐκ τῶν νομοσχεδίων τῆς τρεχούσης ὑπηρεσίας τῶν ὑπουργείων, ὡς καὶ ἀπὸ ἐκείνων τῆς θεραπείας μυριάδων μικροτοπικῶν ἀναγκῶν. Ἀπόδειξις ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀπορρόφησις παρὰ τῶν τοιούτων ζητημάτων πλέον τοῦ ἑξαμήνου — ἐν ἀποκλεισμῷ τοῦ συνταγματικοῦ τῶν ἔργου — δύο ἐθνοσυνελεύσεων συνελθουσῶν, ἐν τούτοις, εἰδικῶς πρὸς σύνταξιν τοῦ πολιτεύματος.

Αὕτη εἶναι ἡ ἀψευδὴς εἰκὼν τῆς λειτουργίας τῆς τε νομοθετικῆς καὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ εἰς πάντα τὰ κράτη τοῦ κοινοβουλευτικοῦ θεσμοῦ. Ἀλλ' ἡ αὐθαίρετος αὕτη ἐπιβολὴ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἀρχῆς, ἡ ἀσκουμένη διὰ τοῦ Κοινοβουλίου, δὲν καταντᾷ εἰς τίποτε ἕτερον ἢ τὴν συνταγματικὴν ἀπολυταρχίαν. « Ὁ τοιοῦτος λαὸς ἀξιό ἐπίσης ὡς ὁ προσωπικὸς μονάρχης νὰ ἐξασκήσῃ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν, ὅπως οὕτω ἀποφεύγῃ τὴν ὑπακοὴν εἰς τὸν νόμον. Λαμβάνει, ὅθεν, τὸν χαρακτῆρα δεσπότητος καὶ οἱ δημαγωγοὶ ἐκτιμῶνται μεγάλως παρ' αὐτῷ. Δὲν ὑπάρχει οὕτω αὐδεμία διαφορὰ μεταξὺ τῆς μοναρχίας καὶ δημοκρατικῆς τυραννίας ». Ὁ ἡμέτερος Ἀριστοτέλης ἔφη ταῦτα πολλοὺς πολλοὺς χρόνους πρὸ ἡμῶν.

Ἐὰν τὸ τοιοῦτον ἐλάμβανε χώραν μὲ μίαν Βουλὴν, μὲ

τὸ πλειοψηφικὸν σύστημα κατὰ τὰς ἐκλογὰς καὶ τὴν ὑπαρξιν δύο πολιτικῶν κομμάτων, φαντάζεται πᾶς τις τὴν διοικητικὴν μυριανδρίαν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ κόσμου μὲ τὴν προσθήκην τῆς Γερουσίας καὶ μὲ τὴν ἀναλογικὴν ἀντιπροσωπεΐαν.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ ἀναλογικὴ πρόπει νὰ θεωρηθῇ, παρ' ἡμῖν ἐπίσης, ὡς ἀπανταχοῦ, τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀντιπροσωπευτικὸν σύστημα τοῦ μέλλοντος, σχετικῶς μὲ τὴν νομοθέτησιν καὶ τὸν κυβερνητικὸν ἔλεγχον. Τὸ ἀδιοίκητον ὅμως τῆς χώρας, μὲ τὴν συνωστισμένην παράστασιν ὅλου τούτου τοῦ κοινοβουλευτικοῦ κόσμου ἐν τῇ διοικήσει, εἶναι μία πολιτειακὴ ἀλήθεια ἀναμφισβήτητος, ὅσον καὶ ἡ δημιουργουμένη οὕτω κατὰστασις παραλυτικὴ πάσης κυβερνητικῆς δράσεως καὶ εὐθύνης.

Θὰ ἦτο ἀληθῶς μέγα σφάλμα εἶναι τὸ ἀδιοίκητον τοῦτο ἐθεωρεῖτο ἀμάρτημα εἰδικὸν τοῦ Δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Τὸ ἀμάρτημα τοῦτο δὲν ἠδυνήθησαν ποτὲ νὰ μετριάσουν, πολὺ μᾶλλον νὰ ἐκριζώσουν καὶ οἱ καλλίτεροι Βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος, οἷος ὁ Γεώργιος ὁ Α'. Ἡ δὲ παρουσία των ἐν τῷ θρόνῳ δὲν συνέτεινε ἢ μόνον νὰ τροφοδοτῇ τὴν μικροπολιτικὴν συκοφαντίαν, ὅτι τὸ ἀδιοίκητον ἦτο πολλάκις ἔργον ἰδικόν των καὶ νὰ συγχίζη οὕτω τὰς εὐθύνας ὅλων. Τοῦτο δὲ, διότι τὸ τοιοῦτον ἀδιοίκητον εἶναι ἀπλῶς ἀμάρτημα τοῦ κοινοβουλευτικοῦ θεσμοῦ, τοσοῦτον ριζικὸν καὶ ἔμφυτον αὐτῷ, ὥστε παντοῦ ἐν Εὐρώπῃ ὅπου ἐφαρμόζεται, εἴτε ὑπὸ Βασιλεῖς εἴτε ὑπὸ Προέδρους Δημοκρατίας, ἔφερε τὴν κυβερνητικὴν παραλυσίαν. Δὲν ἐσημειώθη οὐδαμοῦ κρατικὴ εὐδαιμονία, ὅπου ἡ κυβέρνησις ἀγνοεῖ τὴν τύχην αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπαύριον. Τὸ κῦρος Τῆς γενικῶς εἶναι μηδαμινόν, ὅταν ἡ πτῶσις αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς μεταπηδήσεως εἰς τὴν ἀντιπολιτευτικὴν πτέρυγα μιᾶς δεκάδος βουλευτῶν.

Πόσα πολιτειακὰ ζητήματα δὲν ἐχάθησαν ἀπὸ τὴν ἐκ τούτου ἑλλειψιν ἐμπιστοσύνης πρὸς αὐτὴν τοῦ Λαοῦ καὶ τῶν συναλλασσομένων ξένων Κρατῶν ! Πόσαι ἄδικοι συγκαταβάσεις καὶ παραχωρήσεις δὲν ἔλαβον χώραν ἐν τῇ διοικήσει ἐπὶ ζημίᾳ τῶν συμφερόντων τοῦ Κράτους καὶ τοῦ κυβερνητικοῦ γοήτρου, πρὸς ἀποφυγὴν κυβερνητικῶν ἀλλαγῶν κατὰ στιγμὰς κρισίμους διὰ τὸ Κράτος ; Καὶ πόσαι πλειοψηφίαι, προελθοῦσαι ἀπὸ τὴν πλήρη λαϊκὴν ἐμπιστοσύνην πρὸς ἐφαρ-

οὐ πολὺ ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, πρὸ τῆς προβολῆς προσωπικῶν ἀξιώσεων βουλευτῶν, ἀπαραδέκτων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ! Ἀντιθέτως ἐσημειώθησαν πλειστάκις ἐν Εὐρώπῃ, ἀνὰ τὸν κοινοβουλευτικὸν κόσμον, κοινοβουλευτικαὶ πλειόψηφiai ὅχι μόνον νὰ καλύψωσι διὰ τῆς ψήφου των παρὰ νόμους ὑπουργικὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποθάψωσι τὸν τυφλὸν πολιτικὸν φανατισμὸν ἐν τῇ ὑποστηρίξει αὐτῶν, διότι ἀρρήκτως συνδεδεμένοι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἔβλεπον ἐν τῇ ἀποτυχίᾳ ἐκείνης τὴν ἰδικήν των καταδίκην.

Τὶ ἀπέρρευσεν ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν ὅλων αὐτῶν ἰῶν κοινοβουλευτικῶν ἀτασθαλιῶν ; Μία κατάπτωσις τοῦ πολιτεύματος τοῦ τόπου καὶ τῶν Βουλευτῶν εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν. Ἐφ' ὅσον εἶχομεν ὡς πολίτευμα τὴν συνταγματικὴν βασιλείαν ἔπαιεν ἐκείνη, ἥδη ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς Δημοκρατίας, ὅλον τὸ σφάλμα εἶναι τοῦ νέου τούτου θεσμοῦ. Διὰ τοὺς πολιτευτὰς, ἀφ' ἑτέρου, καὶ τοὺς ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ καὶ τοὺς ἐν τῇ Διοικήσει, μία κρατεῖ διὰ πάντας γενικὴ καὶ ἀόριστος γνώμη περὶ τῆς συνολικῆς ἀνικανότητος των. Ἐν τοσούτῳ, οὐδεὶς δύναται νὰ καθάπτεται τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου Πολιτεύματος, τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου πολιτικοῦ ἀνδρός, ἔφ' ὅσον δύο ἑκατοντάδες λαϊκοὶ ἐντολοδόχοι παρεδρεύουν μετὰ τεσσάρων ἢ πέντε πολιτικῶν προγραμμάτων εἰς τὴν λήψιν μιᾶς κυβερνητικῆς ἀποφάσεως ἢ διοικητικοῦ μέτρου. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀξιῇ τὴν ταχύτητα τῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς ἐκτελέσεως, τὴν μὴ νευρικότητα ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς ἐξουσίας, τὴν ὁμογένειαν τῶν μέτρων, τὴν ἀτεγκτον ἐφαρμογὴν ἑνὸς πολιτικοῦ προγράμματος, ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἀπειλεῖται, ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἔργου αὐτῆς, ἀπὸ διαρκεῖς κρίσεις, ἢ ὅταν ἀκόμη ὀλόκληρος Συνέλευσις ἀναρριχᾶται, κατὰ τὸν χρόνον τῆς νομοθετικῆς περιόδου εἰς τὴν διοίκησιν, διὰ τῆς καθόδου ἐξ αὐτῆς τῶν Ὑπουργείων κατὰ ἑξάμηνον. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ διοικήσῃ τις καλῶς ἄνευ συστήματος καὶ ἄνευ χρόνου πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ; Ὁ Γάλλος Πρωθυπουργὸς τοῦ 1917 κ. Ribot ἔλεγε σχετικῶς : « Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτύχουν διοικήσεις καὶ μεταρρυθμίσεις, ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἀπειλεῖται διαρκῶς, καὶ ὅταν ἐκτελεῖ ἐντίμως καὶ σταθερῶς τὸ καθήκον της ; Ὑπουργὸς δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δίδει ἐπ' ὀλίγους μῆνας εἰς τὸν κόσμον τὸ θλιβερὸν θέαμα τῆς ἀνικανότητος του ».

Ἐάν ὅμως πάντα ταῦτα...

καὶ ἐκτελέσεως ἐν τῇ Διοικήσει καὶ λοιπὰ — δὲν καταστῶσι μίαν ἡμέραν πράγμα, ὁ τόπος οὐδέποτε προώρισται νὰ ὀρθοποδήσῃ. Θὰ σημειοῦνται μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μεταβολαὶ πολιτεύματος καὶ δικτατορίαι, σημεῖα τῆς λαϊκῆς δυσαρρεσκείας πρὸς τὸν Κοινοβουλευτισμὸν. Ἐν τούτοις ἔχομεν αὐτοπτα παραδείγματα ὅτι, οὔτε αἱ συχναὶ μεταβολαὶ πολιτευμάτων, οὔτε αἱ συχναὶ δικτατορίαι, δίδουν εἰς τὸν τόπον τὴν εὐδαιμονίαν. Ἡ Ἑλλὰς, ἀφ' ἑτέρου, δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ Κοινοβουλευτικῆς ἐκπροσωπήσεως καὶ ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία ὀφείλει νὰ ἀνήκῃ τῷ Λαῷ, αἱ δὲ ἐξουσίαι ἐκεῖθεν νὰ ἀπορρέουν.

Κατὰ ταῦτα, ἡ νομοθεσία εἶναι ἔργον τοῦ Κοινοβουλίου, ὅπως ἐπίσης καὶ ὁ ἔλεγχος τῶν Κυβερνήσεων. Ἐὰν δὲ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο περιορίζοντο τὰ κοινοβουλευτικὰ ἡμῶν σώματα, θὰ εἴχομεν ταχέως πλεῖστα νὰ συγκομίσωμεν ἀγαθὰ. Ὑπάρχουσιν ἄνδρες ἱκανοὶ μόνον διὰ τὴν διοίκησιν καὶ ἕτεροι μόνον διὰ τὸ νομοθετικὸν ἔργον. Ὁ καταρτισμὸς αὐτῶν θὰ ἦτο πληρέστερος, ἔὰν οἱ μὲν προωρίζοντο μόνον διὰ τὴν διοίκησιν, οἱ δὲ ἕτεροι μόνον διὰ τὸ Κοινοβούλιον καὶ οἱ τελευταῖοι δὲν κατηνάλισκον, νομοθετοῦντες, τὸ πλεῖστον τῶν ἀσχολιῶν των, ὅπως ἐπιδείξωσιν ἀξιότητα πρὸς ἀνάγωγὴν των^ε εἰς Ἀρχηγούς τῆς Διοικήσεως. Τὰ κυβερνητικὰ προγράμματα θὰ ἐψηφίζοντο ἐπίσης πολὺ εὐχερέστερον, ἐφ' ὅσον δὲν παρενεβάλλετο ὡς ἐμπόδιον τῆς ἐπιψηφίσεως των ἡ προσδοκία τοῦ κοινοβουλευτικοῦ κόσμου εἰς δυνατὴν ἐκ τούτου πτώσιν τῆς Κυβερνήσεως, ὅπερ θὰ ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀρχήν. Ὁ ἔλεγχος τοῦ Κοινοβουλίου ἀκόμη, ἀπηλλαγμένος παρομοίας ὑστεροβουλίας, θὰ προσελάμβανε τὸν χαρακτῆρα ἀληθοῦς φραγμοῦ τῶν ὑπουργικῶν πράξεων καὶ θὰ ἤσκει παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τῇ Κυβερνήσει ἐπίσης βαθεῖαν ἐπιρροήν. Τὰ πολιτικὰ κόμματα θὰ ἐνεφανίζοντο καὶ θὰ ἔδρων ἐν τῇ Βουλῇ μὲ διαφορετικὴν καθ' ὅλα τὴν σύστασιν αὐτῶν, καθ' ὅσον θὰ διεκρίνοντο μόνον ἀπὸ τὰς σαφῶς καθωρισμένας ἀντιθέτους ιδέας ἐπὶ τῆς νομοθεσίας. Οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν θὰ ἦσαν οἱ ἐμβριθέστεροι καὶ εὐγλωττότεροι ὑπερασπισταὶ τῶν ιδεῶν τούτων ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, θὰ ἔπανε δὲ ἡ σήμερον ἀσχημοσύνη — καταστᾶσα ἐν τοσούτῳ Κυβερνητικῇ ἀνάγκῃ — ὅπως οἱ ἀρχηγοὶ εἶναι οἱ δεξιότεροι διευθετηταὶ τῶν ἀξιώσεων τῶν Βουλευτῶν, « Κοινοβουλευτικοὶ » ἐκ

τησιν τῆς ἐξουσίας, δὲν θὰ ἀπεδέχετο τὴν συνύπαρξιν ἐν αὐτῇ προγραμμάτων ἀλληλοσυγκρουομένων εἰς τὰς γενικὰς αὐτῶν ιδέας καὶ τὴν συνονθύλευσιν οὐσιωδῶν αὐτῶν μερῶν εἰς ἓνα νομοθετικὸν τραγέλαφον, ὅστις μοιραίως φέρει τὴν ἔκπτωσιν παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ τῶν οὕτω δημιουργουμένων νόμων. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἀπόλυτον ἀθέτησιν τῆς ληφθείσης διὰ τῶν ἐκλογῶν λαϊκῆς ἐντολῆς καὶ διοίκησιν τοῦ τόπου διὰ τῶν μειοψηφιῶν. Ὅταν δέ τις δὲν θέλει νὰ λησμονῇ, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ψηφίζόντων ἐκλογέων εἶνε μικρὸς ἐν ἀναλογία τοὺς ἐγγεγραμμένους τοιοῦτους, δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι αἱ πλειοψηφαί ἐν τῇ Βουλῇ δὲν ἀντιπροσωπεύουσι κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν πλειοψηφίαν τῶν πολιτῶν καὶ ὅτι αἱ πλειοψηφαί ἐν τῇ Κυβερνήσει συγκροτοῦνται ἐκ διαφόρων μειοψηφιῶν, ἣ δὲ πτώσις αὐτῶν δὲν εἶναι συκῆθως ἢ ἔργον τῶν τελευταίων τούτων. Καὶ ὀφείλει τότε νὰ θαυμάζῃ τοὺς ἀπανταχοῦ ἄνδρας, τοὺς καταναλώσαντας τὴν πολιτικὴν των σταδιοδρομίαν πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς δικαίας ἀντιπροσωπεύσεως τῶν μειοψηφιῶν ἐν τῇ Βουλῇ, ἐν ἣ ὅμως ἔχομεν σπανίως τὴν δικαίαν ἀντιπροσώπευσιν τῆς πλειοψηφίας. Ἐν τοσούτῳ, ἡ οὐσιωδὴ ἀρχὴ τοῦ κρατοῦντος πολιτεύματος εἶναι, ὅτι τὸ ἔθνος ὀφείλει νὰ κυβερνᾶται ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν καὶ ἡ πλειοψηφία τῶν πολιτῶν εἶναι ἡ δικαιουμένη νὰ καταρτίζῃ τὴν πλειοψηφίαν τοῦ Κοινοβουλίου.

Ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν, ἀφ' ἑτέρου, εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ μεγαλειτέρα ἐπιτυχία τοῦ προορισμοῦ τῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πίστιν τοῦ πολίτου ἐπὶ τοῦ κύρους αὐτῆς, ἥτις φέρει τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν τάξιν, τὸν νόμον καὶ τοὺς δημοσίους λειτουργούς. Ἀλλ' ὁ πολίτης οὐδένα ἔχει σήμερον σεβασμὸν πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, ὃν γνωρίζει ὑποκείμενον αὐτῷ, ἐφ' ὅσον ὁ τελευταῖος ἐξυπηρετεῖ τὸν ἐντολοδόχον του Βουλευτὴν καὶ θεωρεῖ τὸν νόμον εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ὄχι ἄτεγκτον, ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ ἐνεργήσῃ ἐναντίον αὐτοῦ. Τὸ Κυβερνητικὸν κῦρος ἐλαττοῦται ἀκόμῃ ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει ἐκ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι ὁ ὑπάλληλος δὲν πειθαρχεῖ πλήρως εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Ὑπουργοῦ, ἀλλ' ὅτι ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτοῦ διὰ τοῦ προστάτου του Βουλευτοῦ διοικητικὴν πίεσιν, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς προαγωγὰς καὶ τοποθετήσεις. Οὐδεμία, ὅθεν, ἀγαθὴ δρᾶσις καὶ τοῦ ἀξιοτέρου Ὑπουργοῦ εἶναι δυνατὴ, ἐφ' ὅσον τὰ διάφορα ὄργανα αὐτοῦ ἔπαυσαν νὰ ᾔναι ἀληθεῖς του συνεογάται, ἡ δὲ ἐκτέλεσις τῶν

διοικητικῶν μέτρων οὐδέποτε γίνεται μετ' ἀκριβείας, ἐνθουσιασμοῦ καὶ αὐταπαρνήσεως.

Ἐτεροι ἀκόμη γενικωτέρας φύσεως λόγοι ἐπιβάλλουν τὴν ταχεῖαν ἐνίσχυσιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἐν τῷ Ἰο-λιτεύματι ἡμῶν. Θὰ ἐννοήσωμεν τοῦτο καλλίτερον, ἐὰν ἀναμνησθῶμεν ὀλίγον τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τοῦ Συντάγματος τοῦ 1862. Ἡ μελέτη τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἐκείνης πείθει, ὅτι τοῦτο δὲν ἐδημιουργήθη ἢ ἀπὸ τὴν σκέψιν, ἂν μὴ τὴν μὴνιν, τῆς ἀντιδράσεως κατὰ τῆς ἄγαν συγκεντρωτικῆς ἐξουσίας τῶν Συμβούλων τοῦ ἐκπτώτου Βασιλέως. Οὕτως, ὁ πολιτικὸς μηχανισμὸς αὐτοῦ εἶχε σκοπὸν νὰ κωλύῃ εἰς πᾶν θῆμα τὴν ἄσκησιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ ἡ προβλεπομένη κυβερνητικὴ ἀστάθεια δὲν ἦτο ἢ μία νομοθετικὴ κωλυσιεργία κατὰ τῆς ἀποκτήσεως μεγάλης πολιτικῆς ἰσχύος παρὰ τοῦ διαχειριστοῦ τῆς ἐξουσίας ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Οὔτε προεβλέπετο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πολιτειακὴ ἄλλοθεν ζημία διὰ τῆς δημιουργίας τοιούτων ἀσθενῶν Κυβερνήσεων, καθ' ὅσον ἡ Ἑλλάς, μικρὰ τὸ δέμας, δὲν εἶχε νὰ φοβῇται ἐξωτερικοὺς περισπασμοὺς, ἢ νὰ ἐλπίξῃ πολιτικοὺς συνδέσμους μετὰ τῶν ξένων Κρατῶν. Τὰ χρέη τοῦ Κράτους καὶ ἡ οἰκονομικὴ φορολογία τοῦ Λαοῦ ἦσαν μικρά, οὐδόλως δὲ ὑπῆρχε γνωστὴ ἢ τεράστια ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας, τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ὥς καὶ ὁ Κομμουνισμός. Ἐὰν, ὅθεν, αἱ Κυβερνήσεις ἀναβαινοκατέβαινον συχνὰ τῆς ἐξουσίας, ὑποχρεωμέναι νὰ διοικῶσι προχειρῶς, ἄνευ προγράμματος καὶ χρόνου, τὸ τοιοῦτον δὲν εἶχε σημασίαν τινὰ πρὸ τοῦ συνταγματικοῦ ἀγαθοῦ τοῦ καθιστῶντος τὴν ἐξουσίαν ἀνίκανον πρὸς τυραννίαν τοῦ Λαοῦ. Ἄλλ' ἔκτοτε ; Τὸ πολιτικὸν σῶμα τοῦ Κράτους ἐτετραπλασιάσθη, προῆλθε τοῦτο εἰς πολιτικὰς διαμάχας, ἀλλὰ καὶ εἰς στενὰς φιλίας καὶ συμμαχίας μετὰ τῶν ξένων Κρατῶν, τὰ χρέη αὐτοῦ ἑκατονταπλασιάσθησαν, τὸ νόμισμα ὑπέστη χρηματικὸν ἐξευτελισμόν, ἡ φορολογία τοῦ Λαοῦ ἐγένετο βαρυτάτη, ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου πανταχοῦ ὑπῆρξε τερατώδης, ὁ οἰκονομικὸς συνάγωνισμός ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς πεδίου ὀξύτατος, ἡ πάλιν τῶν κοινωνικῶν τάξεων προσέλαβεν ἀπειλητικὸν χαρακτῆρα, ὁ σοσιαλισμὸς ἀπὸ θεωρητικῆς ἐκφράσεως ἐγένετο κρατικὴ ὑπόστασις, αὕτη δὲ αὕτη ἡ ἀρχὴ τῆς κυβερνήσεως τῶν Κρατῶν παρὰ τῆς ἀστικῆς τά-

σμοῦ, οὔτινος τὸ μίasma εἰσεχώρησε πανταχοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ κατελύθη ὁ Βασιλικὸς θεσμὸς παρ' ἡμῖν ἢ καὶ ἐὰν ὑπάρχῃ ἀλλαχοῦ, μὲ τὴν ἀληθῆ διάκρισιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἀπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, μὲ τὰς δύο Βουλὰς καὶ μὲ τοὺς ἰδιοῦς φραγμοὺς τῶν πολιτευμάτων δι' αὐτὸν, κατέστη μία ἀπλῆ ἔκφρασις τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβόλου. Τὸ ἐμμένειν, ὅθεν εἰς τὰς ἀρχαίας δοξασίας τῶν ἀσθενῶν κυβερνήσεων, κατόπιν τῆς ριζικῆς ταύτης μετατροπῆς τῶν ὅρων τῆς διοικήσεως τῶν Κρατῶν, ἀπαιτούσης χαλύβδινον, μακρῶς πειραματισμένην καὶ ἐλευθέραν χεῖρα ἐνεργείας, θὰ ἦτο ἀληθῶς ἐθνικὴ παραφροσύνη.

Δὲν ὑπάρχει ὅθεν ἀνάγκη πλειότερον νὰ καταδειχθῇ, μεταξὺ πλήθους ἄλλων παραδειγμάτων, ὅτι δέον νὰ πραγματοποιηθῇ ὁ χωρισμὸς τῆς νομοθετικῆς ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας διὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαχειριστοῦ τῆς τελευταίας ταύτης, οὐχὶ παρὰ τοῦ Κοινοβουλίου, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας παρὰ τῆς λαϊκῆς ψήφου καὶ τοῦτο διὰ χρονικὸν διάστημα τριῶν ἐτῶν. Θὰ ὑπάρξῃ οὕτω ἐν τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ ἐν πλήρει πρόγραμμα διοικήσεως, φωτεινόν, ἐγκρινόμενον παρὰ τῆς λαϊκῆς ψήφου καὶ ὄχι παρασχεναζόμενον κατόπιν αὐτῆς εἰς τὴν σκιάν τῶν παρασκηνίων τοῦ Κοινοβουλίου ἀπὸ διάφορα ἀντίθετα πολιτικὰ προγράμματα. Τὸ ἐκτελεστικὸν ἔργον θὰ διαχειρίζεται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὸ νομοθετικὸν θὰ ἐκτελεῖται παρὰ τοῦ Κοινοβουλίου ἀνευ δυνατῆς ἀλληλοπίεσεως. Οὕτω ἐκάστη τῶν δύο τούτων ἐξουσιῶν θὰ φέρῃ διακεκριμένως τὰς εὐθύνας αὐτῆς, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιρρίπτεται αὕτη εἰς ὤμους ἀνθρώπων καὶ νὰ συγχίζεται ἡ πολιτικὴ κατάστασις διὰ τῆς κομματικῆς συκοφαντίας. Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἔχει, ἐν γνώσει πάντων τῶν πολιτῶν, μίαν ὠρισμένην διορίαν πολιτικῆς δράσεως καὶ δὲν θὰ εἶναι κίνδυνος νὰ ἀνατραπῇ ἐν τῇ βουλῇ εἰς πολιτικὸν ζήτημα μηδὲ μινῆς σημασίας, ἐνῶ ἐκτελεῖ τὴν ἐντολήν, ἣν ἔλαβε παρὰ τοῦ Λαοῦ. Τὰ ὅργανα τῆς διοικήσεως ἀνεπηρέαστα ἀπὸ τὴν βουλευτικὴν πίεσιν, οὐδ' ἀπὸ ἐκείνην τῶν ὑπουργῶν, οἵτινες δὲν θὰ εἶναι πλέον ἐξ ἐπαγγέλματος πολιτευόμενοι, ἀλλὰ καὶ μὴ δυνάμενα νὰ ἀσκήσουν ἐπιρροὴν τινα ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ προστάτου τῶν βουλευτοῦ, θὰ ἐπιδιώκουν τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεώς των μόνον διὰ τῆς ἀπαρεγκλίτου ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, μεταβαλλόμενα οὕτω διὰ πρώτην φο-

Τὸ σύνολον ὅλων τούτων τῶν ἀγαθῶν ἔσεται ὅτι τὸ κράτος θὰ παύσῃ πλεόν νὰ διοικῇ ἢ αὐθαίρετος λαϊκὴ θέλησις, ἢ ἀσκουμένη διὰ τοῦ Κοινοβουλίου, καὶ ἡ Κυβέρνησις δὲν θὰ ἔχῃ ὡς μόνον κύριον, εἰμὴ τὴν θετικὴν θέλησιν τοῦ νόμου.

Ἐλέχθη ὅτι τὸ προτεινόμενον εἶδος τῆς κυβερνήσεως δὲν ἔσεται ἕτερον ἢ μία πολιτικὴ δικτατορία. Ἀλλ' εἶνε ἀνόητον νὰ θεωρῇται δικτατορία κυβερνήσις, ἐκλεγείσα παρὰ τῆς λαϊκῆς ψήφου καὶ ἥς τὸ πρόγραμμα τῆς διοικήσεως ἐνεκρίθη παρ' αὐτῆς. Μὴ λησμονῶμεν σχετικῶς, ὅτι ἔσχομεν κατὰ τὸ παρελθόν, ἐπανειλημμένως δέ, τετραετεῖς κυβερνήσεις ἐπὶ Τρικούπη, Θεοτόκη καὶ Βενιζέλου μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι πρὸς συγκράτησιν τῶν δι' αὐτὰς πλειοψηφιῶν παρίστατο διαρκῶς ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς μεθόδους, ὧν τὸ ἐπιζήμιον ἐθνικῶς κατεδείχθη πλήρως ἐν τοῖς προηγούμενοις.

Δὲν προτείνομεν ἀκόμη τίποτε τὸ πολιτειακῶς καινοφανές, ὅπερ θὰ ἐσκανδάλιζε τὸν παρ' ἡμῖν πολιτικῶς ὀκνηρὸν κόσμον τὸν τρέμοντα τοὺς νεωτερισμοὺς. Παραπλήσια πολιτεύματα μὲ τὸ προτεινόμενον εἶναι ἐν ἐφαρμογῇ εἰς πολλοὺς λαοὺς κατὰ τὸ πλεῖστον μικροτέρους ἡμῶν, ὧν ὅμως ἡ ἀριθμητικὴ συνολικῶς δύναμις εἶναι ἴση μὲ τὴν τῆς Εὐρώπης πλὴν τῆς μπολσεβικικῆς Ρωσσίας. Τὸ ἡμῖν δὲ τῶν λαῶν τούτων, καταγωγῆς Εὐρωπαϊκῆς, εἶνε μεσημβρινοῦ χαρακτῆρος ὡς ὁ ἰδιόκός μας. Δὲν πρόκειται ἄλλως νὰ μεταφέρωμεν αὐτούσιον τὸν ἀμερικανικὸν θεσμόν, καθόσον τὸ ἡμέτερον σύστημα διαφέρει αὐτοῦ οὐσιωδῶς. Ἐχει τὸ ἀγαθὸν πρῶτον, ὅτι ἀποφεύγει τὴν γνωστὴν κατηγορίαν τῆς ἄκρας φιλαρχίας, ὡς μὴ συγκεντροῦν τὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἐκπροσώπησιν τοῦ κράτους εἰς τὸ αὐτὸ πολιτικὸν πρόσωπον καὶ δεύτερον, διότι τὸ σύστημα τοῦτο δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ μὲ οἷον-δήποτε τύπον πολιτεύματος δημοκρατικῶν ἀρχῶν. Κατ' αὐτὸ, ἡ ἐκπροσώπησις τῆς πολιτείας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν παραμένει εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ κράτους, ὅστις εἶναι τὸ ἐθνικὸν τῆς Ἑλλάδος Σύμβολον. Ὁ αἵρετός τοιοῦτος ἐκλέγεται διὰ μίαν ἑπταετίαν παρὰ τῶν δύο σωμάτων. Καλεῖ τὸν λαβόντα παρὰ τοῦ Λαοῦ τὴν ἐντολὴν ὅπως διαχειρισθῇ τὴν διοίκησιν ἐπὶ μίαν τριετίαν, ἵνα σχηματίσῃ κυβέρνησιν. Καλεῖ τὰ Σώματα εἰς τακτικὴν καὶ ἑκτακτον σύνοδον καὶ κηρύσσει τὴν λήξιν αὐτῶν. Λύει τὰς πολιτικὰς κρίσεις, τὰς προελθούσας ἐκ τοῦ θανάτου ἢ τῆς τυχόν παραιτήσεως τοῦ Προ-

ἐμφάνισιν ἢ ἀνάμιξιν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν διοίκησιν ἐν γένει, οὐσαν ἀπολύτως τῆς προτοβουλίας καὶ τῆς εὐθύνης τῆς Κυβερνήσεως.

Θὰ ἤμεθα ἀληθῶς εὐτυχεῖς, ἐὰν ἐβλέπομεν ἑτέρου τύπου ριζικὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ θεσμοῦ, ἱκανὰς νὰ ἐκκριζώσουν τὰ κολοσσιαῖα αὐτοῦ σημερινὰ ἐλαττώματα. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον οὐδεὶς εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν τόσον ἀσχολουμένων πρὸς τοῦτο νὰ ὑποδείξῃ ἐν σωτήριον φάρμακον, οἱ δὲ Λαοὶ, οἱ κοινοβουλευτικῶς διοικούμενοι, παλαίουν σήμερον εἰς μίαν πολιτικὴν δυστυχίαν καὶ ἣ ὑφίστανται καθημερινῶς ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον διαφόρους δικτατορίας ἣ ζῶσιν ὑπὸ τὸν διαρκῆ φόβον τῶν ἐσωτερικῶν σπαραγμῶν, δὲν εἶναι ὑπερβολικὸν νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ πάράτασις τῆς διατηρήσεως τοῦ κακοῦ τούτου προώρισται νὰ ρίψῃ τὸν τόπον μίαν ἡμέρα εἰς ἀληθῆ ἐθνικὴν καταστροφὴν. Ἡ φθορὰ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας, συνδυαζόμενα μὲ τὴν ἀπέχθειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τὴν ἄκρατον Μοναρχίαν καὶ τὰς Δικτατορίας, δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ φέρῃ τὸ κράτος πρὸς τὴν ἀναρχίαν, ἣτις δὲν θὰ σημάνῃ τίποτε ὀλιγώτερον εἰμὴ τὴν κατάλυσιν τῆς ἀστικῆς τάξεως ἀπὸ τὴν διαχείρισιν τοῦ πολιτεύματος. Καὶ πρὶν φθάσωμεν εἰς τὸ ὕστατον τοῦτο κακόν, ἡ ὀρθοφροσύνη ἀπαιτεῖ νὰ μὴ σταυρώσωμεν τὰς χεῖρας, ἀλλὰ νὰ δοκιμάσωμεν συναφῇ πολιτεύματα, ἅτινα εἰς ἄλλους ὁμοίους ἡμῶν Λαοὺς δίδουν τὴν εὐημερίαν.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ἡ νεωτέρα Ἑλλάς οὐδέποτε ἔσχεν, ἀπὸ τῆς συστάσεώς της, κατακτητικούς σκοπούς, ἐναντίον οἰουδήποτε Κράτους. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ « Μεγάλη Ἰδέα » κατεῖχε τὰς καρδίας ὁλῶν, ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῆς πολιτικὴ συνέκειτο εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ ὅλης τῆς ὑποδούλου ἐθνικῆς κληρονομίας, ἀργότερον δὲ τῆς περισώσεως ἔστω καὶ μέρους αὐτῆς. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ ἀπαρέγκλιτος τῆς Ἑλλάδος πολιτικὴ ἀκόμη καθ' ὃν χρόνον ἡ διαδοχὴ τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους ἐν τῇ Βαλκανικῇ καὶ Μεσογείῳ, ὅχι μόνον ἐξήγειρε, ἀλλὰ καὶ ἐπέτρεψε πλείστας διαρπαγὰς. Κατὰ μείζονα λόγον θὰ συνεχίσῃ αὐτὴν σήμερον ἡ Ἑλλάς, ὁπότε ὁ βαλκανικὸς κόσμος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κανονικῆς συμβιώσεως τῶν Κρατῶν καὶ ἐπὶ πλέον ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀνάγκην ἐθνικῆς ἡρεμίας πρὸς περισυλλογὴν της, ὕστερον ἀπὸ δεκαετεῖς πολέμους καὶ βαρυτάτην αὐτῶν ἐκκαθάρισιν. Δὲν ἀρκεῖ ἐν τούτοις διὰ τὴν εἰρήνην αὐτῆς, ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν ἐποφθαλμιᾷ ποσῶς κατακτήσεις τῶν γειτονικῶν ἐδαφῶν, δέον πρὸς τοῦτο ὅπως καὶ τὰ γειτονικά Κράτη μὴ ποθῶσι τὴν κατάκτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

Εἶναι μέγα εὐτύχημα ὅτι ἡ πατρίς μας εἶναι τὸ πλέον ὁμογενὲς πάντων τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν, ἔχουσα ξενικὸν πληθυσμὸν ἐν αὐτῇ ὀλιγώτερον τοῦ ἐνὸς δεκάτου τοῦ ὅλου. Ἐξ ὅλου, τὸ μεγαλείτερον τῶν γειτόνων Βαλκανικῶν Κρατῶν, ἡ Σερβία, δὲν ἔχει ἢ ἐλαχίστους ὑπηκόους ἐν Ἑλλάδι, ὥστε νὰ ὑπάρχουν ἐκ τοῦ πλευροῦ τούτου φόβοι προστριβῶν καὶ διεθνoῦς ἀνταγωνισμοῦ. Δι' ὃ ὅχι μόνον φιλία, ἀλλὰ καὶ

ὑποψιῶν καὶ μετὰ δυνατότητος τοῦναντίον ἀγαθῶν ἀποτελεσμάτων δι' ἀμφότερα τὰ Κράτη. Ἡ Σερβία, ὅσον καὶ ἡ Ρουμανία, εἶνε Κράτη ἔχοντα ἐκτάκτως δυσχερῇ ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν μεγάλην ἑτερογένειαν τοῦ πληθυσμοῦ των, ἀλλ' ἀκόμη ἔνεκα τῆς γειτνιασεως μετὰ Κρατῶν, μεθ' ὧν βαθεῖαι ἐθνικαὶ διαιρέσεις καθιστῶσι καθημερινῶς ὑποπτον τὴν διατήρησιν μεταξὺ των ἀγαθῶν σχέσεων. Ἡ φύλαξις, ὅθεν, ἑνὸς μέρους τῶν συνόρων - τοῦ μεσημβρινοῦ — παρὰ Κράτους ἀνιδιοτελοῦς, ὡς ἡ Ἑλλάς, δύναται νὰ θεωρηθῇ παρ' αὐτῶν ἓν μέγα ἀγαθόν, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἐθνικοὶ περισπασμοὶ των πρὸς ἄλλα μέρη τῶν συνόρων των ἀπαιτοῦν μίαν ἀσφάλειαν ἀπὸ ὑπουλά κτυπήματα Λαῶν, οἵτινες θεωροῦν ἑαυτοὺς ζημιωθέντας ἐκ τῆς τελευταίας Βαλκανικῆς διαρρυθμίσεως. Διὰ τὸ ἀγαθόν τοῦτο καὶ μόνον, τὰ ἄνω λεχθέντα δύο Κράτη δὲν δύνανται ἢ νὰ ποθοῦν τὴν στενὴν φιλίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ εὐχῶνται αὐτῇ ἐθνικὴν εὐημερίαν τόσον εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ὅσον καὶ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῆς πράγματα.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπηρεσία αὕτη τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Σερβίαν καὶ τὴν Ρουμανίαν πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι εἶναι ἐξ ἴσου ὑπηρεσία εἰς τὰ ἴδια αὐτῆς ἐθνικὰ συμφέροντα. Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν, ἀλλ' ἄξιον ἀναμνήσεως εἰς πάντα Ἕλληνα, ὅτι ἡ κατάκτησις τῆς Βορείου ἑλληνικῆς παραλίας θεωρεῖται παρὰ τινων τῶν γειτόνων ἡμῶν ζήτημα ἐθνικῆς δι' αὐτοὺς ζωῆς. Ἐὰν δὲ διεθνεῖς περιπλοκαὶ ἐπέφερον ἐθνικὰς συμφορὰς εἰς τὴν Σερβίαν καὶ Ρουμανίαν διὰ τῆς στρατιωτικῆς συμβολῆς κατ' αὐτῶν τῶν γειτόνων μας τούτων, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ Βαλκανικὸς Χάρτης θὰ μετεβάλλετο ἐπ' ὠφελεία αὐτῶν, ἡ δὲ τοιαύτη των ἐθνικὴ τόνωσις θὰ ἐπεκρέματῃ Ἑλλάδι ἄμεσον τὸν κίνδυνον, ὅσον ἀφορᾷ τὰς Βορείους αὐτῆς Ἐπαρχίας. Σημειοῦμεν μόνον τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἐλπίζοντες νὰ ἐννοεῖται καλῶς, πόσαι ἄλλαι συμφοραὶ ἔσονται ὡς συνέπεια τοῦ τοιούτου κακοῦ.

Ἐκ τούτου δὲν εἶναι δυνατόν σοβαρῶς νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι, καθ' ὃν χρόνον θὰ σείηται πολεμικῶς ὅλος ὁ κόσμος τῶν Βαλκανίων, ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ παραμείνῃ οὐδετέρα καὶ ἀδιάφορος ἄνευ τῶν ἄνω καταστρεπτικῶν διὰ τὴν ἐθνικὴν τῆς ζωὴν ἀποτελεσμάτων, ἢ νὰ θεωρηθῇ ἀκόμη, ὅτι διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς εἰς τοιαύτην γενικὴν βαλκανικὴν σύρραξιν, θὰ ὑπηρετήσῃ συμφέροντα μακροῦν, μὴ θίνοντα τὴν

χώραν ἡμῶν. Ἀρκεῖ νὰ ἐννοεῖται καλῶς, ὅτι ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐξαρτηθῇ μόνον ἀπὸ τὴν ὑπαρξιν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων βαλκανικῶν Κρατῶν ἐναντίον τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Σερβίας.

Ὅταν κατὰ ταῦτα τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος ἐπιβάλλουν τὴν ἔξοδόν της ἀπὸ τῆς βαλκανικῆς ἀπομονώσεως, θὰ ἦτο προτιμώτερον ἐν τούτοις διὰ τὴν καλλιτέραν αὐτῶν ἐξυπηρέτησιν, ὅχι μόνον σύμμαχία αὐτῆς μετὰ τῆς Σερβίας ἢ μετὰ τῆς Σερβίας καὶ Ρουμανίας, ἀλλ' ἡ εἰσοδὸς της ἀπλῶς καὶ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Μικρὰν Συνεννόησιν.

Ἡ σύμμαχία μόνον μετὰ τὴν Ἑλλάδος καὶ Σερβίας ἔχει ὀλίγον τὸν χαρακτῆρα τοιαύτης μικροῦ Κράτους πρὸς μέγαλον — ἑπτὰ ἑκατομμύρια μετὰ δέκα τριῶν ἑκατομμυρίων — καὶ συνεπῶς τὸ δυνατόν τῆς ἐμφιλοχωρήσεως ὑποψίας, ὅτι ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν συμφερόντων τῶν δύο Κρατῶν θὰ γίνε-ται κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο. Ἡ παρουσία τῆς Ρουμανίας θὰ ἔδιδε τῇ Ἑλλάδι μεγαλειτέραν ἀνεσιν κινήσεως καὶ ψυχικὴν ἡρεμίαν ἐν τῇ Συμμαχίᾳ ταύτῃ, ἀκόμη δὲ ἐπιδιαιτητὴν φίλον καὶ γνώστην τῶν βαλκανικῶν πραγμάτων, εἰς οἵανδήποτε τυ-χὸν ἀντίθεσιν τῶν συμφερόντων ἡμῶν πρὸς τὰ Σερβικά. Ἀλλ' ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Μικρὰν Συνεννόη-σιν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὰ ἀγαθὰ ταῦτα θὰ τὰ καθίστα παγιώτερα, θὰ εἶχε δι' αὐτὴν τὴν ἀπόκτησιν πολὺ μεγαλειτέρων ὠφελη-μάτων.

Ὅπως ἐννοηθῇ τοῦτο καλῶς, δεῖν νὰ ὁμιλήσωμεν ὀλίγον διὰ τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν. Δὲν εἶναι, δυστυχῶς, σήμερον ἀκόμη δυνατόν νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι ὁ διεθνὴς οὗτος θεσμὸς ἀπεμάκρυνε τὸν κίνδυνον πολέμου μετὰ τῶν Μεγάλων Κρατῶν ἢ πολεμικῆς ἐπιδρομῆς μεγάλου Κράτους κατὰ μι-κροῦ, ἀλλ' εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι κέκτηται ὅλα τὰ μέσα, ὅχι μόνον ὅπως ἀπαγορεύσῃ πολεμικὰς συγκρούσεις μετα-ξὺ δύο μικρῶν Κρατῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ κανονίσῃ τὰς συνεπί-ας τῶν διαφορῶν των κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν σεβασμὸν τῆς ἀποφάσεώς της ταύτης εἰς τὰ τοιαῦτα Κράτη. Ἀκόμη εἶναι τὸ Σῶμα, τὸ ἐκφέρων περὶ τῆς πολιτι-κῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν μικρῶν κρατῶν γνώ-μην βαρυτάτου κύρους πλησίον τῶν διαφορῶν χρηματιστη-ριακῶν κύκλων, ἀλλὰ καὶ παρέχον ἡθικὴν ὑποστήριξιν ἀ-ξιοσημεῖωτον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Εἰς τὴν ἐπίτευξιν παρὰ τῶν μικρῶν κρατῶν εὐμενοῦς δι' αὐτὰ

τῆς τοιαύτης κρίσεως, τὰ πολιτικὰ παρασκήνια τῆς Γενεύης παίζουσι συνήθως μεγάλον ρόλον καὶ ἡ ὑποστήριξις τῶν συμφερόντων Κράτους τινος ἡρτηται πλειστάκις ἀπὸ τὴν διεθνή σημασίαν καὶ βαρύτητα τοῦ Κράτους τούτου. Ἡ διεθνὴς σημασία τῆς Ἑλλάδος θὰ εἶναι οὕτω μεγαλειτέρα, ὅταν εἶναι μέλος τῆς Μικρᾶς Συνεννοήσεως, παρὰ ἂν ἦναι ἀπομονωμένη ἢ σύμμαχος μόνον τῆς Σερβίας καὶ τῆς Ρουμανίας. Συνολικῶς ἡ Μικρὰ Συνεννόησις εἶναι σήμερον Κράτος μέγα, ἔχον ἰσχυροὺς φίλους παρὰ ταῖς Μ. Δυνάμει τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, ὑποστηρίζοντας τὰ συμφέροντά της πολλάκις λυσσωδῶς καὶ ὡς ἴδια, ἡ δὲ Ἑλλὰς θὰ ἦναι μέλος τοῦ Κράτους τούτου, ἔστω μικρόν, μὲ ἴσην φωνὴν καὶ ἡγήφον διὰ τὰς ἀποφάσεις του. Παρὰ τῇ Κοινωνίᾳ τῶν Ἑθνῶν θὰ λογίζεται οὕτω σοβαρῶς, ὡς μέλος τοῦ σοβαροῦ τούτου ὀργανισμοῦ, ἐνῶ διὰ τῆς συμμαχίας αὐτῆς μετὰ τῆς Σερβίας καὶ Ρουμανίας, εἰς μὲν τὴν Μικρὰν Συνεννόησιν θὰ εἰσέρχεται παρασυναγωγικῶς, χειροκρατουμένη ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων Δυνάμεων. Οὕτω δὲ, μικρὰ αὕτη προστατευομένη τῆς Μικρᾶς Συνεννοήσεως, θὰ εἶναι ἄνευ μεγάλης σημασίας καὶ κύρους παρὰ τοῖς ἰσχυροῖς Διαιτηταῖς τῆς Γενεύης.

Ἡ ἀποψις αὕτη τῆς Ἑλλάδος, εἶναι τόσον δικαία, ὥστε αὕτη ἡδύνατο νὰ ἦναι πεπεισμένη, ὅτι θὰ εὑρίσκει φιλικὴν ἀπήχησιν πλησίον τῆς Σερβίας καὶ Ρουμανίας. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1923 ἔσχε τὴν πολιτικὴν ταύτην καὶ προῆλθεν εἰς τὴν ἀρμοδίαν πρότασιν πρὸς τε τὴν Σερβίαν καὶ Ρουμανίαν. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ δύναται νὰ λεχθῇ ἐνταῦθα εἶναι, ὅτι ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, ἀμφότερα τὰ Κράτη ταῦτα ἀπέδειξαν ἀληθῆ φιλίαν τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος καὶ βαθεῖαν γνῶσιν τῶν πολιτικῶν ἀναγκῶν τῶν Βαλκανίων.

Ὁμιλοῦντες περὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δὲν ὀφείλομεν νὰ λησμονῶμεν ποσῶς, ὅτι ἡ Ἰταλία εἶναι ἡ πλησιεστέρα πρὸς τὴν Ἑλλάδα Μ. Δύναμις, ἔχουσα δὲ συγκεντρωμένην, κατ' ἐξοχὴν μεταξὺ αὐτῶν, ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν εἰς τὴν Μεσόγειον. Συμμαχία τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ἰταλίας θὰ εἶχε δι' ἡμᾶς τὸ μέγα ἐλάττωμα τοῦ μικροῦ συντρόφου ἀπέναντι τοῦ μεγάλου, ὅπερ ἄνω ἀνεπτύχθη ἀναφορικῶς μὲ ἄλλας Δυνάμεις. Ἐπίτευξις ὅμως στενῆς φιλίας πρὸς αὐτήν, θὰ ἀπέφερε διὰ τὴν πατρίδα μας πολλὰ τὰ ἀγαθὰ. Τοῦτο θὰ ἐννοηθῇ καλῶς ὅταν — μεταξὺ ἄλλων ἀπόψεων — δὲν λησμονεῖται, ὅτι ἡ Ἰταλία εἶναι μεγάλη βιομηχανικὴ

χώρα μὲ μικρὰν σχετικῶς ἐμπορικὴν ναυτιλίαν, ἡ δὲ Ἑλλὰς ἔχει μηδαμινὴν βιομηχανίαν, ἀλλὰ ἐμπορικὴν ναυτιλίαν σημαντικῶς κατηρητισμένην καὶ ἰδίως πρόσφορον διὰ τὴν Ἀνατολὴν. Οὐδαμοῦ δὲ ἀλλαχοῦ δύναται ἡ Ἰταλία — ὥς ἔχει σήμερον ἡ διεθνὴς βιομηχανικὴ κίνησις τῶν Μ. Κρατῶν — νὰ καταναλώσῃ ἐπωφελῶς τὰ προϊόντα αὐτῆς. Ἐπὶ πλέον, ἐὰν ἡ Ἑλλὰς παροικήσῃ συμμαχικῶς τῇ Μικρᾷ Συνεννοήσει, ἀλλ' ἀκόμη καὶ μόνον διὰ τῆς συμμαχίας αὐτῆς μετὰ τῆς Σερβίας, θὰ προδοκίμῃ αἰσθητὴν πολιτικὴν ὠφέλειαν τῇ Ἰταλίᾳ, δυναμένη μὲ τὸ κῦρος τοῦ ἴσου φιλικοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τε τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Σερβίαν, νὰ λιαίνῃ πολλὰ σημεῖα συχνῶς δυνάμενα νὰ ἀναφανῶσιν ἀπειλητικὰ μεταξὺ τῶν Δυνάμεων τούτων καὶ ἅτινα καὶ προσωπικῶς ἐνδιαφέρουν τὴν ἡσυχίαν τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ἀγαθὸν τοῦτο οὐδὲν ἄλλο τῶν σημερινῶν μελῶν τῆς Μικρᾶς Συνεννοήσεως δύναται νὰ παράσχῃ τῇ Ἰταλίᾳ, διότι αἱ πολιτικαὶ ἀντιθέσεις αὐτῆς πρὸς τὴν Σερβίαν εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον φύσεως Αἰγιακῆς ἢ παραπλησίας, δι' ἃς οἱ Βόρειοι οὐδέμίαν ἔχουσιν εἰδικὴν γνῶσιν. Ἡ συνεργασία, ἀφ' ἑτέρου, τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ἰταλίας εἰς τὸ οἰκονομικὸν ἔδαφος, θὰ φέρῃ τὸν συχνὸν συγχρωτισμὸν τῶν δύο Λαῶν καὶ τὴν μεγαλειτέραν ἐν Ἰταλίᾳ γνῶσιν τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Ὅσον δὲ τὰ αἰσθήματα αὐτῆς τύχωσι μεγαλειτέρας προσοχῆς παρὰ τοῦ ἰσχυροῦ γείτονος, τόσον ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον θὰ πεισθῇ οὗτος πόσον ἀνιδιοτελής, ἀλλὰ καὶ πόσον σημαντικὸς παράγων εἶναι ἡ Ἑλλὰς ἐν τῇ συνόλῳ δράσει αὐτῆς εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον, ὥστε συντόμως καὶ πρωτοβούλως νὰ ἐπιζητήσῃ ἡ Ἰταλία τὸν τυχόν διακανόνισμὸν τῶν σημερινῶν ἀντιθέσεων τῶν δύο Κρατῶν εἰς τινα ζητήματα ἐν αὐτῇ.

Τὴν τοιαύτην οἰκονομικὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν τὴν ἀπεφάσισεν εἰλικρινῶς ὁ κ. Μουσσολίνη καὶ τὴν κατέστησε γνωστὴν δι' ἐπισήμου ἀνακοινωθέντος τῆς Κυβερνήσεως μετὰ μίαν συνομιλίαν, ἣν σχετικῶς ἔσχεν μετὰ τοῦ γράφοντος, ὡς ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1923, ἀνέκοψε δὲ ταύτην μόνον τὸ ἀτυχὲς ἐπεισόδιον τῶν ἁλβανικῶν συνόρων. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ πιστεύῃ πάντοτε εἰς αὐτήν, ὡς χρήσιμον διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος του, ὁ μέγας νοῦς, ὅστις ἀνέκοψε τὴν ἐπὶ τῇ Ἰταλίᾳ. Ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἐννοηθῇ κα-

λῶς παρ' ἡμῖν, ὅτι διὰ τὴν πραγματοποιήσιν της χρειάζεται πολλή καὶ ἐπίμονος συνετὴ ἐκ μέρους τῆς Ἑλλάδος ἐργασία, καθ' ὅσον ὑπάρχουσιν ἐν Ἰταλίᾳ στοιχεῖα ἰσχυρά, πανταχοῦ δὲ εἰσηγμένα παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ, ἅτινα καὶ ἐξ ἰδιοτελείας καὶ ἐξ ἀγνοίας εἰσὶν ἐχθροὶ κεκηρυγμένοι τῆς ιδέας ταύτης.

“Οἶμαι αἱ ἄνω ἀναπτυχθεῖσαι ἐξωτερικαὶ κατευθύνσεις τῆς Ἑλλάδος μίαν ἐν τούτοις ἔχουσιν ὑποχρεωτικὴν προϋπόθεσιν, τὴν κατάρτισιν ἐθνικοῦ Στρατοῦ. Οὐδεμία σοβαρὰ θέσις δύναται νὰ καθορισθῇ ἡμῖν ἐν τῇ Βαλκανικῇ οἰκογενείᾳ καὶ οὐδεμία ἐπίσης ἐπιτυχία νὰ μᾶς ἐξασφαλισθῇ εἰς τὰ πολιτικά μας ζητήματα, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχομεν στρατὸν ἀνάλογον πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν συνόρων μας, ἄριστα δὲ κατηρητισμένον. Οὐδεμία δαπάνη δέον, ὅθεν, νὰ φειδωλευθῇ διὰ τὴν ἱερότητα τοῦ τοιούτου σκοποῦ. Δὲν εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἥτις θὰ ἐπιβάλλῃ τὸν ἀφοπλισμὸν τῶν Λαῶν, οὔτε ἐκείνη ἥτις θὰ τὸν παρεκώλυνεν, ἅς μὴ λησμονῶμεν μόνον, ὅτι οἱ συζητοῦντες τὸν ἀφοπλισμὸν δὲν σκοποῦν ἢ τὸν περιορισμὸν τῶν τρελλῶν ἐξοπλισμῶν, εἰς οὓς σήμερον συντρίβονται τὰ οἰκονομικὰ τῶν κρατῶν.

Ἐπὶ κεφαλῇς τῶν φίλων τοῦ ἀφοπλισμοῦ εἶναι πρωτίστως αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς. Ἐν τούτοις, ὁ Πρόεδρος αὐτῶν κ. Coolidge ἔλεγε πρὸς τὸ Κογκρέσσον τὴν 4 Δεκεμβρίου 1926 : « οὐδὲν Κράτος, ὅπερ σέβεται ἑαυτὸ, θὰ ἡμέλει ποτὲ νὰ ἐξασφαλίσῃ Στρατὸν καὶ Ναυτικὸν, ἀνάλογον πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν συνόρων του. Ὡς πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ πλεόν, οὐδὲν ναυτικὸν θὰ πλησιάσῃ ποτὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἰδικοῦ μας καὶ οὔτε δύναται καὶ νὰ συγκριθῇ μὲ αὐτό ». Ὁ κ. Μουσσολίνη, ἀφ' ἑτέρου, ἐξεφράζετο, ὡς ἔπεται, εἰς τὸν Ἡνωμένον τύπον τῇ 28 Νοεμβρίου 1926 : « Ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ἀδύνατον νὰ καταργηθῇ ὁ πόλεμος, ἔνεκα τρύτου εἴμεθα ἑτοιμοὶ νὰ ἀμυνθῶμεν εἰς πᾶσαν στιγμήν καθ' οἵουδήποτε, ὅστις ἤθελε προσβάλλῃ ἡμᾶς ».

Αἱ τοιαῦται δηλώσεις οὐδεμίαν ἔχουν ἀνάγκην σχολίων, ὅπως κατανοηθῶσιν.

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Οὐδέποτε Κράτος δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ἔχει καλὰ οἰκονομικά, ἐφ' ὅσον δὲν κατέχει σταθερὸν νόμισμα. Αἱ διαρκεῖς διακυμάνσεις αὐτοῦ δὲν συνεπάγουν εἰμὴ τὴν δυσπραγίαν τοῦ Δημοσίου Θησαυροῦ καὶ τῶν πολιτῶν. Διὰ τὸ Κράτος μία ἀπότομος πτώσις τοῦ νομίσματος φέρει σοβαρὰν ἀναστάτῳσιν τῶν προβλέψεων τοῦ Προϋπολογισμοῦ καὶ ἀνάγκην ἐκδόσεως χαρτονομίσματος, πρὸς θεραπείαν αὐτῆς. Μία δὲ ἐξ ἄλλου ραγδαία ὑψώσεις δύναται νὰ αὐξήσῃ αὐτομάτως τὴν φορολογίαν τῶν πολιτῶν — διὰ τὸ ἰδικόν μας π. χ. Κράτος — κατὰ ἑκατοντάδας ὅλας ἑκατομμυρίων. Τὸν πολίτην ἢ αὐξήσει τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων — συνέπεια τῆς πτώσεως τοῦ νομίσματος — ὑποχρεώνει εἰς δαπάνην μεγαλειτέρου ποσοῦ νομισμάτων πρὸς ἀγορὰν αὐτῶν, φέρει δὲ διὰ τὸν ὑπάλληλον, τὸν ἐργάτην, τὸν ἀξιωματικόν, τὸν εἰσοδηματίαν καὶ συνταξιούχον ὀδυνηρὰν περιστολὴν τῶν ὄρων τῆς ζωῆς, χωρὶς ἐξ ἄλλου μία τυχὸν θραχεῖα ὑψώσεις τοῦ νομίσματος νὰ ὑποβιβάσῃ ποσῶς τὴν τιμὴν τῶν προϊόντων τούτων. Ὅλαι αἱ συναλλαγαὶ μεταβάλλονται εἰς ἓν ἀχανὲς πεδίον κερδοσκοπίας ἐπικινδύνου, καθ' ἣν οὔτε ὁ πωλὼν οὔτε ὁ ἀγοράζων δύναται νὰ κάμῃ πρόβλεψιν κέρδους τινὸς, διότι τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ μοιραίου τῆς πρὸς τὰ ἄνω ἢ κάτω διακυμάνσεως τοῦ νομίσματος. Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους καὶ οἱ ἰσολογισμοὶ τῶν Τραπεζῶν καὶ τῶν Ἑταιριῶν εἰσὶ κατ' ἀνάγκην ψευδεῖς, συντασσόμενοι ἐπὶ χρηματικοῦ ἐπιπέδου διαρκῶς κυμαινόμενου, ὁμοιάζουν δὲ μὲ τὰς ψευδεῖς πράξεις τοῦ ἐμπορίου τῶν πανικῶν, ὅταν αὗται γίνονται διὰ πῆχεως διαρκῶς

τιμὰς κατὰ τὴν τυχόν ὑπερτίμησιν τοῦ νομίσματος, δὲν δύναται νὰ παταχθῇ ὡς αἰσχροκερδές, διότι ἔχει τὴν δικαιολογίαν, ὅτι τὸ ἀπόθεμα ἐγένετο μὲ ὑποβιβασμένον συνάλλαγμα καὶ ἐκεῖνο ὅπερ θὰ ἀγορασθῇ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τούτου εἶναι ἄγνωστον παντὶ κατὰ ποίαν διακύμανσιν τοῦ συναλλάγματος θὰ λάβῃ χώραν. Ἀλλὰ τὸ κακὸν δὲν σταματᾷ ἕως ἐδῶ καὶ γίνεται ἔτι βαθύτερον, διότι ἡ πτώσις τοῦ νομίσματος φέρει κτύπημα θανατηφόρον εἰς τὴν ἀποταμίευσιν. Οἱ μικροκεφαλαιοῦχοι, βλέποντες τὰς οἰκονομίας τῶν ἐξατμιζομένων διὰ τοῦ ἐξευτελισμοῦ τοῦ νομίσματος, εὐρίσκουν ἀνόητον νὰ κάμνουν πλέον τοιαύτας καὶ προτιμοῦν νὰ καταναλίσκουν ἀφειδῶς ὅ,τι κερδίζουν. Οἱ πλουσιώτεροι τούτων φυγαδεύουν αὐτὰς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ σπεύδουν εἰς ἀγορὰς ἀκινήτων ἢ πραγμάτων, ὧν δὲν ἔχουν ποσῶς ἀνάγκην, σπανίως δὲ κέρδος. Οὕτως, ὁ μόνος ἀληθῶς κερδίζων εἰς ὅλην τὴν χώραν εἶναι οἱ ὀφειλέται, οἵτινες δύνανται νὰ ἀπαλλαγοῦν τῶν χρεῶν τῶν μὲ νόμισμα ἔχον μέρος μόνον τῆς ἀξίας ἐκείνου ὅπερ ἐδανείσθησαν· ὅταν δὲ ἡ πτώσις τοῦ χρήματος εἶναι βαθεῖα καὶ συνεχὴς, ὡς παρ' ἡμῖν, νομιμοποιεῖται οὕτω μία τεραστία ἀπαλλοτριώσις περιουσιῶν, ἐπ' ὠφελεία τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος δανειζομένων καὶ ἐπὶ ζημίᾳ τῶν οἰκονομούντων.

Ἡ ἔξοδος, ὅθεν, τῆς χώρας ἐκ τοῦ οἰκονομικοῦ τούτου βαρῆθρου δὲν δύναται νὰ ἀμφισβητητῇ σοβαρῶς ἀπὸ κανένα. Μία ἐν τούτοις ἀπόφασις τοῦ Κράτους πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὸ ὑγιὲς νόμισμα, τὸν χρυσόν, ὀφείλει νὰ θεωρηθῇ καθαρὰ οὐτοπία. Δὲν ἐπανῆλθον εἰς τὸν χρυσόν ἡ μόνη ἡ Ἀγγλία — ἐκτὸς τῶν οὐδετέρων καὶ ἡττηθέντων κρατῶν, ὧν αἱ συνθήκαι εἰσὶν ἐντελῶς διάφοροι — ἐπωφεληθεῖσα τῆς ὅλως ἐξαιρετικῆς αὐτῆς θέσεως ἀνὰ τὸν κόσμον εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς χρηματικὰς ὑποθέσεις. Ἀλλ' ἡμεῖς, οἱ μὴ τοιαύτην προνομίαν κατὰ τοῦτο κατέχοντες, ἔχομεν ἐξ ἄλλου ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ, ἣν οὐδέποτε ἔφθασεν ἡ ἀγγλικὴ Λίρα. Ἐκεῖνο, ὅθεν, ὅπερ δέον νὰ ἐπιδιωχθῇ παρ' ἡμῖν, εἶναι ἡ σταθεροποίησις τῆς δραχμῆς. Ἡ σταθεροποίησις εἶναι εἶδος χρηματικῆς χρεωκοπίας, οὐδεμία ἀμφιβολία, ἀλλ' ἐπεχείρησαν — ἢ εἶναι ἐν τῷ πράττειν αὐτὴν — Κράτη ἔχοντα μεγαλειτέραν ἡμῶν ἐθνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ὀντότητα, ὡς ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία, Ἱταλία καὶ τὸ Βέλγιον, καίτοι τὰ τρία τελευταῖα σχόντα ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου ἀπὸ

Ἄς μὴ θεωρηθῇ ἐν τούτοις ὅτι ἡ σταθεροποίησις τῆς δραχμῆς εἶναι πρᾶξις εὐχερὴς, ἢ ὅτι δύναται νὰ ἐπιβληθῇ θιαίως. Τὸναντίον εἶναι αὕτη ἐπιχείρησις λεπτοφυής, δυσχερεστάτη τὴν ὑφήν, καὶ ἀπαιτοῦσα τὴν ἀσφαλῆ προϋπόθεσιν πλείστων ὄρων καὶ μέτρων ὅπως εὐδοκιμήσῃ. Παραλείπομεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ τεχνικοῦ μέρους — μεταλλικὸν ἀπόθεμα, πιστώσεις εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τακτοποίησις τῶν διεθνῶν λογαριασμῶν — ὥς ἤδη ἐπαρκῶς γνωστοῦ ἐκ τῶν συζητήσεων εἰς τε τὸ ἐξωτερικόν καὶ τὸ ἐσωτερικόν, καὶ λέγομεν μόνον τοῦτο, ὅτι τὸ χρηματικόν μας πρόβλημα εἶναι πρὸ παντὸς οἰκονομικὸν τοιοῦτον, ἥτοι ἢ οἰκονομικὴ ἐξυγίανσις εἶναι ὁρὸς οὐσιώδης καὶ προηγούμενος τῆς νομισματικῆς τοιαύτης. Δέον πάντως νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὴν ἔκδοσιν χαρτονομίσματος, ὅπερ διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ μονίμως ἀπαιτεῖται θετική καὶ ἀληθὴς ἰσοσκέλισις τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ὡς πρὸς τὸν τελευταῖον τοῦτον, αἱ προβλέψεις τῶν ἐσόδων καὶ τῶν πλείστων ἐξόδων κατὰ τὸ μακρυνὸν διάστημα τοῦ ἔτους εἶναι δυσχερεῖς, ἔνεκα τῶν διακυμάνσεων τοῦ συναλλάγματος, διὰ τοῦτο ὁ προϋπολογισμὸς τῶν μὲν ἐσόδων δέον νὰ γίνεται ἄνευ πολλῆς αἰσιοδοξίας, τῶν δὲ ἐξόδων μὲ συμπληρωματικὰ κονδύλια μισθῶν, συντάξεων καὶ τῶν ἀγορῶν καὶ πληρωμῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Δέον ἀκόμη νὰ προβλέπηται μικρὰ ἐλάττωσις τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐσόδων, ἦν μία ἀνατίμησις τοῦ συναλλάγματος δύναται νὰ ἐπιφέρῃ.

Ἡ καταβολὴ τῶν βραχυπροθέσμων δανείων δέον νὰ ἀποτελέσῃ μίαν διαρκῆ μέριμναν τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ζήτημα ἐπίσης, οὐτινος ἢ λύσις δέον νὰ προηγηθῇ τῆς σταθεροποιήσεως, εἶναι ὁ διακανονισμὸς τοῦ κυμαινομένου χρέους· ἄνευ αὐτοῦ, ἡ σταθεροποίησις μέλλει νὰ διασαλευθῇ ταχέως καὶ τὸ ἰσοζύγιον τοῦ προϋπολογισμοῦ θὰ εἶναι διαρκῶς ὑποπτον εἰς θιαίας διακυμάνσεις, ἐὰν — ἐν περιπτώσει τῆς μὴ παγιώσεως — δὲν ἀναγράφῃ οὗτος σημαντικὸν ποσὸν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν προθεσμιῶν τοῦ κυμαινομένου χρέους.

Μόνον ἢ κατὰ τὸν ἄνω τρόπον θετική καὶ ἐντιμος ἀντιμετώπισις τῶν ἐτησίων ὑποχρεώσεων τοῦ Κράτους, ἐπιδιωκόμενῃ δὲ διὰ τῶν ἐσόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τῶν οἰκονομιῶν, θὰ δώσῃ τὴν πεποίθησιν, ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἀνάγκη πλέον προσφυγῆς εἰς ἔκδοσιν χαρτονομίσματος καὶ θὰ γεννήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ εἰς τὴν οἰκονομικὴν

ἐξυγίανσιν. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ μεγαλείτερον κεφάλαιον καὶ μέσον πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς σταθεροποιήσεως. Ἡ ἐμπιστοσύνη αὕτη ὑπῆρξεν ὁ οὐσιώδης ὅρος τῆς ἀνατιμήσεως τῆς ἀγγλικῆς Λίρας, ἐν Γαλλίᾳ δὲ καὶ Ἰταλίᾳ ἐδημιουργήθη αὐτομάτως, μόλις ἐψηφίσθησαν τὰ μέτρα, ἅτινα ἠσφάλιζον τὸ ἰσοζύγιον τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Πρὶν δὲ ἀκόμῃ ἐνεργήσῃ ὁ ὅρος τῆς ἐλαττώσεως τοῦ πληθωρικοῦ χαρτονομίσματος - ὁ καθ' ἡμᾶς ὅλως ἀμφιβόλων ἀποτελεσμάτων — ἡ ἀνατίμησις τοῦ μὲν Φράγκου ἔφερε τὴν Λίραν ἀπὸ 240 εἰς 125 μονάδας, τῆς δὲ Λιρέτας, εἰς 114 τοιαύτας. Παρ' ἡμῖν, ἡ ἐμπιστοσύνη θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιστροφὴν τῶν φυγαδευθέντων πατρίων κεφαλαίων, μικροτέραν ζήτησιν καταβολῆς τοῦ κυμαινομένου χρέους, πληρεστέραν καταβολὴν τῶν φόρων, καὶ ἀπαρχὴν ἀνατιμήσεως τῆς δραχμῆς.

Καθ' ἡμᾶς, ἡ ἀνατίμησις τῆς δραχμῆς εἶναι ἐκ τῶν κεφαλαιωδῶν ὅρων διὰ τὴν νομισματικὴν ἐξυγίανσιν. Εἶναι ὅλως αὕτη μέλημα ἀπλοῦν τῆς κερδοσκοπίας, στρεφούσης πάντοτε τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς πρὸς τὴν ὑψωσιν, ἐφ' ὅσον πείθεται ὅτι ἐξησφαλίσθῃ ἢ μὴ ἔκδοσις χαρτονομίσματος. Ἡ νομικὴ σταθεροποίησις θὰ συντελεσθῇ παρὰ τοῦ Κράτους μετὰ μίαν σημαντικὴν ἀνατίμησιν τοῦ συναλλάγματος, τὸ δὲ ἐπίπεδον, εἰς ὃ θὰ πραγματοποιηθῇ αὕτη, θέλει ἐξευρεθῇ ἐκ τῶν πραγμάτων, διὰ τοῦ φυσικοῦ κανονισμοῦ καὶ τῆς ἰσοσταθμίσεως τῶν ὅρων τῆς ἀγορᾶς. Τὴν ἀνατίμησιν ταύτην ἐπεδίωξαν πάντα τὰ Κράτη πρὸ τῆς νομικῆς σταθεροποιήσεως τοῦ νομίσματος. Οὕτω, ἡ Ἀγγλικὴ Λίρα ἐκέρδισε 1.60 % τοῦ Δολλαρίου, τὸ δὲ Γαλλικὸν καὶ Ἰταλικὸν νόμισμα, ὡς ἐλέχθη, μίαν ἑκατοντάδα Φράγκων ἐπὶ τῆς Λίρας. Μόνον τὸ Βέλγιον ἐσταθεροποίησε χαμηλά, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀφοῦ πρῶτον ἡ Βελγικὴ μονὰς ἀνέλαβεν σημαντικῶς ἀπέναντι τῆς Ἀγγλικῆς Λίρας κατελθούσης ἀπὸ 220 εἰς τὰ 175 Φράγκα. Τὸ Βέλγιον ἐνήργησεν οὕτω, διότι ἐν αὐτῷ ὅλη σχεδὸν ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ εἶναι βιομηχανικὴ, καὶ ἡ σωφροσύνη ἀπήτει νὰ μὴ διαταραχθῶσιν οἱ ὅροι τῆς συντηρήσεως τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου τῆς βιομηχανίας, διότι αἱ ἐσωτερικαὶ ταραχαὶ καὶ οἰκονομικαὶ καταστροφαὶ θὰ ἦσαν ἀναπόφευκτοί. Ἐν τοσοῦτῳ δύο μῆνας μετὰ τὴν τοιαύτην σταθεροποίησιν, ἠναγκάσθησαν ἐν Βελγίῳ νὰ προβῶσιν εἰς μικρὰν ὑψωσιν τῶν μισθῶν τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ὑπ-

αλλήλων καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς Εθν. Τραπεζῆς νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι διὰ τοὺς «διανοοιμένους» ἡ κατάστασις εἶναι ἀπελπιστική, διὰ δὲ τοὺς εἰσοδηματίας νὰ ἐξεύρῃ τὴν περίεργον θεωρίαν «ὅτι ἡ τύχη των ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πλουσιότητα τοῦ προϋπολογισμοῦ, καὶ ὅχι ἀπὸ τὸ νομισματικὸν καθεστὼς».

Τὰ λοιπὰ ὅμως ἄνω λεχθέντα Κράτη, καίτοι καὶ ταῦτα σημαντικῶς βιομηχανικὰ, δὲν ἀπέβλεψαν κατὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ νομίσματος εἰς τὴν εὐημερίαν μόνον τῆς βιομηχανίας, ἀλλ' ἐπεδίωξαν τὴν ἱκανὴν ἀνατίμησιν τοῦ ἐθνικοῦ των νομίσματος, ὅπως οὕτω περιφρουρηθῇ ἐξ ἴσου καλῶς τὸ συμφέρον τῆς συνολικῆς ἐν τῷ τόπῳ οἰκονομικῆς ζωῆς. Τοῦτο ὀφείλει πρὸ παντὸς νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν ἡ Ἑλλὰς, εἰς ἣν οἱ ὅροι τῆς ἐργασίας εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετοι τῆς τοῦ Βελγίου, διότι τὸ μέγιστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς πᾶν ἄλλο εἶναι ἢ βιομηχανικὸν καὶ ἡ ἀνατίμησις τοῦ νομίσματος θέλει ἐπιφέρει τὴν ὑποτίμησιν τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων καὶ σημαντικὴν οὕτω οἰκονομικὴν ἀνακούφισιν εἰς πλείστας κοινωνικὰς τάξεις. Ἡ ἐλιρροὴ τῆς ἀνατιμήσεως ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων, ἀμφισβητούμενη δι' ἄλλας χώρας, παρ' ἡμῖν δύναται νὰ θεωρηθῇ θετική. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι αἱ τιμαὶ τῶν εἰσαγομένων προϊόντων προσαρμόζονται αὐτομάτως εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ συναλλάγματος. Τὰ προϊόντα ταῦτα εἶναι ἐξαιρετικῶς πολλὰ παρ' ἡμῖν καὶ σχεδὸν διπλάσια τῶν εἰσαγομένων, περιλαμβάνουν δὲ ἀντικείμενα πρώτης ἀνάγκης (ζῶα, κτηνοτροφικὰ καὶ γεωργικὰ προϊόντα, πετρέλαια καὶ γαιάνθρακες).

Τοῦναντίον, ἡ προσαρμογὴ εἶναι δυσχερὴς δι' ἐκεῖνα τῶν εἰσαγομένων προϊόντων, ἅτινα βιομηχανοποιοῦνται εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὥς καὶ διὰ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τὰ πρὸς ἐξαγωγήν, καθ' ὅσον εἰς τὴν ἀγοραίαν αὐτῶν τιμὴν προστίθενται οἱ ἐργατικοὶ μισθοί, οἱ ἐσωτερικοὶ φόροι, καὶ τὰ βαρέα κόμιστρα. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τὸ βιομηχανοποιούμενον μέρος τῶν εἰσαγομένων προϊόντων εἶνε ἐλάχιστον ἀναφορικῶς μὲ τὰ ἄλλα, τὰ δὲ ἐξαγόμενα βιομηχανικὰ προϊόντα εἰσὶ μόνον χιλιογράμμα 6.448.351, μετὰξὺ τοῦ συνόλου τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου 394.054.763 (διὰ τοὺς μῆνας Ἰανουάριον—Ὀκτώβριον 1925), ἅτινα εἰσὶ πάντα γεωργοκτηνοτροφικὰ καὶ ὀρυκτά. Ἐπὶ πλέον, δὲν εἶναι παρακινδυνευμένον

νὰ ὑποστηρίχθῃ ὅτι ἐν Ἑλλάδι αἱ ἀγοραῖαι τιμαὶ δὲν εἶναι ἰσοζυγισμέναι πρὸς τὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ, πολὺ δὲ μᾶλλον οἱ ἐργατικοὶ μισθοί. Συνέβη ἀκόμη εἰς τινὰς χώρας ἡ ἀνατίμησις τοῦ συναλλάγματος νὰ φέρῃ εἰσροὴν κολοσσιαίων ξένων κεφαλαίων, καὶ συνεπῶς αὖξισιν ἀντὶ ἐλαττώσεως τῆς τιμῆς τῶν προϊόντων. Πλὴν τοιοῦτος φόβος δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ παρ' ἡμῖν, τοῦναντίον, ἡ ἐκ τῆς ἀνατιμήσεως τοῦ συναλλάγματος ἐλάττωσις τῆς τιμῆς τῶν ἐξωτερικῶν προϊόντων, προκαλοῦσα ἀφθονίαν αὐτῶν καὶ ἔξοδον περισσοτέρου μεταλλικοῦ, θὰ συντρέξῃ ἐκ τούτου τὴν ἐλάττωσιν τῶν ἐσωτερικῶν τιμῶν.

Ὑπεστηρίχθη ἀκόμη ὅτι ἡ ἀνατίμησις θὰ φέρῃ τὴν ἀνεργίαν καὶ τὴν μείωσιν τῆς καταναλωτικῆς ἱκανότητος τῶν ἐργατικῶν τάξεων, συνεπῶς τὴν μικροτέραν ἀπόδοσιν τῶν φόρων καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ζωῆς. Ἐν τοσούτῳ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ ἡ ἀνατίμησις ὑπῆρξε κάπως ραγδαία καὶ ἐκτάκτως ὑψηλή, οὐχ' ἦττον οὐδεμία ἀνεργία ἐπηκολούθησε, ἡ μείωσις τῶν ἐσόδων καὶ ἡ ζωὴ ἐγένετο εὐθηνότερα, διότι αἱ τιμαὶ τῶν προϊόντων ἡλαττώθησάν πως. Παρ' ἡμῖν οὐδέποτε δύναται νὰ ἐλπίζεται μία φυσιολογικὴ ἀνατίμησις τῆς δραχμῆς, ὥστε ἡ Λίρα νὰ τιμᾶται τὸ ἥμισυ τοῦ παρόντος. Ἐὰν κατέλθῃ αὕτη εἰς τὰς 250 δραχμὰς θὰ εἶνε ἄκρως ἐκπληκτικόν, ὡς ἐπίσης ἀπίθανον ὅτι, ἐκ τῆς μικρᾶς τοιαύτης ὑψώσεως τοῦ νομίσματος θὰ ἐπέλθῃ διατάραξις τῶν ὅρων τῆς ἐργασίας, ὅταν πάντες γνωρίζομεν ὅτι τὸ μέγιστον μέρος αὐτῆς σύγκειται ἀπὸ μικροῖδιοκτικῆς γεωργούς.

Ἄλλ' ὑπὸ ἔποψιν καθαρώς ἐνδιαφέροντος τοῦ κρατικοῦ θησαυροῦ, ἡ ἀνατίμησις θέλει ἔχῃ σημαντικὰς συνεπείας. Ὄταν αἱ ἐτήσιαι ὑποχρεώσεις τοῦ Κράτους εἰς χρυσὸν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν δανείων καὶ προμηθειῶν ἀνέρχονται τὰ 7.000.000 Λιρῶν, τὸ κέρδος τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν θὰ ἦτο κατώτερον τοῦ δισεκατομμυρίου δραχμῶν, ἐὰν τὸ νόμισμα ἡμῶν ἐκέρδιζεν ἑξ—ἐπτὰ μονάδας μεταλλικῆς δραχμῆς. Μία τοιαύτη ἀνατίμησις δὲν δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ ποσῶς τὴν ἀπρόσκοπτον καταβολὴν τῶν φόρων, καθ' ὅσον, ὡς ἄνω ἐλέχθη, ἔνεκα τῶν ἐξαιρετικῶν ἡμῶν ὅρων οὐδόλως θέλει διαταραχθῇ ἐκ τούτου ἡ ἐργασία, οὔτε ἡ ἀνατίμησις θὰ ἔχῃ τὸν ἀντίκτυπον μεγαλειτέρας δαπάνης διὰ τὸν δημόσιον θησαυρὸν πρὸς καταβολὴν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ κυμαινομένου

χρέους, καθ' ὅσον ὁ πρότερον κανονισμὸς αὐτοῦ — ἢ διὰ τῆς παγιώσεως ἢ διὰ τῆς μετατροπῆς τῶν βραχυπροθέσμων λήξεων — θὰ ἀποτρέψῃ μίαν ἀληθῆ κατὰ τοῦτο ἀδικίαν εἰς βάρος τοῦ Κράτους. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ ἐξοικονομούμενον ἐκ τῆς ἀνατιμήσεως δισεκατομμύριον διὰ τὸ Κράτος εἶναι καθαρὰ φορολογία τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀλλ' ἔχει ὡς ἀντιστάθμισμα ἅμεσον διὰ τὸν πολίτην τὴν ἐλάττωσιν ἴσου ποσοῦ ἐκ τῶν δισεκατομμυρίων, δι' ὧν οὗτος πληρώνει τὴν ἀξίαν τῶν ἐτησίως εἰσαγομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προϊόντων, ἐξ ἄλλου δὲ τὸ πλεόνασμα τοῦτο τοῦ προϋπολογισμοῦ θὰ διατεθῇ πρὸς βοήθειαν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐργασίας καὶ παραγωγῆς, ἣτις θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἔτι μεγαλειτέραν ἐλάττωσιν τῶν βιωτικῶν βαρῶν τοῦ πολίτου. Ἐνεκα τῶν προβλεπομένων τούτων ἐκ τῆς ἀνατιμήσεως τοῦ νομίσματος περισσευμάτων τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἕτερα Κράτη ἐπέβαλον φορολογίαν πρὸς ἰσοζύγισιν αὐτοῦ διαρκείας μόνον δύο τριῶν ἐτῶν, πεπεισμένα ὅτι ἀργότερον τὸ ἐξ αὐτῆς ἔσοδον θὰ ἀντικαθίστατο παρ' ἐκείνου ἐκ τῆς ἀνατιμήσεως τοῦ νομίσματος.

Συνελόντι εἰπεῖν, ἡ σταθεροποίησις τοῦ νομίσματος δὲν εἶναι ἐπιχείρησις εὐχερῆς, οὔτε πρόκειται νὰ περιμένηται ἐξ αὐτῆς μία ἐξαιρετικὴ ἐθνικὴ εὐημερία, πάντως ὅμως θὰ δώσῃ εἰς τὸν τόπον καὶ εἰς πολλὰς τάξεις ἀρκοῦσαν οἰκονομικὴν ἄνεσιν, δι' ὃ εἶναι πολιτικῶς σκόπιμον νὰ ἀποτελέσῃ τὴν κατ' ἐξοχὴν οἰκονομικὴν ἐπασχόλησιν τοῦ Κράτους. Ἡ ἐπασχόλησις αὕτη πρῶτιστον σκοπὸν ὀφείλει νὰ ἔχῃ τὴν δημιουργίαν λαϊκῆς ἐμπιστοσύνης ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς νομισματικῆς ἐξυγιάνσεως. Διότι ὅλον τὸ πρόβλημα πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῆς εἶναι καθαρῶς ψυχολογικόν, καὶ ψυχολογικῶς, ὡς ἐλέχθη, ἐνεργεῖ ἀκόμη ἡ ἰσοζύγισις τοῦ προϋπολογισμοῦ. Διὰ τὸν λό-

καὶ τῆς πτώσεως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Ε. Βενιζέλου, ἐσημειώ-
σε τὸ μοναδικὸν ἐν τῷ κόσμῳ χρηματικὸν ἀποτέλεσμα ὃ
τὸ ἐλληνικὸν νόμισμα ἔχασε τρεῖς φορές τὴν ἀξίαν του, ἦ-
τοι ἡ Ἀγγλικὴ Λίρα ἀπὸ 33 δραχμὰς ἐσημειώθη ἀμέσως εἰς
τὴν τιμὴν τῶν 100 τοιούτων, χωρὶς νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν
πτῶσιν ταύτην οὐδεὶς τῶν γνωστῶν οἰκονομικῶν ὄρων. Ὅλη
δὲ ἡ κατόπιν πτώσις τῆς δραχμῆς εἶχεν ὡς μεγάλας βαθμί-
δας τὴν ψυχολογικὴν ἐπιρροὴν τῶν διαρκῶν κυβερνητι-
κῶν μεταλλαγῶν καὶ ἐναλλαγῶν τοῦ πολιτεύματος.

Ἡ πολιτικὴ, ὅθεν, ὁμαλότης μετὰ κυβερνητικῆς μονιμό-
τητος εἶναι τὸ μεγαλύτερον βοήθημα πρὸς ἀνατίμησιν καὶ
σταθεροποίησιν τῆς δραχμῆς. Πρὸς τοῦτο δὲν εἶναι ἀνάγκη
νὰ ἐπαναληφθῇ ὅτι, ἡ καθημερινὴ ἐπισκόπησις τῆς πολιτικῆς
ἡμῶν ζωῆς πείθει πάντα, ὅτι μὲ τὸ σύστημα τοῦ κρατοῦντος
κοινοβουλευτισμοῦ ἡ ἀστάθεια τῶν Κυβερνήσεων θὰ ἐξακο-
λουθήσῃ νὰ βασιλεύῃ παρ' ἡμῖν μὲ ὅλα τὰ ὀλέθρια αὐτῆς
ἀποτελέσματα, ἀντιθέτως δὲ ἐμπεδώνει τὴν πεποίθησιν,
ὅτι μόνον μὲ τὸ σύστημα τῆς τριετοῦς κυβερνήσεως, ἀπηλ-
λαγμένης τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ζυγοῦ εἶναι δυνατὴ ἡ σταθε-
ρότης τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, ἥτις θὰ φέρῃ τελειωτικῶς
τὴν σταθεροποίησιν τῆς δραχμῆς καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἀφο-
ρήτου σήμερον ἀκριβείας τῆς ζωῆς.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Ἀνεπτύξαμεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, ὡς ἐπέ-
γουσαν ἐθνικὴν ἀνάγκην, τὴν σταθεροποίησιν τῆς δραχμῆς.
Οἱ τεχνικοὶ οὕτως εἰπεῖν ὅροι, ὑφ' οἷς αὕτη δύναται νὰ
πραγματοποιηθῇ, ἐξετέθησαν ἐκεῖ. Ἄλλ' ὅ,τι προώρισται νὰ
ἀσφάλισι τὴν διάρκειαν καὶ μονιμότητα αὐτῆς δὲν εἶναι,
τελειωτικῶς, οὐδὲν ἕτερον, ἢ ἡ ἀφθονία τῆς ἐθνικῆς παρα-
γωγῆς, ἥτις μόνη θὰ φέρῃ τὴν χρηματικὴν ἐπάρκειαν ἐν τῷ
κράτει καὶ εὐνοϊκὴν δι' ἡμᾶς τὴν πλάστιγγα τῶν λογισμῶν.
Κύριον ὄθεν καὶ ἀρχικὸν μέλημα τῶν κρατῶν εἶναι ἡ ἐνί-
σχυσις τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας δι' ὅλων τῶν μέσων, ἅτινα ἔ-
χουν εἰς τὴν διαθεσὶν των, ἀφοῦ ἐξ αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἡ εὐ-
ημερία καὶ ζωὴ αὐτῶν. Ἄλλ' ἡ ἐθνικὴ ἐργασία εἶναι ποικίλη
τὴν ὑπόστασιν, περιλαμβάνουσα τοὺς μεγάλους κλάδους τῆς
γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας καὶ ναυτιλίας,
ὑποδιαιρουμένους ἀκόμη εἰς πλείστας εἰδικὰς παραγωγὰς.
Ἐὰν δὲ ἡ πρόνοια τῶν κρατῶν, πρὸς ἐκπλήρωσιν πασῶν τῶν
δικαίων ἀναγκῶν τῶν κλάδων τούτων τῆς ἐργασίας, ὑπῆρξε
πάντοτε μίᾳ κολοσσιαίᾳ προσπάθειᾳ δι' αὐτά, ἣν μετὰ βίας
ἠδυνήθησαν νὰ πραγματοποιήσωσι, μετὰ τὸν μεγάλον πό-
λεμον κατέστη αὕτη σχεδὸν ἀδύνατος. Τοῦτο δὲ διότι, αἱ
διάφοροι παραγωγαὶ τῶν λαῶν ἔχουν τὸν σάρακα τοῦ λυσ-
σώδους μεταξὺ τῶν συναγωνισμοῦ, κράτη δέ τινα κατώρθω-
σαν νὰ ἀναγάγουν μερικὰς τῶν παραγωγῶν των τούτων εἰς
τοιαύτην τελειότητα, ὥστε ἡ ἐξακολούθησις τοῦ συναγωνι-
σμοῦ μετ' αὐτῶν νὰ καταστῇ παρὰ τῶν ἄλλων ἀδύνατος, ἐὰν
δὲν ἐπεθύμουν οἱ τελευταῖοι οὗτοι νὰ ἀγάγουν τοὺς λαοὺς

Ἡρχισεν ὅθεν νὰ ἐγκαταλείπεται παρὰ τῶν κρατῶν ἡ ἀρχὴ τῆς περὶ ὅλων προνοίας αὐτῶν καὶ ἡ υἰοθέτησις τουναντίον ἐκείνης τῆς εἰδικεύσεως καὶ τῆς τελειοποιήσεως τῶν παραγωγῶν, αἵτινες τοῖς ἦσαν ἀληθῶς ἐθνικαί. Ὅπου τὸ κεφάλαιον καὶ αἱ μηχανικαὶ τελειοποιήσεις ὑπάρχουν ἐξαιρετικῶς ἄφθονα, ἐδημιουργήθησαν αἱ ἐργασίαι τῶν βιομηχανικῶν ὑπερπαραγωγῶν, καταστᾶσαι οὕτως εἰπεῖν — ἔνεκα τοῦ ἀκαταγωνίστου — ἐθνικαὶ καὶ ἀναγκάσασαι τοὺς λοιποὺς νὰ ἀμυνθῶσι γενναίως, διὰ τῆς ἀναπτύξεως παρ' αὐτοῖς τῶν παραγωγῶν ἐκείνων, δι' ἃς κατεῖχον ἐν τῷ τόπῳ ἄφθονον τὸ ἡμερομίσθιον ὑλικόν, τὰς πρώτας ὕλας, ἢ τὸν ἐπαγγελματικὸν καταρτισμὸν τοῦ ἐργάτου. Ὡς δὲ ἡ φύσις ἔγνω νὰ μὴν συμπαραθέτῃ ὅλα τὰ ἀγαθὰ ταῦτα ὁμοῦ, ἀλλὰ τουναντίον νὰ τὰ διανέμῃ λίαν διακεκριμένως, ἐλπίζεται οὕτω μία ἰσοζύγισις εἰς τὰς εἰδικὰς ἐργασίας τῶν κρατῶν, ἀσφαλίζουσα τὴν οἰκονομικὴν εὐημερίαν πάντων.

Δὲν φρονοῦμεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς, κατ' ἀντίθεσιν ὅλων τῶν ἄλλων, εἶναι εἰς θέσιν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐπάργειαν ὅλην τὴν ἐν αὐτῇ δημιουργουμένην ἐθνικὴν ἐργασίαν. ὀφείλει ἐντούτοις μετ' ἀνυποκρίτου χαρᾶς νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι, εἰς τοὺς δυσχερεῖς αὐτοὺς καιροὺς τῆς λυσσώδους οἰκονομικῆς πάλης τῶν κρατῶν, εὐρέθη ἡ πατρὶς ἡμῶν κάτοχος — ἔνεκα τῆς φυσικῆς αὐτῆς διασκευῆς — δύο κλάδων παραγωγῆς, οἵτινες δύνανται νὰ ἀσφαλίσωσι τὴν οἰκονομικὴν ἄνεσιν εἰς τὸν ἐλληνικὸν λαόν, ἐὰν ἤθελον παρ' αὐτοῦ καλῶς ἐκμεταλλευσθῇ. Εἶναι οὗτοι ἡ γεωργία καὶ ἡ ναυτιλία. Ἡ πρώτη δὲν ἔχει τὸν συναγωνισμὸν, διεθνῶς, τῆς μεγάλης καλλιεργείας, διότι δὲν ὑπάρχει σχετικὴ παρ' ἡμῖν, οὔτε συνεπῶς τὰς μεγάλας ἀσχολίας τοῦ τε κράτους καὶ τῶν παραγωγῶν ἃς ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς συνεπάγεται. Ἀντιθέτως ἡ Ἑλλὰς ἔχει μεγάλας γεωργικὰς ἐκτάσεις πρὸς ἐκμετάλλευσιν, ὧν στεροῦνται πολλὰ τῶν κρατῶν τῆς τελειοποιημένης γεωργικῆς βιομηχανίας. Διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐκτάσεων τούτων ἡ παρ' ἡμῖν μικρὰ ἰδιοκτησία δύναται, διὰ τῆς ἐκπληρώσεως κρατικῶν τινῶν ὅρων, νὰ θεωρηθῇ ἐπαρκής. Διὰ τῆς μικρᾶς καλλιεργείας τὸ κράτος κατέχει τὸ ἀγαθὸν ὅτι, ἡ γῆ ἐκμεταλλεύεται παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου καλλιεργητοῦ. Χωρὶς νὰ θέλωμεν ποσῶς νὰ ὑποτιμήσωμεν, διὰ τοὺς σημερινοὺς ἰδία καιροὺς, τὴν μεγάλην σημασίαν τοῦ ἀγαθοῦ τούτου σχετικῶς μὲ τὴν τάξιν ἐν τῇ χώρᾳ, ὥς ἀντιπάλου τῶν κοινωνικῶν τα-

ραχῶν καὶ ἀνατροπῶν, αἵτινες θὰ ἔθετον ἐν ἀμφιβόλῳ τὴν διὰ μόχθων κτηθεῖσαν περιουσίαν τοῦ μικροῖδιοκτῆτου, ἡ οἰκονομικὴ αὐτοῦ ἀξία εἶναι διὰ τὸ κράτος πολὺ μᾶλλον σημαντικὴ, διότι αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του φέρουν διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν αὔξησιν τῆς ἀποδόσεως τῆς παραγωγῆς θέλησιν καὶ ἐπιμονήν, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἐργάτης τῆς μεγάλης καλλιιεργείας ἢ οἰασδὴποτε ἄλλης βιομηχανίας ἐπ'δειξε ποτέ. Ἡ συνδρομὴ ἰδίως τῆς οἰκογενείας τοῦ μικροῖδιοκτῆτου τούτου εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν προϊόντων καθιστᾷ ταῦτα, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἐργατικῶν μισθῶν, εὐθηνότερα τῶν σχετικῶν τῆς μεγάλης καλλιιεργείας, ἀλλὰ καὶ αὐξάνει τὴν ποιότητα αὐτῶν καὶ τὸ κέρδος τοῦ παραγωγοῦ, καθόσον αἱ τιμαὶ τῆς πωλήσεως κανονίζονται πάντοτε ἀπὸ τὰ σχετικὰ προϊόντα τῆς μεγάλης καλλιιεργείας. Ἐχει ἀκόμη ἡ οἰκογένεια αὕτη τὸ μονοπώλιον οὕτως εἰπεῖν προϊόντων, οἷα τὰ ὠά, τὸ βούτυρον, αἱ ὄρνιθες κ.λ.π., ὧν αἱ μεγάλαι ἐκμεταλλεύσεις ἀποφεύγουν γενικῶς τὴν παραγωγὴν, ὥς πολυδαπάνων καὶ δυσχερῶς πραγματοποιουμένων δι' ἡμερομισθίων ἐργατῶν, καὶ ζῇ ἐκ τῶν ἰδίων προϊόντων, ἀποφεύγουσα οὕτω, ὥς συμβαίνει διὰ τὸν ἐργάτην τὴν πληρωμὴν πλείστων εἰδῶν τῆς πρώτης ἀνάγκης.

Ἐὰν ἐπεμείναμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀρετῶν τῆς μικρᾶς καλλιιεργείας πλεον τοῦ δέοντος διὰ τὴν μελέτην ταύτην, εἶναι διότι ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταδειχθῇ ὅτι, ἡ γεωργία παρ' ἡμῖν, ἐφ' ὅσον ἐκμεταλλεύεται ἀπὸ τὸν μικροῖδιοκτῆτην, εἶναι σημαντικῶς περιφρουρημένη ἀπὸ τὸν ξένον συναγωνισμόν, ἐνῶ δὲν δύναται νὰ λεχθῇ τὸ αὐτό, οὔτε διὰ τὴν μεγάλην καλλιέργειαν, οὔτε διὰ τὴν βιομηχανίαν. Διὰ τὴν βιομηχανίαν ἰδίως, θὰ ἦτο ἀληθῶς παιδαριῶδες νὰ ἀρνηθῇ τις ὅτι, κατὰ γενικὸν κανόνα εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν παραγωγὴν αὐτῆς, εἴμεθα κατὰ πολὺ ὑποδεέστεροι τῶν συναγωνιζομένων ξένων. Πλείστοι εἶναι οἱ πρὸς τοῦτο λόγοι. Ἡ ἐπίστήμη εἶναι ὁ θεμελιώδης ὅρος τῶν βιομηχανικῶν ἐργασιῶν, ἡ δὲ ξένη βιομηχανία εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἀνεπτύχθη πρότερον ἡμῶν καὶ τελειότερον ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην. Ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐργασία αὐτῆς ἀποδίδει περισσότερον τῆς ἰδικῆς μας. Ἐχει πλεον ἡμῶν τὴν βοήθειαν τῆς χημείας, τῆς φυσικῆς, καὶ τῆς μικροβιολογίας εἰς τὸ βάθος τῶν ἐργαστηρίων της, δι' ὧν ἐπιτυγχάνει τὴν τελειότεραν κατασκευὴν τῶν προϊόντων καὶ τὴν διαρκῆ ἀνανέωσιν τῶν μεθόδων τῆς μεταποιήσεως. Τὰ μη-

χανήματα τῶν ξένων βιομηχανιῶν εἶναι ποικιλώτερα τὴν μορφὴν, διανέμοντα καὶ ὑποδιαίρουντα καταλλήλότερον τὴν ἐργασίαν, ὁ ἐργάτης πληρέστερον κατηρτισμένος, αἱ μηχαναὶ δὲ, κολοσσιαῖαι τὴν δύναμιν, εἰσὶν ἱκαναὶ νὰ παραγάγουν πολλαπλασίως τῶν ἰδικῶν μας. Δὲν εἶναι ὅθεν τίποτε τὸ ἐκπληκτικὸν ὅτι, ὑπὸ τοιούτους ὁρους, ἡ ἐργασία τῶν ξένων βιομηχανιῶν εἶναι ὑπερτέρα εἰς ποσότητα, ποιότητα καὶ εὐθηνείαν. Ὅση δὲ καὶ ἂν ὑπάρξῃ ἡ θέλησις καὶ τὰ κεφάλαια ἡμῶν πρὸς ἐπίτευξιν παρομοίας τελειοποιήσεως, δὲν πρέπει νὰ λησμονῇται, ὅτι αἱ τοιαῦται μεταρρυθμίσεις, ὅπως μὴ ἀποτύχουν, ἀπαιτοῦν μακρὸν χρόνον παρασκευῆς, ἐξαρτουμένης ἐκ στενῆς συνεργασίας τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ τοῦ κράτους· καὶ ὅτι καθ' ὅλον τὸν χρόνον τοῦτον, εἴτε ἕνεκα τοῦ ἀδυνάτου συναγωνισμοῦ πρὸς τὰ ξένα προϊόντα, εἴτε ἐκ τοῦ προστατευτικοῦ δασμοῦ τῶν ἡμετέρων, ἡ ἐπώλεια τοῦ ἐθνικοῦ χρήματος ἔσεται κολοσιαία. Μὴ λησμονῶμεν ἀκόμη ὅτι τὴν σημαντικωτέραν κινητήριον ὕλην τῆς βιομηχανίας, τὸ κάρβουνον, δὲν τὸ ἔχομεν ἐπὶ τόπου καὶ τὸ μεταφέρομεν ἀπὸ πολὺ μακρὰν, τὰ δὲ μηχανήματα αὐτῆς, σχεδὸν πάντοτε, κατασκευάζονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Τὸ συμπέρασμα τῶν ἄνω δὲν εἶναι ὅτι δέον νὰ καταργήσωμεν πᾶσαν βιομηχανίαν παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ νὰ περιορίσωμεν αὐτήν, εὐδικεύοντες εἰς ἐκεῖνα τὰ εἶδη ἅτινα ἔχουσιν πρὸς κατεργασίαν τὴν πρώτην ὕλην ἐν τῷ τόπῳ — οἰνοποιία, καπνοβιομηχανία, ποτοποιία, ἀλευροβιομηχανία, ἐλαιουργία, σαπωνοποιία καὶ μεταλλουργικὴ βιομηχανία — ἢ ὧν τὰ προϊόντα εἶναι χρήσιμα τῇ γεωργικῇ παραγωγῇ καὶ οἰκοδομικῇ — βιομηχανία χημικῶν προϊόντων, ἀρότρων καὶ κινητηρίων μηχανῶν, τσιμεντοποιίαν καὶ ζωοτεχνικὰ ἐργαλεῖα — ἢ ἔχουν ἐπαγγελματικῶς κατηρτισμένον, καλλίτερον τῶν ἀλλαχοῦ, τὸν ἐργάτην — ταπητουργία, μεταξουργία. — Πρὸς τὰς βιομηχανίας ταύτας δέον τὸ κράτος νὰ στρέψῃ μονομερῶς ὅλην αὐτοῦ τὴν προσοχὴν, παρέχον τὴν τε ἐπιστημονικὴν καὶ οἰκονομικὴν βοήθειαν πρὸς ἀνάπτυξιν των, ἵνα αὗται ἀνδρούμεναι, δυνηθοῦν νὰ ἀντεπεξέλθουν εἰς τὴν πάλην τοῦ διεθνοῦς συναγωνισμοῦ καὶ καταστοῦν οὕτω πηγὴ πλούτου διὰ τὴν χώραν. Ἐὰν δὲ ὅλαι αἱ ἄλλαι βιομηχανίαι, ἃς ἐγκατέστησεν ἄσκοπος πρόβλεψις, ἄνευ νεωτέρων μηχανημάτων καὶ καταλλήλου ἐπαγγελματικοῦ προσωπικοῦ, ἢ τὸ εὐκόλον κέρδος ἕνεκα τῆς κατὰ τὸν πόλεμον ἀδυναμίας τοῦ ξένου συ-

ναγωνισμοῦ, ἢ ὑπερβολικοὶ προστατευτικοὶ δασμοί, ἢ ἀπλῶς ἡ ἀφθονία τοῦ χρήματος ἔνεκα τῆς πτώσεως τῆς δραχμῆς, εἴαν, λέγω, αἱ βιομηχανίαι αὗται πέσωσιν, οὐδεμία ζημία θὰ προέλθῃ εἰς τὸ κράτος ἀπὸ τὴν ἐξαφάνισιν τοιούτων ἀσθενούντων οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν, οἵτινες προστατευόμενοι δὲν ζοῦν ἢ εἰς βάρος τοῦ ὑγιοῦς πληθυσμοῦ, τοῦ ὁποίου αὐξάνουν τὰς δαπάνας τῆς συντηρήσεως. Ὅταν δὲ μοιραίως θὰ παραλύσωσιν ἡμέραν τινά, θέλουν ἀφήσῃ τὸν δημιουργηθέντα ἐργατικὸν πληθυσμὸν ἐκθετὸν, οὕτινος ἡ ἀνεργία θὰ κινήσῃ φυσικῶς κοινωνικὰς ταραχάς. Τὸ κράτος οὕτω ἀπηλλαγμένον ἀχρήστων παραγωγῶν, μὴ ἐξαντλούμενον ἀπὸ καθημερινὰς ἐνασχολήσεως, ἅς ἡ καχεκτικὴ αὐτῶν ζωὴ τῷ γεννῶν διαρκῶς, θέλει ἐπιδοθῇ μὲ συγκεκριμένας ἰδέας εἰς τὴν προστασίαν τῆς γεωργίας καὶ τῆς ναυτιλίας, ἅς ἐθεωρήσαμεν ὡς τὰς μᾶλλον προσφόρους τῷ τόπῳ ἐργασίας.

Ἡ Ἑλλὰς, ὡς ναυτικὴ χώρα, ἔχει ἐξαιρετικὰ προτερήματα, καθιστῶντα τὴν θέσιν αὐτῆς προνομιακὴν εἰς τὸν διεθνῆ συναγωνισμόν, ἀρκεῖ μόνον νὰ γνωρίσῃ καὶ καθορίσῃ καλῶς τοὺς σκοποὺς, πρὸς οὓς κατευθύνεται ἡ ναυτιλιακὴ αὐτῆς δραῖσις. Καὶ πρῶτον, ἐφ' ὅσον εἶναι στενὴ καὶ ὑτέρμων λωρὶς, περιβρεχομένη ἐκ τριῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, δέον ὡς πρὸς τὴν μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων αὐτῆς, διὰ τε τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν καὶ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, νὰ δώσῃ τὴν προτίμησιν τῇ ναυτιλίᾳ, τὸ μὲν διότι ἡ ναυτιλία διὰ τὴν πρόσφορον δραῖσιν τῆς δὲν ἀναγκαιοῖ, ὡς ἄλλαχοῦ, τὴν ἐκτέλεσιν δαπανηρῶν ἐσωτερικῶν ἔργων, ἥτοι κατασκευὴν πλωτῶν ποταμῶν καὶ διωρύγων, τὸ δὲ διότι ἡ διαφορὰ τῆς δαπάνης μεταξὺ τῶν θαλασσίων καὶ τῶν ἐσωτερικῶν μεταφορῶν εἶναι μεγίστη, δυνάμενη νὰ φθάσῃ — ἰδίως διὰ τὴν ἰστιοφόρον καὶ τὴν ἀτμήρη ὠρισμένης χωρητικότητος — μέχρι τοῦ ἑνὸς πρὸς δέκα. Ἐχει κατόπιν, διὰ τὴν ἐμπορικὴν ἐκμετάλλευσιν μίας ναυτικῆς περιφερείας ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς μέχρι τοῦ Λιβάνου, τὸ ἀνθρώπινον ὑλικόν, τελειότερον κατηρτισμένον τῶν συναγωνιζομένων αὐτῇ ναυπλιῶν, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ναυτικὰς ἐργασίας, οἰκονομίαν καὶ γνῶσιν τοῦ ἐμπορίου. Ἐὰν αἱ ἀρεταὶ αὗται εἶναι σήμερον σχεδὸν μηδαμινῆς ἀξίας διὰ τὴν ἀτμήρη ναυτιλίαν τῆς μεγάλης χωρητικότητος, εἶναι τουναντίον σημαντικαὶ διὰ τὴν ἰστιοπλοΐαν καὶ τὴν μικρὰν ἀτμήρη ναυτιλίαν. Δὲν νομίζομεν δὲ ἡ Ἑλλὰς νὰ δυνηθῇ, μετ' οὐ πολὺ, νὰ κρατηθῇ εἰς τὸν διε-

θνή συναγωνισμόν τῶν βαρέων φορτωμάτων, μὴ ἔχουσα σημαντικὴν ἐθνικὴν δι' αὐτὰ παραγωγὴν καὶ μεγάλα κεφάλαια πρὸς τοῦτο. Ἀλλ' ὅπως δῆποτε, ὁ κλάδος οὗτος δὲν δύναται νὰ ἐνδιαφέρῃ ἐξαιρετικῶς τὴν ἐθνικὴν τῆς ναυτιλίας ὁργάνωσιν, ὥς ἔχον τὸ κέντρον τῆς δράσεως τοῦ εἰς ἀπομεμακρυσμένας θαλάσσας. Ἡ ἀνάπτυξις ὁμῶς τῆς μικρᾶς ναυτιλίας καὶ τῆς μικτῆς ἐπιβατοεμπορικῆς ἔσεται ἡμῖν ἐπικερδὲς οἰκονομικὸν καὶ πολιτικὸν ἔργον, διὰ γνωστούς ἄλλους λόγους καὶ ἐκείνους, οὓς ἀνεπτύξαμεν εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς.

Ἡ Ἑλλὰς, εὐνοηθεῖσα ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν, εἰς τὸ σταυροδρόμιον τριῶν θαλασσῶν, μὲ ὑπεροχὴν πρακτικῶν ἐπαγγελματικῶν γνώσεων, ἔνεκα μακρᾶς ἐξασκήσεως εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο καὶ μὲ ὑλικὸν ἡσυχῶς καὶ ἐπὶ μακρὸν παρασκευασθὲν, εἶναι ἀπέναντι τῶν γειτόνων της, κατὰ τὴν ὑπεροχὴν, ὅ,τι ἡ εὐρωπαϊκὴ βιομηχανία πρὸς τὴν ἰδικὴν μας. Τὸ ἀγαθὸν τοῦτο θὰ ἦτο ἀμάρτημα ἐθνικὸν ἐὰν τὸ ἄφινε ποσῶς νὰ χαθῇ, διότι τὸ ἐμπόριον αὐτῆς οὐδέποτε θὰ εὔρισκε πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ καταλληλοτέρας χώρας τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἡπείρου, συνολικῶς λαμβανομένης, τῆς Τουρκίας, ἂν μὴ ἀκόμη τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ μέχρι τῆς Βουλγαρίας. Οὐδὲν δὲ ἐπικερδέστερον ἀλλὰ καὶ εὐκολώτερον ναυτιλιακῶς πρὸς ὑποσχέλisin τοῦ ξένου συναγωνισμοῦ, ἀπὸ μίαν ἀκτῖνα δράσεως ὅχι μακρὰν τῆς ἐφοπλιστικῆς χώρας, ὥς καὶ ἀπὸ τὴν προνομιακὴν μεταφορὰν τῶν εἰδῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς λιμένας.

Πρὸς ἐπιτυχίαν ὑπεροχῆς ἀπέναντι τοῦ ξένου, τὸ ναυτικὸν ἡμῶν ἐμπόριον ἔχει ἀκόμη ἀνάγκη τὸ μὲν νὰ ἀποκτήσῃ ἀφθονα καὶ εὐθηνὰ τὰ πρὸς ἐξαγωγὴν προϊόντα, τὸ δὲ νὰ ἀγρεύσῃ ἐπιτυχέστερον τὸν ξένον ἀγοραστήν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι ἔργον ἰδικόν του, τὸ δὲ πρῶτον τῆς παρ' ἡμῖν γεωργίας. Ἀλλ' ὅπως ἀποκτήσωμεν γεωργικῶς ἀφθονώτερον καὶ εὐθιγότερον ὑπάρχει ἀνάγκη βελτιώσεως τῶν ὁρῶν τῆς καλλιεργείας, οἵτινες κρατοῦσιν ἀπὸ Ἡσιόδου, ἥτις πάλιν βελτιώσεις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀπόκτησιν καταλλήλων λιπασμάτων καὶ τῶν πεωτέρων μηχανημάτων αὐτῆς, ὁφείλει δὲ δυστυχῶς νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι, τὰ κεφάλαια, ἅτινα ἀναγκαιοῦν διὰ τὴν ἀπόκτησιν ὅλων τούτων τῶν καλλιεργητικῶν ὁργάνων, δὲν κατέχονται ἀπὸ κανένα σχεδὸν καλλιεργητὴν τοῦ σημερινοῦ συστήματος. Τοῦ-

το δέ, διότι ἡ δημιουργία καὶ ἡ ἐγκατάστασις τοῦ μικροῦ καλλιεργητοῦ παρ' ἡμῖν ὑπῆρξε, δυστυχῶς, κατὰ μέγα μέρος ἀμέθοδος. Ἔνεκα τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἀταξίας μεθ' ἧς συνετελέσθη ἡ τε ἀπαλλοτριώσις τῆς μεγάλης καλλιεργείας, κατὰ τὰ δέκα τελευταῖα ἔτη, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἐγκατάστασις τῶν προσφύγων. Δὲν ἔφερεν ὅθεν ὁ δημιουργούμενος ἰδιοκτήτης μεθ' ἑαυτοῦ ὅλην τὴν, κατὰ τὰς νεωτέρας μεθόδους, οἰκονομικὴν ἐξάρτησιν, πρὸς ἐπιτυχῇ ἐκμετάλλευσιν τῆς γῆς. Ἡ παρὰ τοῦ κράτους προικοδότησις κατὰ τοῦτο τῶν ἐγκαθιστωμένων προσφύγων εἶναι κατ' ἀνάγκην πενιχρά, ἡ βοήθεια τῶν τραπεζιτικῶν πιστώσεων διὰ τοὺς ἄλλους γεωργοὺς εἶναι ὄχι μόνον ἀνεπαρκής, ἀλλὰ καὶ βαρεῖα, ἡ δὲ συνεταιρικὴ ἀλληλοβοήθεια, ὡς ἐφηρομόσθη μέχρι τοῦδε, ἄνευ οὐδεμιᾶς σημασίας, εἰς τρόπον ὥστε ἡ κακὴ συγκομιδὴ ἐνὸς ἔτους νὰ ἀπογυμνῶνῃ τὸν μικροῖδιοκτήτην ἢ τὸ συνεταιριστικὸν ταμεῖον καλλιεργητικῶν πόρων καὶ νὰ συντρίβῃ τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν ἀντοχήν. Ἀπόδειξις, ὅτι ἡ γεωργικὴ ἀπόδοσις, παρ' ὅλην τὴν πληθωρικὴν κυκλοφορίαν τοῦ χρήματος καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ, ἀντὶ νὰ προαχθῇ κατὰ τὰ τέσσαρα τελευταῖα ἔτη, τοῦναντίον ἡλαττώθη οὐσιωδῶς. Τὸ μέγιστον, ὅθεν, μέρος τῶν ἀγροτικῶν οἰκογενειῶν, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ ἐργαζόμενον κατ' ἀτομικὴν ἀντίληψιν καὶ γυμνὸν τῆς ἄνω γεωργικῆς ἐξαρτήσεως πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, μοιραίως θὰ περιέλθῃ μετ' οὐ πολὺ εἰς πλήρη μαρασμόν, μὴ δυνάμενον νὰ ἐπιτύχῃ ἀπόδοσιν προϊόντων, ἄφθονον καὶ εὐθηνήν, πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ξένου συναγωνισμοῦ.

Ἀπὸ τὴν κατάστασιν ταύτην, τὴν ἥκιστα ἀνθηράν, δὲν προώρισται νὰ σώσῃ τὴν γεωργίαν, εἰμὴ ἡ συνδικαλικὴ αὐτῆς ὁργάνωσις. Αὕτη θὰ καθορίσῃ σαφῶς τὰς ἀνάγκας τοῦ γεωργικοῦ κλάδου καὶ τὰ μέσα πρὸς θεραπείαν αὐτῶν. Θὰ ἐπιδιώξῃ συστηματικῶς τὴν διδαχὴν τῶν μεγίστων ὠφελημάτων, ἅτινα θὰ ἔχῃ διὰ τὴν γεωργίαν, ἡ συνεταιριστικὴ ἔνωσις τῆς ἐργασίας, θὰ ἐξακριβώσῃ τὴν παραγωγικὴν δύναμιν ἐκάστου καλλιεργητοῦ, τὴν ζωτικότητα ἐκάστης γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν, ἥτις δέον νὰ γοηνηθῇ αὐτοῖς, πράγματα, τὰ ὅποια εἶναι ἀ-

γειαν καὶ θὰ μεταφέρει οὕτω εὐθηνότερον τὰ νεώτερα μηχανήματα καὶ λιπάσματα, ὅσον καλῶς οὐδεμία τράπεζα, συνεταιρισμός, ἢ ιδιώτης δύναται νὰ κάμῃ. Ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια πρὸς ἐγκατάστασιν, ἐνίσχυσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ κλάδου τούτου τῆς ἐργασίας, θὰ εἶναι τῆς προνοίας μόνον τῆς γενικῆς γεωργικῆς ὁμοσπονδίας. Τὴν ἀκραν ὠφελιμότητα ἐκ τῆς συγκεντρώσεως ταύτης ἀπεδέχθησαν πάντα τὰ κράτη, ἐν οἷς, ἐν τούτοις, αἱ πρὸς τοῦτο καταγινόμεναι τράπεζαι καὶ οἱ εἰδικοί ὀργανισμοὶ εἶναι πάμπολλοι. Τὸ κῦρος τῆς συνδικαλικῆς ἐνώσεως παρὰ τῷ γεωργικῷ κόσμῳ, ταῖς τραπέζαις καὶ τῷ κράτει θὰ εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸν τεράστιον καλλιεργητικὸν ὄγκον, ὃν θὰ ἀντιπροσωπεύῃ αὕτη, μόνον δὲ αἱ αὐτοκαταθέσεις, αἱ αὐτασφάλειαι, τὰ μικρὰ σχετικῶς ἔξοδα τῶν πιστωτικῶν τῆς ἰδρυμάτων, ἢ ἀνυπαρξία ζημιῶν ἔνεκα τῆς βαθείας γνώσεως ὅλων τῶν πελατῶν, θὰ τῇ καθίστα τὴν προεξόφλησιν τοῦ πορτοφωλείου τῆς, τὰ δάνεια, τὰς πιστώσεις καὶ τὰς χορηγήσεις διὰ τε τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν τῆς ὁμοσπονδίας, προσιτὰ καὶ εὐκόλα παρὰ τε τῶν τραπεζῶν καὶ τοῦ κράτους, τὰς δὲ παρεχομένας πάλιν παρ' αὐτῆς πιστώσεις εἰς τὸν γεωργὸν κατὰ πολὺ εὐθηνότερας τῶν παρεχομένων σήμερον ὑπὸ τῶν τραπεζῶν. Τέλος, ἡ φωνὴ τῆς γεωργίας διὰ τὰς δικαίας αὐτῆς ἀξιώσεις θὰ καθίστατο οὕτω ἐπιβλητικὴ ἀπέναντι τοῦ κράτους καὶ ἡ προέχουσα αὐτῆς θέσις, ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἐργασιῶν, θὰ τῇ κατεκυροῦτο, ὥς καὶ ἡ ἀρχή, ὅτι ἐν τυχόν συγκρούσει μὲ ἐτέρους κλάδους παραγωγῆς ἐν τῷ τόπῳ, θέλει πάντοτε δίδεται ἡ προτίμησις αὐτῇ, ὥς οὔσης τῆς πολυπληθεστεράς καὶ παραγωγικωτέρας ἐργασίας ἐν τῷ κράτει. Σήμερον συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον. Χωρὶς δὲ νὰ ἀνατρέξωμεν παλαιότερον, ὅτε τὸ Σακχαροποιεῖον τῶν ἀδελφῶν Ζωγράφου, ἐκμεταλλευόμενον τὴν πρώτην ὕλην ἐν τῷ τόπῳ, ἥς ἐζήτει νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνάπτυξιν δι' ὅλων τῶν νεωτέρων μηχανημάτων, ἐκλείσθη ἀπηνῶς παρὰ τοῦ κράτους, ἔχομεν τὴν ἀλευρομηχανίαν, δηλαδὴ αὐτὴν τὴν σιτοπαραγωγὴν, μὴ προστατευμένην ἀπέναντι τῶν ξένων ἀλεύρων, τὴν παραγωγὴν κανάβεως καὶ βάμβακος μὴ προστατευομένην ἐπίσης, ἐνῶ τούναντίον προστατεύονται αἱ σχετικαὶ βιομηχανίαι αἱ εἰσάγουσαι τὴν πρώτην ὕλην ἐκ

ἐλάττωσιν δασμοῦ διὰ τὰ γεωργικὰ ἢ κηπουρικὰ, ἐργαλεῖα καὶ λιπάσματα, ἢ τὰς πειραματικὰς γεωργικὰς καὶ κτηνοτροφικὰς ἐκμεταλλεύσεις.

Πάντων τῶν πλεονεκτημάτων τούτων, εἰδικῶς καὶ ἐν συνόλῳ, στερεῖται σήμερον ἡ γεωργία, διότι δὲν εἶναι συνηνωμένη εἰς ἓνα οἰκονομικὸν ὄργανισμόν, ἡ δὲ ἀπώλεια ἐκ τούτου τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου εἶναι διὰ τὸν τρόπον μεγίστη.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὸν δεύτερον ὅρον, ἥτοι τὴν κατάκτησιν τοῦ ξένου καταναλωτοῦ, ἔργον τοῦ ναυτικοῦ ἐμπορίου. Δυστυχῶς, τὸ ἐμπόριον μας οὐδέποτε ὠργανώθη ἐπαρκῶς πρὸς ταῦτο. Ἐχον ἐμπορεύματα μόνον τῆς συνήθους καταναλώσεως καὶ στερούμενον τῶν λοιπῶν ὑπὸ μορφὴν πρώτων ὑλῶν, οἰκοδομικοῦ ὑλικοῦ, μηχανῶν κ.λ.π., ἀναγκαιοῖ, ὅπως καταλάβῃ τὴν κατάλληλον θέσιν εἰς τὰς ξένας ἀγοράς, τοῦ διαμέσου ἐχεῖ διαφημιστοῦ, γνωρίζοντος λεπτομερῶς τὰς ἐπιτολίους ἀνάγκας, δυναμένου δὲ ὅχι μόνον νὰ γνωρίσῃ τοὺς ὅρους τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ καταναλωτοῦ, ἀλλὰ καὶ πειστικοῦ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς προτιμήσεως εἰς τὴν διεθνῇ προσφορᾷ. Δυστυχῶς, οὐδέποτε ὠργανώθη παρ' ἡμῖν τὸ κατάλληλον πρὸς τοῦτο προσωπικόν, ἐξ οὗ προέκυψεν ἡ μὴ ἐπαρκὴς γνῶσις τῶν ζητουμένων προϊόντων, τῶν τοπικῶν συνθηκῶν ἐν ταῖς ἀγοραῖς, τῆς ἐμπορικῆς πίστεως τῶν πελατῶν μας καὶ τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῶν συναγωνιστῶν μας θέσεων, τοῦτο δὲ μοιραίως ἔφερε τὰ ἑλληνικὰ προϊόντα εἰς ὑποτίμησιν ἐν τῷ συναγωνισμῷ εἰς τὰς ξένας ἀγοράς. Ἐν τοσοῦτῳ, οἱ ξένοι συναγωνισταί μας, πρὸ παντὸς κατὰ τὴν ἄνω περιγραφείσαν ἀκτῖνα δράσεως τῆς ναυτιλιακῆς μας διεισδύσεως, ὑπολείπονται ἡμῖν σημαντικῶς κατὰ τὸ στοιχεῖον τῶν καλῶν πρακτόρων, διότι ὁ Πρόξενος, ὡς τοιοῦτος, οὐδέποτε εἶναι ἐπαρκής. Ἡμεῖς κατέχομεν, τοῦναντίον, ὅσον οὐδεὶς τοὺς ἄνδρας, οἵτινες ἔζησαν καὶ ἐμπορεύθησαν ἐκεῖ, γνώστας συνεπῶς βαθεῖς τοῦ ἔργου τούτου, ἥτοι τῆς ὑπηρεσίας τῶν πληροφοριῶν. Οὗτοι εὐρίσκονται σήμερον μετὰ τοῦ προσφυγικοῦ παρ' ἡμῖν κόσμου, ὑπολείπεται μόνον ἡ ὁργάνωσις τῶν τοιούτων πολυτίμων συνεργατῶν, ἥτις θὰ ἐπιτύχῃ καὶ θὰ στερεώσῃ τὴν ἑλληνικὴν διείσδυσιν, ἐξ ἧς ἡ οἰκονομικὴ ὅσον καὶ ἡ ἐθνικοπολιτικὴ ὠφέλεια ἔσεται μεγίστη. Ἄς μὴ λησμονῶμεν κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ Ἑλλὰς προώριται νὰ ἀποκτήσῃ ἐθνικὴν

κῆ Μεσογείῳ, ὅταν παρασκευασθῇ νὰ ἐκμεταλλευθῇ οἰκονομικῶς τὴν ἐνδοχώραν αὐτῆς, ἥτις εἶναι ἐμπορικὴ περιοχὴ πολὺ μᾶλλον ἐκτεταμένη τῶν γεωγραφικῶν αὐτῆς ὁρίων.

Ἄλλ' οὐδεμία καλλιτέρα ὀργάνωσις τῆς ναυτιλίας ὑπάρχει ἀπὸ τῆς συνδικαλικῆς τοιαύτης. Δὲν εἶναι ἀνάγκη ἐξάρσεως, ὅπως καταδειχθῇ τὸ μέγα ὄφελος αὐτῆς ἐκ τῆς ἀποκτήσεως ἐνότητος ἐν τῇ ἐργασίᾳ. Μόνον οὕτω θὰ κατορθωθῇ ὁ καθορισμὸς τῶν ἀληθῶν αὐτῆς σκοπῶν, θὰ τεθῇ τέλος εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν διαφόρων ἀτμοπλοϊκῶν ἐταιρειῶν, θὰ ἀποβληθῇ ἐκ τοῦ σώματός της ριζικῶς ἡ μαρσμάδης ἐργασία, θὰ ἐλαφρυνθῶσιν αἱ ἐξαντλητικαὶ σήμερον δι' αὐτὴν αὐτασφάλειαι, θὰ συγκεντρωθῶσιν αἱ ναυτικαὶ καταθέσεις εἰς ὑγιᾶ καὶ σώφρονα οἰκονομικὸν ὀργανισμόν καὶ αἱ βελτιώσεις τοῦ ναυτιλιακοῦ ὑλικοῦ θ' ἀποβάλωσι τὴν σημερινὴν βραδύτητα καὶ θ' αὐξήσωσι τὰ κέρδη τῆς ὁμοσπονδίας, ὥς δανείζοντος κεφαλαίου εἰς τὰ μέλη αὐτῆς. Δὲν εἶναι δὲ οὐδενὸς τούτων κατωτέρα ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς ἰσχύος, ἣν ἡ ἡνωμένη φωνὴ τοῦ ναυτικοῦ κόσμου θὰ ἀποκτήσῃ ἐν τῷ κράτει, εἰς ὃ,τι ἀφορᾷ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ. Τὸ ναυτικὸν ἐμπόριον, ὅθεν, ὅπερ θὰ ἔχῃ νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τοιούτου κρατικοῦ ὀργανισμοῦ — συνδικαλικῶς καὶ τοῦτο ὀργανούμενον πρὸς ἀπόκτησιν οὕτω τῶν ἰσχυρῶν πόρων διὰ τὴν ἐργασίαν του — λίαν εὐχερῶς θὰ αὐξήσῃ τὴν κατανάλωσιν αὐτοῦ καὶ θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐκτόπισιν τοῦ ξένου συναγωνισμοῦ. Τοῦτο δὲ, διότι ἡ μὲν γεωργία καὶ βιομηχανία, ἐὰν ὀργανωθῶσι κατὰ τὸν διαγραφέντα ἤδη τρόπον καὶ ἐνωθῇ ἐκάστη εἰς μίαν γενικὴν ὁμοσπονδίαν, θέλουν χορηγῇ τῷ ἐμπορίῳ ἄφθονα καὶ εὐθηνῶς παραχθέντα προϊόντα, ἢ μεταφορὰ αὐτῶν διὰ τῆς ἐπίσης ὑγιῶς ἀνακαινισθείσης ναυτιλίας ἔσεται εὐθηνή, οἱ προπαγανδισταὶ τῶν ἐμπορευμάτων τούτων εἰς τὰς ἑνάς ἀναρᾷ ἔσονται ἀόριστοι.

πάντα ταῦτα ἡ ἀνάμιξις αὐτοῦ ἀπέδειξεν ἀνικανότητα, ἐπενέγκοῦσαν τὴν ἀποτυχίαν. Ἀλλ' ἡ δημιουργία τοῦ συστήματος τῶν συνδικάτων ὑπάγεται εἰς τὸ κἀθῆκον αὐτοῦ, τῆς νοήμονος συντάξεως τῆς ἐν αὐτῷ ἐθνικῆς ἐργασίας. Ἡ σύνταξις αὕτη ἀξιοῖ ὅπως, πρὸ παντός, τεθῶσι κατὰ μέρος δόλαι αἱ μέχοι τοῦδε κρατικαὶ ἀντιλήψεις καὶ ἐπεμβάσεις διὰ τὴν συνεταιριστικὴν καὶ συνδικαλικὴν ὁργάνωσιν, ὅχι μόνον διότι ὑπῆρξαν ἐσφαλμένοι αἱ ἀντιλήψεις αὗται ἀκόμη κατὰ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐφηρομόσθησαν, ἀλλὰ καὶ διότι, ἔκτοτε καὶ ἀπὸ τοῦ πολέμου, κατὰ πολὺ ἐτροποποιήθησαν αὗται καὶ εἰς τοὺς τόπους, ὅπου ἐδημιουργήθη κατὰ πρῶτον ὁ συνδικαλισμός, ὡς οἰκονομικὸν σύστημα.

Μὴ λησιμονῶμεν, ὅτι μόνη ἡ καλὴ ὁργάνωσις τῶν συνδικάτων ἔφερε τὴν Γερμανίαν πρὸ τοῦ πολέμου νὰ ὑποσκελίσῃ, τελειωτικῶς, τὴν γεωργικὴν καὶ βιομηχανικὴν ἐργασίαν τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἀλλὰ καὶ μεταπολεμικῶς νὰ εἰσαγάγῃ ἀμέσως τὰς βελτιώσεις, αἵτινες τὴν ἀνέστησαν διεθνῶς ἐντὸς πέντε ἐτῶν, τὴν δὲ μικρὰν Δανίαν νὰ νικήσῃ τὴν μεγάλην Γαλλίαν κατὰ κράτος εἰς τὸ ζήτημα τοῦ συναγωνισμοῦ τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἰς τὰς ἀγγλικὰς ἀγοράς. Διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν συνδικάτων τούτων δέον τὸ κράτος νὰ ἀσχοληθῇ μὲ ἐξαιρετικὴν μέριμναν καὶ μὲ κινητοποιήσιν ὅλων τῶν ὑπηρεσιακῶν αὐτοῦ δυνάμεων, διὰ νὰ καταλύσῃ πρῶτον τὴν δυσπιστίαν τοῦ κοινοῦ ἐπὶ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ διὰ τοιαύτην οἰκονομικὴν ὁργάνωσιν, δώσῃ δὲ τὴν ἐντύπωσιν, τοῦναντίον, τῆς παρουσίας τοῦ πλησίον ὅλων τῶν ἰδιωτικῶν πρωτοβουλιῶν πρὸς ἐνίσχυσίν των ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ ἢ κινδύνῳ. Ἡ ἰδιωτικὴ τῶν συνδικάτων τούτων πρωτοβουλία θὰ ἀπαιτήσῃ ἀσφαλῶς, ἰδίως κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς σταδιοδρομίας των, σημαντικὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν. Τοῦτο εἶναι ἄκρως φυσικόν, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦμεν αἱ παρ' αὐτῶν ποδηγετούμεναι ἐργασίαι νὰ εὕρωσιν ἐν αὐτοῖς ἐπ' ὠφελῶς τὰ ὑλικά μέσα, ἅτινα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀξίαν αὐτῶν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ ἐνίσχυσις αὕτη ἔσεται τῆς προνοίας τοῦ κράτους, δὲν νομίζομεν δὲ ὅτι θὰ εἶναι δύσκολον αὐτῷ νὰ ἐξεύρῃ δάνειον, ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ διατεθῇ τοῦτο εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀλικῆς παραγωγῆς ἐν τῷ τόπῳ. Ἡ κατὰ τμησις αὐτοῦ εἰς μακροχρόνια τοκοχρεωλυτικὰ δάνεια, παρεχόμενα εἰς τὰς γενικὰς ὁμοσπονδί-

τάξεις ἐλαφρότερα τὰ μέσα τῆς παραγωγῆς, εἰς δὲ τὸ κράτος πλήρη τὴν ἀνάληψιν τοῦ ἐγγυηθέντος δανείου, ἕνεκα τῆς συμμετοχῆς καὶ τῆς ἀλληλεγγύης εἰς αὐτὸ ὁλοκληρωτικῶς ἐκάστης ἐργασίας, διατιθεμένης μόνον καθ' ὁμοιογενεῖς ομάδας. Ἀπλῶς δὲ ἡ γνῶσις παρὰ τοῦ ἐργαζομένου κόσμου εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐργασίας, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ θὰ δοθῇ μόνον εἰς τοὺς συνδεθέντας ἐν γενικῇ ὁμοσπονδίᾳ, θὰ ἀρκέσῃ ὅπως συγκεντρώσῃ τοὺς πάντας ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτῶν καὶ καταστήσῃ οὕτω τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ὁμοσπονδιῶν, ὥς ἐκ τοῦ συνολικοῦ συνασπισμοῦ τῶν μελῶν των, ἀναμφισβήτητον. Δὲν εἴμεθα ὁ πρῶτος λαὸς, ὅστις ἀρέσκεται εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐργασίαν καὶ ἔχει ὑπόπτως πρὸς τὸν κλοιὸν τῆς ἀλληλεγγύης, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα καὶ ὁ τελευταῖος διανοητικῶς, ὥστε νὰ μὴ ἀντιληφθῶμεν, ὅποση μεγάλη θὰ προσέλθῃ ἐξ αὐτοῦ οἰκονομικὴ εὐπορία, ἐφόσον ἡ ἐργασία ὅλων τῶν κρατῶν ἐν αὐτῷ εὔρῃ τὴν σωτηρίαν της. Τόσον δὲ σήμερον ἐγένετο αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς συσσωματώσεως, ὥστε νὰ μελετᾶται σοβαρῶς ὅπως ἡ καρτελοποίησις τῆς ἐργασίας διέλθῃ τὰ σύνορα τῶν κρατῶν καὶ ἀπὸ ἐθνικιστικὴν γένηται διεθνῆς.

Ὁ τοιοῦτος συνδικαλισμὸς τῆς ἐργασίας θὰ δώσῃ εἰς τὴν χώραν ἐν ἀληθὲς πρόγραμμα ἐθνικῆς παραγωγῆς, ἄνευ τοῦ ὁποίου ἡ κατάρτισις μόνον πολιτικῶν προγραμμάτων, ὅσον-δήποτε καὶ ἂν ὑποτεθῶσι ταῦτα σοφά, καταντᾷ πλέον ἐθνικὸς ἀστεῖσμός. Τοῦτο δὲ, διότι τὰ λοιπὰ κράτη, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἐκπληκτικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐφηρμοσμένων ἐπιστημῶν, μετέβαλον τὰς ἄλλοτε ἀρχικάς των κατευθύνσεις καὶ ἔβηκαν εἰς τὴν πρώτην βαθμίδαν τῶν ἀσχολιῶν των τὴν δημιουργίαν ἐθνικῆς διὰ τῆς οἰκονομικῆς εὐημερίας, οὕτω δὲ τὸ ἀρχαῖον καθαρῶς πολιτικὸν κράτος μετετρέπη εἰς οἰκονομικόν, ἰστάμενον ἐν τῇ ἐργασίᾳ διαρκῶς παρά- πλευρον τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἐνθαρρῦνον, βοηθοῦν προστατεῦον καὶ δημιουργοῦν δι' αὐτὰς τὰς ἀναγκαίας συνθήκας τῆς ἀναπτύξεώς των. Εἰς τὴν σύντονον ταύτην ἐνασχόλησιν ὅλων τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπολειφθῶμεν ποσῶς, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ συντριβῶμεν εἰς τὴν ἀρξαμένην μετὰ τὸν πόλεμον πυρετώδη διεθνῇ οἰκονομικῇ μάχῃ.

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

Ἐν ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἔργα τῆς πολιτείας τοῦ Ε. Βενιζέλου ὑπῆρξεν ἡ διάλυσις τῶν δήμων καὶ ἡ ὑψωσις ἐκάστου χωρίου εἰς πρώτην διοικητικὴν μονάδα. Ἡ τοιαύτη ἀποκέντρωσις κατέλυσεν οὕτω μίαν ἰσχυρὰν δύναμιν τοῦ κομματισμοῦ, μὲ τὴν ἀνάθεσιν δὲ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας ἐκάστης κοινότητος εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς, ἐβελτίωσεν — ἔνεκα τῆς εὐθύνης — τὴν πολιτικὴν ἀνατροφὴν τοῦ χωρικοῦ. Δυστυχῶς, ἡ ἐλαχίστη περιουσία τῆς κοινότητος, ἀλλὰ καὶ ὁ στενόχωρος κύκλος τῆς δράσεως ἐκάστου χωρίου ἦτο φυσικὸν νὰ μὴν ἐπιφέρῃ καμμίαν οἰκονομικὴν βελτίωσιν εἰς τὴν τύχην τῶν χωρικῶν, ἡ δὲ ἀπομόνωσίς της ἀπὸ τῆς τριγύρω δράσεως τῶν ἄλλων συναφῶν μικροοργανισμῶν δὲν ἠδύνατο, οὔτε συναδελφικὴν τινα συνδρομὴν νὰ τῇ ἐξασφαλίσῃ, οὔτε νὰ τῇ δημιουργήσῃ δυνατότητα βελτιώσεως τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς θέσεως. Τῆς Ἐπαρχίας, ἀφ' ἑτέρου, μὴ ἔχουσης οὐδεμίαν ἰδίαν πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ὄντοτητα, οὐδὲ τοῦ Νομοῦ ἢ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως ἀκόμη, ὡς ὄντων πάντων ἀπλῶς ἐπαρχιακῶν διεκπεραιωτικῶν ἔργων τοῦ Κέντρου, οὐδόλως ὁ νέος οὗτος κοινωνικὸς θεσμὸς ἠδύνατο νὰ ἀποταθῇ πρὸς αὐτὰ διὰ τὰς ἀνάγκας του, ὡς πρὸς ὑπερτιθεμένους συντροφικοὺς ὁργανισμοὺς εὐρυτέρας καὶ μεγαλειτέρας ἰσχύος καὶ θέσεως.

Δὲν ἐπέτυχεν, ὅθεν, ἡ ἐπαινετὴ αὕτη μεταρρύθμισις νὰ κινήσῃ ἐντονώτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐκλογέως πρὸς τὴν πολιτείαν, ἀπόδειξις ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπεχόντων τῆς ψήφου ἐκλογέων. ὅστις ἐξακόλουθεῖ νὰ εἶναι τεράστιος, ὥστε ὁ σχημα-

δὸν πάντοτε ἐκ τῆς μειοψηφίας καὶ δὲν ἐδημιούργησεν ἀκόμη καμμίαν γενικωτέραν προστασίαν τῶν πολιτειακῶν τοῦ ἐκλογέως συμφερόντων. Ἄλλ' οὔτε ἡδύνατο νὰ γίνη ἄλλως, διότι τὸ κρατοῦν ἐκλογικὸν κοινοτικὸν σύστημα καὶ ἡ διοικητικὴ διαίρεσις τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἥκιστα προσηρμοσμένα εἰς τὰς ἀντιλήψεις τῶν σημερινῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν. Τὸ αἷτιον εἶναι ἡ διατήρησις τῆς γεωγραφικῆς περιφερείας, ὡς ἀποκλειστικῆς θάσεως τοῦ ἐκλογικοῦ συστήματος. Ὅταν ἐδημιουργήθη αὕτη, μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ κράτους, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον οὐδεμίαν εἶχον νεωτεριστικὴν ἀνάπτυξιν, τὰ δὲ οἰκονομικὰ ζητήματα οὐδεμίαν σχεδὸν βαρύτητα. Ἡ ἔλλειψις καὶ ἡ ἀκρίβεια τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας δὲν ἐπέτρεπον, διὰ μακρυνὰ διαστήματα, τὸν συχνὸν συγχρωτισμὸν τῶν πολιτῶν πρὸς ἀμοιβαίας πληροφορίας καὶ συμβουλὰς, οὐδὲ τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ ὑπῆρχε πῶς γνωστόν. Ἦτο, ὅθεν, ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ διαίρεσις τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος διαφορετικά, ἢ διὰ τεμαχίσεως τοῦ ἐδάφους αὐθαίρετως καθωρισμένης. Ἐξ ἄλλου, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ δὲν εἶχον νὰ ἀντιμετωπίσουν ζητήματα καθαρῶς τεχνικὰ καὶ ἐκτάκτως περίπλοκα, ἀναγκαζοῦντα τὴν γνῶσιν καὶ τὴν πρακτικὴν τῶν ὑποθέσεων εἰς ποικίλιαν ἀντικειμένων, οὕτω δὲ ἀντεπροσώπευον μᾶλλον τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους ἢ τὰ συμφέροντα τοῦ λαοῦ. Ἄλλ' ἔκτοτε, τὸ κοινοτικὸν οἰκοδόμημα ἐστηρίχθη ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων καὶ ἡ ἔρευνα πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τῶν πολιτῶν ἀπορροφᾷ, παντοῦ, σχεδὸν ὁλοκλήρως — ἐν εἰρήνῃ — τὴν δρᾶσιν τῶν λαῶν. Ἡ ὀργάνωσις ὅθεν καὶ προστασία τῶν συμφερόντων τούτων ἀποτελεῖ σήμερον τὰ εὐρέα καθήκοντα τῶν κυβερνήσεων. Ἐν τοσοῦτῳ, τὸ ἐκλογικὸν μας σύστημα παραμένει ἰδρυμένον μοναδικῶς εἰς τὴν διοικητικὴν ὑποδιαίρεσιν τοῦ ἐδάφους, χωρὶς νὰ προβλέπῃ οὐδεμίαν ἀντιπροσώπευσιν τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας καὶ χωρὶς ἄλλον δεσμὸν μεταξὺ τῶν ἐκλογέων ἢ τὴν τυχαίαν γειτνίασιν τῆς κατοικίας. Ἡ ἐμπειρικὴ αὕτη διαίρεσις τοῦ ἐδάφους ἐδημιούργησε νομοὺς ἐξ ἐκλογέων, μὲ τερατώδη μεταξὺ των ἀριθμητικὴν διαφοράν, (10 — 50 — 100 χιλιάδας) ὅπερ ἀνατρέπει τὴν ἰσοτικὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐπαρχιακῶν συμφερόντων ἐν τῇ βουλῇ, συνθέσασα δὲ ἀκόμη τοὺς νόμους τούτους οὐχὶ μὲ τὴν πρόνοιαν

πως παραγωγάς. ἔθεσεν εἰς αὐτὰς τὸν σάρακα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ εἰς ὃ,τι ἀφορᾷ αἰτήσεις των πρὸς κρατικὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὰς ἀπωρᾶν ὡσεὶ πολλάκις τοῦ προστάτου βουλευτοῦ, ἡ-ναγκασμένου νὰ τηρῇ. σοφῶς. εὐμενῇ οὐδετερότητα ἀπέναν-τι τῶν συγκρουομένων συμφερόντων.

Ἡ ἐξίσωσις γεωγραφικῶς τῆς ψήφου ἢ ἡ σύνθεσις τῶν διαφόρων διοικητικῶν μονάδων κατὰ ὁμοιομόρφους παραγω-γὰς, εἶναι ἔργον σήμερον ἐξόχως δυσχερές, ἢ εἴσοδος εἰς τὴν βουλὴν μιᾶς ἐπαγγελματικῆς εἰδικότητος δὲν γίνεται διὰ μό-νης τῆς ἐπαγγελματικῆς ψήφου, αὐτὸ δὲ συμβαίνει ἀκόμη μὲ τὸ ἀναλογικὸν σύστημα, ὥς μὴ ἀντιπροσωπεῦον καθαρῶς ἐπαγγελματικὰς ἰδέας, ὥστε οὐδεμία οὕτω περιμένεται βελτί-ωσις εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας. Θὰ ἐξα-κολουθῇ, τοῦναντίον, ὁ παραλογισμὸς νὰ καλοῦνται δέκα χι-λιάδες πολῖται, ἐξασκοῦντες τὰ μᾶλλον ἀνόμοια ἐπαγγέλματα καὶ πολλάκις τὰ πλέον συγκρουόμενα, διὰ νὰ ἐκλέξωσιν ἓνα ἀντιπρόσωπον, ὅστις οὕτω ἀντιπροσωπεύει τὸν συγκεχυμέ-νον τοῦτον ἐκλογικὸν σύλλογον ἐξ ἴσου ἀστείως, ὅσον τὸ μο-ναδικὸν δείγμα ἐπὶ 10.000 διαφόρων εἰδῶν καὶ ποιότητων προϊόντων καὶ καρπῶν.

Ἡ λύσις, ὅθεν, δείκνυται ἀρ' ἑαυτῆς. "Ὅπως ἔχωμεν ἀλη-θῆ ἀντιπροσωπείαν τῶν συμφερόντων τοῦ λαοῦ, πρέπει, ἀντὶ νὰ ἀναμιγνύωμεν καὶ συγχίζωμεν τοὺς ἐκλογεῖς ἄνευ διακρί-σεως οὐδεμιᾶς, νὰ καταρτίσωμεν καὶ ὁργανώσωμεν αὐτοὺς κατὰ τὰ ἐπαγγέλματά των. Ἀλλ' ἡ ὁργάνωσις αὕτη δὲν δύ-νεται νὰ ἀφορᾷ σήμερον ποσῶς τὸ κοινοβούλιον, διότι εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀναρχίας, εἰς ἣν εὐρίσκεται τώρα ἡ ἐργασία παρ' ἡμῖν, νὰ ἀρχίσωμεν κτίζοντες ἀπὸ τῆς στέγης θὰ ᾗτο αὐτόχρημα παραλογισμός. "Ὅπως φθάσωμεν ἐκεῖ ἔχομεν ἀ-νάγκην μακροῦ καιροῦ καὶ παρασκευῆς, ἐὰν ἀκόμη ἀποφασί-σωμεν νὰ ἐργασθῶμεν μεθοδικῶς, ἀρχίζοντες νὰ οἰκοδομῶ-μεν ἀπὸ τῶν θάβρων, ἥτοι ἀπὸ τῆς Κοινότητος. Ἡ Κοινότης δέον νὰ μετατραπῇ ἀπὸ πολιτικὸν εἰς οἰκονομικὸν ὁργανι-σμόν, ἐν ᾧ ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀντιπροσώπων θὰ γίνεται κατ' ἀνα-λογίαν τῶν ἐν αὐτῇ ἀσκουμένων ἐπαγγελμάτων. Οὕτω, θὰ εἰσέλθῃ ἡ κατάρτισις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐργαζομένων τάξεων εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ ὁργανισμοῦ τούτου, ἀποδιώ-κουσά ἐξ αὐτοῦ τελειωτικῶς τὴν πολιτικὴν τῶν κομμάτων. Οἱ οἰκονομικοὶ πόροι τῶν Κοινοτήτων θὰ αὐξήσωσι σημαντι-

ρων κρατικῶν, ἀφορώντων ἐργασίας προσκειμένας πλείοτερον εἰς τὸν ὀργανισμόν αὐτῶν παρὰ εἰς ἐκεῖνον τοῦ κράτους. Οἱ πόροι οὗτοι μὲ τὴν συνδρομὴν, ἣν θὰ δώσουν τῇ Κοινοτήτι τὰ διάφορα συνδικάτα, θέλουν ἀποδώσῃ εἰσφορὰς πολὺ μεγαλειτέρας ἐκείνων, ὥς συγκομίζουσιν οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Κέντρου, καὶ ἡ εὐρύτης τῆς εὐθύνης τῶν διαχειριζομένων ἐκ περικοπῆς τὴν κοινοτικὴν περιουσίαν θὰ πλάσῃ τὸν καλὸν καὶ ἄξιον πολίτην. Θὰ ἐπιτραπῇ ἀκόμη εἰς τὰς Κοινοτήτας ἡ προσωρινὴ αὐτῶν συνένωσις μετ' ἄλλων Κοινοτήτων πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων ἐξυπηρετούντων κοινῶς τὰ συμφέροντα αὐτῶν.

Ὑπὲρ τὴν οὕτω δημιουργουμένην κοινότητα θὰ ἐπιτεθῇ ἡ διοικητικὴ περιοχὴ — ἴση μὲ ἓνα ἢ δύο σημερινούς νομούς — συνιστωμένη μετὰ τῶν οἰκείων συμβουλίων. Ἡ ἐκλογὴ τῶν τοιούτων συμβούλων θὰ πέσῃ ἀσφαλῶς εἰς τοὺς καταλληλοτέρους, διότι οὐδεὶς ἐκλογικὸς σύλλογος εἶναι καλλίτερον προσηρμοσμένος διὰ νὰ ἀνεύρῃ τὰς ἀρμοδιότητας ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τοὺς παραγωγικοὺς συνδέσμους, ἅτινα γνωρίζουν ἐκ μακρᾶς πείρας καὶ ἐπαγγελματικῆς ἀναστροφῆς τὰ θετικὰ προσόντα τῶν ἀξίων διὰ τὴν τοιαύτην ἀντιπροσώπευσιν.

Ἐν τοῖς συμβουλίοις τούτοις τὰ ζωτικὰ ζητήματα τῶν διοικητικῶν περιοχῶν θέλουν ὄχι ἀπλῶς συζητηθῇ, ἀλλὰ μελετηθῇ παρ' ἀντιπροσώπων, οἵτινες γνωρίζουν αὐτὰ κατὰ βάθος, ὥς ἐπίσης μέχρι ποίου σημείου θίγουν ταῦτα τὰ συμφέροντα τῶν ἐκλογέων των καὶ ἡ συμφωνία ἐπ' αὐτῶν θὰ γίνῃ ἐπὶ ἐδάφους παρεσκευασμένου καὶ καθωρισμένου παρὰ προσώπων ἀνιδιοτελῶν, σαφῶς γνωριζόντων, ὅποια μεταξὺ αὐτῶν δέον νὰ προτιμηθῶσι κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, διότι ἐξυπηρετοῦν περισσότερο τῶν λοιπῶν τὸ γεικὸν συμφέρον. Πρῶτην φορὰν αἱ διαφοραὶ τῶν ἀνταγωνιζομένων ἐπαγγελματῶν θὰ συζητηθοῦν ἐν κοινῇ συναντήσῃ ὅλων, ὄχι ὥς ἀντιδίκων ἐνώπιον διαιτητικοῦ δικαστηρίου ἢ κοινοβουλίου, ἀμοίρου ἐν πολλοῖς τῆς οὐσίας αὐτῶν, ἀλλ' ὥς συντροφικῶν ἐργατῶν κριτῶν αὐτῶν τούτων τῆς ὑποθέσεως, ἐχόντων δὲ συμφέρον ὄχι νὰ ἀποκρύψωσιν ἀπ' ἀλλήλων τὰς λεπτομερείας αὐτῆς, ἀλλὰ, τοῦναντίον, νὰ φέρωσιν αὐτὰς εἰς φῶς, βέβαιοι ὄντες, ὅτι ὁ ἀντίπαλος, ἐξ ἴσου πρακτικὸς γνώστης τῆς ὑποθέσεως, θὰ πεισθῇ νὰ ὑποχωρήσῃ, ὅταν ἴδῃ ὅτι τὸ δίκαιον εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.

Λάβωμεν μερικά παραδείγματα ὅπως κατανοήσωμεν τὴν ὠφέλειαν τῆς συνεργασίας ταύτης. Τὸ κλασσικώτερον τούτων εἶναι ἡ ἀντίθεσις τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἐργοδοτῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ἡ πλάνη τοῦ ἐργάτου — καλλιεργηθεῖσα καταλλήλως ἀπὸ τοὺς ἐκμεταλλευτὰς τῆς ἀγνοίας του — ἔγκειται εἰς τὴν πεποίθησιν, ὅτι οἱ ἐργατικοὶ μισθοὶ λαμβάνονται ἀπὸ τὰ κέρδη τῶν βιομηχάνων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ τελευταῖος κρατεῖ τὸ μέγα μέρος, ἀφίνων εἰς τὸν ἡμερομίσθιον ἐλάχιστον τοιοῦτον, μόλις ἐπαρκοῦν διὰ τὴν ζωὴν του. Ἐὰν ὁ βιομήχανος ἐν τῇ συζητήσει τῶν διοικητικῶν συμβουλίων θέσῃ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων τὴν ἐργασίαν του, ὁ ἐργάτης θὰ ἴδῃ — τὸ γνωστὸν ἤδη εἰς ὅλον τὸν εἰδικὸν κόσμον — ὅτι διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς βιομηχανίας δαπανῶνται τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ κεφαλαίου αὐτῆς, ἐξ ὧν τὸ ἥμισυ ἀντιπροσώπευει μισθοὺς διδομένους εἰς τὸν ἐργάτην. Ἐπὶ τῶν κερδῶν, ἐξ ὧν τοῦ 35 % διανέμονται εἰς μισθοὺς τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐργασίας ἐν γένει, 50 % ἐξοδεύονται εἰς ἀγορὰν πρώτων ὑλῶν, φόρους, μεταφορικὰ ἔξοδα κ.λπ. καὶ μόνον 15 % μένουν ὡς κέρδος τοῦ κεφαλαίου. Ἐκ τοῦ ποσοστοῦ πάλιν τῶν 50 % μέγα μέρος πληρώνεται εἰς μισθοὺς ἐργατῶν διὰ τὰ ἀντικείμενα ταῦτα, εἰς τρόπον, ὥστε τελειωτικῶς ἡ τάξις τῶν ἡμερομισθίων λαμβάνει τὸ μέγα μέρος τοῦ ἀκινητοποιηθέντος ἐν τῇ βιομηχανίᾳ κεφαλαίου. Ἀπὸ τὴν τοιαύτην θετικὴν ἐξέτασιν προκύπτει σαφῶς, ὅτι τὸ προσωπικὸν συμφέρον τοῦ ἐργοδότη καὶ τοῦ ἐργάτου συνδέονται εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτό, ἥτοι τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ἣτις τρέφει τὸν τε ἐργάτην καὶ βιομήχανον, καὶ πρὸς ὃν κοινὸν σκοπὸν πρέπει ἀμφότεροι νὰ φέρουν τὴν συνδρομὴν τῶν δυνάμεών των, τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης των. Τοῦτο σήμερον εἶναι ἄγνωστον εἰς τὴν μεγάλην μᾶζαν τῶν ἐργατῶν, διότι ὁ ἐργάτης, διάβεβλημένος, δὲν πιστεύει ποσῶς τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ βιομηχάνου, διότι ὁ διαιτητής, τὸ κράτος, δὲν γίνεται πιστευτὸς ὅτι ἔχει ἀληθῆ κατάρτισιν καὶ ἀμεροληψίαν νὰ ἀποφανθῇ κατὰ τοῦτο καὶ διότι ἀκόμη οἱ δύο οὗτοι συνέταιροί δὲν γνωρίζονται ἢ ἀπὸ τὰς ἀμοιβαίας μόνον ἀξιώσεις, ἃς ἐμφανίζουσι ὑπὸ τὴν μορφήν πότε ἀπεργιῶν καὶ πότε lock-out. Ἀλλ' εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον, πάντες ἀπολαύουν τῆς ἐμπιστοσύνης διὰ τὰς εἰδικὰς αὐτῶν γνώσεις καὶ τὸ συμφέρον ὅλων τῶν διαιτητῶν θὰ εἶναι, ὅπως ἡ ἀντιφωνία μεταξὺ ἐργοδότη καὶ ἐργάτου μὴ καταλήξῃ εἰς οὐξιν, διότι

τὸ σταμίτισμα μιᾶς βιομηχανίας προώριται νὰ ζημιώσῃ τὴν ἐργασίαν ὅλων τῶν ἄλλων, ὥστε ὅλος οὗτος ὁ ἐργαζόμενος καὶ συνδικαλισμένος κόσμος θὰ μεσιτεύῃ διαρκῶς ὡς ἐνδιαφερόμενος σύντροφος ἐν τῇ γενικῇ ἐργασίᾳ, ὅπως ἐπέλθῃ συνδιαλλαγὴ τῶν ἐριζόντων. Εἰς ἕτερα ζητήματα πάλιν, θὰ παύσῃ ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἔλλειψις ἀλληλοβοηθείας, ἥτις χαρακτηρίζει σήμερον τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐργασίας. Τὸ σταφιδικὸν ζήτημα, σφραδάζον ἄλλοτε, ἄφινεν ἀδιάφορον ὅλον τὸν γύρω γεωργικὸν κόσμον, τὸ δὲ ἀγροτικὸν ζήτημα τῆς Θεσσαλίας οὐδέποτε ἔλαβε τὴν βοήθειαν τῶν λοιπῶν ἐλλήνων γεωργῶν, ὧν τὸ πλεῖστον — ἔνεκα τῆς καταλλήλου διαβολῆς — ἔφθασε νὰ θεωρῇ τὴν δημιουργίαν τοῦ μικροιδιοκτήτου, ἥγουν τὴν συντηρητικώτεραν τῶν λύσεων διὰ τὴν ἀγρονομίαν, σοσιαλισμόν. Ἀκόμη οὐδέποτε ἐσημειώθη συνεργασία μεταξὺ τῆς ὄρεινῆς καὶ πεδινῆς χώρας εἰς ζητήματα ἀφορῶντα τὸ συμφέρον ἀμφοτέρων, τοῦναντίον ὅταν ἐρευνήσῃ τις τὰ κοινοβουλευτικὰ χρονικά, θὰ ἴδῃ μόνον ἓνα ὑπόκωπον, ἀλλὰ συχνῶς λυσσώδη ἀνταγωνισμόν τῶν μὲν κατὰ τῶν δέ, πολλάκις ἐντὸς τῶν αὐτῶν νομαρχιακῶν περιφερειῶν κατὰ τὴν ζήτησιν τῆς κρατικῆς βοηθείας.

Ἡ ζημία, ἡ προσελθοῦσα εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀναρχικῆς καταστάσεως τῆς ἐργασίας παρ' ἡμῖν, εἶναι ἀπέραντος καὶ δὲν θὰ τερματισθῇ ἢ μόνον διὰ τῆς συστάσεως τῶν διοικητικῶν συμβουλίων. Εἰς αὐτὰ προώριται νὰ καταδειχθῇ πόσον ἡ διάφορος ἐργασία πλείστων κλάδων ἔχει κοινούς σκοποὺς καὶ ἀντιλήψεις, αἵτινες ἀναγκαιοῦν τὴν συνεργασίαν, λόγου χάριν, τῶν ἐταιριῶν τῶν ἐσωτερικῶν μεταφορῶν καὶ τῶν ναυτιλιακῶν τοιούτων πρὸς καταρτισμόν κοινῶν δρομολογίων καὶ τὴν σύνταξιν κοινῶν σχεδίων διὰ τὴν διαρρύθμισιν τῶν ἐλληνικῶν λιμένων, ἐλευθέρας ζώνης ἐν αὐτοῖς καὶ γενικῶν ἀποθηκῶν, ὅπως ἐκμεταλλευθῶσιν ἐμπορικῶς εὐρυτέραν ἀκτῖνα ἐνδοχώρας τὴν συνεργασίαν ἀκόμη τῶν διαφόρων κλάδων τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου καὶ πάντων ὁμοῦ μετὰ τῆς ναυτιλίας, πρὸς ἐξεύρεσιν νέων ἀγορῶν καταναλώσεως καὶ, τέλος, τὴν συνεργασίαν τῶν γεωργικῶν καὶ ἐργατικῶν συνδέσμων πρὸς κατάρτισιν ὠφελίμων ὁρῶν ἐργασίας διὰ τὴν κατάλληλον λειτουργίαν πλείστων βιομηχανικο-γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων. Τὸ κέρδος τῆς χώρας ἐκ τῆς βαθείας ἐρεῦνης τῶν ζητημάτων τούτων, τῆς ἐνισχυμένης παραστάσεως αὐτῶν ἐνώπιον τῶν ἀορίων τῆς ἀπολλανῆς

των ἀπὸ πλείστους ἐχθροὺς δημιουργηθέντας ἐκ παρεξηγήσεως, τῆς ἀποκαθάρσεώς των ἀπὸ ἀντιρρήσεις τῶν ὑπηρεσιῶν προερχομένης ἀπλῶς ἐξ ἀγνοίας, ἔσεται μέγα, ἀλλ' ἀκόμη μεγαλείτερον τὸ ἐκ τῆς ταχείας καὶ δικαίας ἐπιλύσεως παρὰ τῶν Συμβουλίων τῶν ἐπιχωρίων ζητημάτων, ὧν ἡ ἐκκρεμότης μαραίνει τὸν ζῆλον πρὸς ἐργασίαν τῆς ἐπαρχιακῆς ζωῆς καὶ γεννᾷ τὴν πεποίθησιν τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ περὶ τῆς ἀνικανότητος τοῦ Κράτους ὅπως ἄρῃ ἐν Ἑλλάδι τὰ ἐμπόδια τῆς ἐργασίας. Τέλος, ἡ πεποίθησις ὅτι ἡ ἐργασία ἀπηλλάγη τῶν σημερινῶν κινδύνων ἐξ ἀπροόπτου διακοπῆς καὶ σταματισμοῦ αὐτῆς, θὰ φέρῃ τὰ κεφάλαια εὐκολώτερον πρὸς αὐτήν, ἅτινα θὰ ἰδρῦσουν νέας βιομηχανικὰς καὶ γεωργικὰς ἐκμεταλλεύσεις καὶ θὰ παγιωθῇ οὕτω ἡ γνώμη ὅτι οἰαδήποτε πολιτικὴ περιπέτεια καὶ κομματικὴ διχογνωμία ἐν τῷ κράτει δὲν δύνανται νὰ διαταράξουν τὴν παραγωγικὴν δραστηριότητα τῶν ἐργαζομένων ἐν αὐτῇ βραχιόνων, ὧν ἡ δυσκαμψία πλέον πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν πολιτικῶν ἀλληλοσπαραγμῶν, θὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς τελειωτικὴν παράλυσιν.

Τὰ ζητήματα, ἅτινα θὰ εἶναι τῆς ἀποφάσεως τῶν διοικητικῶν συμβουλίων, ἔσονται πλεῖστα, ἀφορῶντα τὴν λειτουργίαν τῶν κοινοτήτων καὶ τὴν ἀντίληψιν πάντων τῶν κυριωτέρων τοπικῶν ἀναγκῶν. Ἐκεῖ ὅμως, ὅπου δὲν πρόκειται περὶ ἀποφάσεως αὐτῶν, ἀλλὰ περὶ μελέτης τῶν ζητημάτων, θὰ δίδουν ταῦτα τὰς ἀσφαλεστεράς τῶν προτάσεων καὶ τῶν συμπερασμάτων εἰς τὴν κεντρικὴν διοίκησιν διὰ τοῦ τοπικοῦ ἀντιπροσώπου αὐτῆς, ὅστις, παρακολουθῶν ἐκ τοῦ πλησίον τὰς συζητήσεις, θὰ πληροφορῇ τὴν κυβέρνησιν περὶ τῶν ἐγκυρωτέρων καὶ ἀξιωτέρων μεταξὺ τῶν γνώμῶν τοῦ Συμβουλίου. Οὕτω δὲ ἡ κεντρικὴ ἐξουσία θὰ εὐρεθῇ πλησιέστερον πρὸς τὸν ἐκλογικὸν σύλλογον καὶ τὴν γνῶσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου.

Ἄλλ' ἐὰν τὰ Συμβούλια ταῦτα ἔσονται ἐργαστήρια πρακτικῶν λύσεων διὰ τὴν λυσιτελεῖν σταδιοδρομίαν τοῦ κράτους, διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ πολίτου θὰ εἶναι τὸ ἀληθὲς σχολεῖον, εἰς ὃ θὰ σφυρηλατηθῇ μία δυνατὴ αὐτοῦ προσωπικότης, ἕνεκα τοῦ διαρκοῦς συγχρωτισμοῦ τοῦ γενικοῦ πνεύματος τῶν ἐπαρχιῶν, ἀκόμη δὲ τὸ φυτώριον τῶν ἀξίων ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, οἵτινες, διακρινόμενοι εἰς τὴν κονίστραν τῶν συμβουλίων, θὰ μεταπηδῶσιν εἰς τὸ κοινοβουλευτικὸν βῆμα με-

των τοῦ ἔθνους, οἷα εἶναι τὰ ζητήματα τῆς ἐργασίας καὶ τῆς παραγωγῆς. Τότε δὲ θὰ εἶναι ἡ ὥρα νὰ εἰσαγάγωμεν τὴν ἐπαγγελματικὴν ἀντιπροσωπείαν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν πρέπουσαν αὐτῇ ἐκεῖ θέσιν, διότι θὰ φέρῃ χρήσιμα στοιχεῖα πλήρη πολιτικῆς ὑγείας καὶ ἱκανὰ νὰ βελτιώσωσι τὸ νομοθετικὸν ἔργον τῶν Βουλῶν, πρὸ παντὸς ἐὰν τοῦτο ἐν τῷ μεταξὺ ἤθελεν ἀποχωρισθῇ τοῦ ἐκτελεστικοῦ.

Θὰ ὑπάρξῃ ἴσως ἡ ἀντίρρησης τῆς δαπάνης, ἥτις ὑποτίθεται μεγάλη, πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης. Φρονοῦμεν, τούναντίον, ὅτι ἐκ τῆς ὁργανώσεως ταύτης μόνον αὔξησις κρατικῶν πόρων πρόκειται νὰ ἐπέλθῃ, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιβαρύνσεως τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ. Ἀρκεῖ μόνον ἡ ὁργάνωσις νὰ ὑπάρξῃ πλήρης, ἀρχίζουσα ἀπὸ τὴν κατάλυσιν τοῦ παναρχαίου ἡμῶν γραφειοκρατικοῦ συστήματος, διότι οὕτω μόνον θὰ ἐξυψωθῇ συνολικῶς ἡ θέσις τοῦ σημερινοῦ ὑπαλλήλου καὶ θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀνασύνθεσις τῶν κεντρικῶν ὑπηρεσιῶν. Δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἄλλη λέξις ἀπὸ τὴν ἀνασύνθεσιν πρὸς ἔκφρασιν τὸ τί δέον γενέσθαι εἰς τὰς ὑπηρεσίας ταύτας, δι' ἃς αἱ μέχρι τοῦδε ἐκφρασθεῖσαι γνῶμαι τῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς. Ἡ ἀνασύνθεσις αὕτη θὰ καταλύσῃ μετὰ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως τὰς διπλᾶς ὥς καὶ τὰς περιπλόκους σημερινὰς ὑπηρεσίας, θὰ ἰσοποιήσῃ αὐτὰς κατὰ τε τὰς ἀπολαβὰς καὶ τοὺς βαθμούς, θὰ θέσῃ τέλος εἰς τὰς ἀσχολίας των μὲ ζητήματα καθαρῶς τῆς δικαιοδοσίας τῶν κοινοτήτων καὶ νομαρχιῶν, ἢ διεκπεραίωσις τῶν ὁποίων θὰ γίνεται πλέον ἀπὸ μέρους μόνον τῶν ὑπαλλήλων τούτων, τοποθετουμένων εἰς τὰς ἐπαρχίας διὰ νὰ ποδηγετήσωσιν ἐκεῖ τὰς κοινότητας καὶ τὰς διοικητικὰς περιοχὰς εἰς τὰ νέα ἔργα των. Αἱ οἰκονομίαι ἐκ τῶν μεταρρυθμίσεων ὅλων τούτων ἔσονται σημαντικά. Ἀλλὰ θὰ ὑπάρξωσι νέοι καὶ πλούσιοι πόροι ἐκ τῆς διαχειρίσεως μεγάλου μέρους τῶν εἰδικῶν ταμείων τῶν πλείστων ὑπουργείων παρὰ τῶν κοινοτήτων καὶ τῶν περιοχῶν. Μόνη ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ὀλικοῦ ποσοῦ τῶν ταμείων τούτων καὶ τῶν σχετικῶν ὑπηρεσιῶν διὰ τὴν διαχείρισιν αὐτῶν θὰ πείσῃ τὸν καθένα πρὸς τοῦτο, πρὸ παντὸς ὅταν, ὅλη ἡ εὐπορία τῶν ταμείων περιμένεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὴν καλὴν προπαγάνδαν αὐτῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας. Δέον ἐπίσης ζητήματα ἀφορῶντα μέρος οὐσιῶδες τῆς ἀγροτικῆς ἀστυνομίας καὶ ἀσφαλείας, τῆς δασικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ ἐποπτείας, τῶν ἀγροτικῶν καὶ ἀνοητικῶν πνευ-

λείων, τῆς κατασκευῆς ὁδῶν καὶ δημοσίων κτιρίων, τῆς κτηνιατρικῆς καὶ τῆς ὑγιεινῆς τῶν πόλεων, νὰ καταστῶσιν ἀπολύτως τῆς δικαιοδοσίας τῆς ἀποκεντρωτικῆς διοικήσεως. Αὕτη θὰ χρησιμοποιήσῃ διὰ τὴν ὑπαλληλίαν αὐτῆς, ἐκτὸς τοῦ πλήθους τῶν κοινοτικῶν καὶ περιοχητικῶν συμβούλων, — τῶν ἐχόντων μικρὰς ἀμοιβάς, χορηγουμένας κατὰ τὸ πλεῖστον παρὰ τῶν συνδικάτων — καὶ ὅλους τοὺς συνταξιούχους. Εἶναι οὗτοι ὁλόκληρος ὑπαλληλικὸς στρατὸς ἐν ἐφεδρείᾳ, ἔχοντες καὶ πείραν καὶ σφριγὸς ἀκόμη καὶ ἱκανοποιούμενοι — ὅταν ἐργάζονται ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς κοινότητός των — μὲ μικρὸν συμπλήρωμα τῆς συντάξεως. Συγκρίνωμεν ἀπλῶς τὸν ζῆλον τῶν ἀποκεντρωτικῶν ὑπαλλήλων, ἐργαζομένων ὑπὲρ ἐστίων καὶ βωμῶν, τὴν πείραν τῶν συνταξιούχων καὶ τὸ κῦρος ἐν τῷ τόπῳ των, τὰς ἐλαχίστας ἀποδοχὰς σχετικῶς μὲ ἐκεῖνας τῶν κεντρικῶν ὑπαλλήλων καὶ θὰ ἴδωμεν τότε ὅτι δικαίως πρέπει νὰ περιμένεται ἐκ τῆς τοιαύτης ἀποκεντρώσεως ὅχι αὐξήσις δαπάνης, ἀλλὰ μόνον κρατικῶν πόρων.

Δὲν πρέπει νὰ λησιμονῶμεν καὶ ἕτερα τινὰ ἀγαθὰ, πολλῆς καθ' ἡμᾶς ἀξίας, προκύψοντα ἐκ τῆς ἀποκεντρώσεως ταύτης. Ἐὰν ἦγουν εἶχεν αὕτη ἤδη συντελεσθῇ κατὰ τὸν ἄνω ἐκτεθέντα τρόπον, θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι ἡ ἐγκατάστασις τῶν κολίγων εἰς μικροῖδιοκτίτας καὶ ἐκείνη τῶν προσφύγων θὰ εἶχον ἤδη πραγματοποιηθῇ. Ἐκαστον δὲ ἔτος παρερχόμενον ἄνευ τῶν ἐγκαταστάσεων τούτων, κοστίζει εἰς τὸ κράτος ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων καὶ μᾶς ἀποστερεῖ τῆς παραγωγῆς πλούτου ἄλλου τόσου ποσοῦ. Ἡ ἀντίληψις τῶν κοινότητων καὶ τῶν διοικητικῶν περιοχῶν διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ταύτην θὰ ἔφερε τὴν στοργήν, ἣν οὐδέποτε δύνανται νὰ ἔχωσιν αἱ κεντρικαὶ ὑπηρεσίαι, καὶ μόνον τὸ κέρδος ἐκ τῆς ὅσον ἔνεστι ταχείας αὐτῆς ἀποπερατώσεως, ὥφειλε νὰ ὠθήσῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ κράτους πρὸς ταχεῖαν συντέλεσιν τῆς ἀποκεντρώσεως. Δὲν πρέπει ἀκόμη νὰ ὑποτιμᾶται ἡ ἀξία αὐτῆς εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀνθηρότητα, ἣν θὰ προσδώσῃ εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἐπαρχιῶν. Ὅλα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ἅτινα μὴ εὗρισκοντα σήμερον οὐδὲν μέλλον ἐν αὐταῖς στρέφονται πρὸς τὴν πρωτεύουσαν, θὰ καταναλώσωσι τότε ὅλην των τὴν ζωτικότητα ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς των.

Ἐὰν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ἐθεωρήσαμεν ἐπιτακτικὸν καθῆκον τοῦ κράτους τὴν ταχεῖαν σύνταξιν τῶν συνδικάτων, τὸ αὐτὸ ὀφείλομεν νὰ ἐπαναλάβωμεν διὰ τὴν μετα-

βολήν τοῦ προορισμοῦ τῆς κοινότητος καὶ τὴν σύστασιν τῆς διοικητικῆς περιοχῆς. Τὸ συνδικατον προώρισται νὰ συναθροίσῃ εἰς ἓν τὴν διεσπαρμένην καὶ ἀνταγωνιζομένην ἐργατικὴν καὶ παραγωγικὴν οἰκογένειαν, αἱ διοικητικαὶ δὲ περιφέρειαι νὰ φέρωσιν αὐτήν, οὕτω ὀργανωμένην κατὰ τάξεις, εἰς γνωριμίαν, συνάφειαν καὶ ἀλληλοβοήθειαν. Οὕτω θὰ δημιουργηθῇ τελειωτικῶς ὁ μέγας ἐθνικὸς συντελεστής, οἷος εἶναι ἡ συνεργασία ὅλων τῶν ἐργαζομένων τάξεων. Αὕτη ἔσεται ἡ μᾶλλον ἰσοζυγισμένη θάσις διὰ τὴν ἀσφαλῆ οἰκοδόμησιν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Μόνον ὅταν ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς συνεργασίας ταύτης γίνῃ ἀντιληπτὸν καὶ πιστευτὸν παρὰ τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ, ὅτι εἰς ὑπάρχει τρομερὸς ἐχθρὸς ἐν τῇ παραγωγῇ τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου, ὁ ξένος συναγωνισμός, ὅστις τείνει νὰ πνίξῃ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα ἐν τῷ κράτει, θὰ δημιουργήσῃ τοῦτο τὴν συμπάθειαν πρὸς τὸν παράπλευρον ἐθνικὸν ἀγωνιστήν, οἷον δὴ ποτε πολιτικῶν ἢ οἰκονομικῶν πεποιθήσεων εἶναι οὗτος. Οὕτω, ὁ κοινὸς ἀγὼν κατὰ τοῦ ξένου οἰκονομικοῦ συναγωνισμοῦ πρὸς σωτηρίαν τῆς γενικῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους, θὰ ἔχῃ τὸν αὐτὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα, ὃν οἱ δεκαετεῖς πόλεμοι τῆς φυλῆς, οὓς ἡ γενεὰ αὕτη κοινῶς διεξήγαγε. Κοινὴ προσπάθεια, κοινὴ σωτηρία, καὶ δημιουργία ἀνθηρᾶς ἐθνικῆς ζωῆς διὰ τῆς ἀτομικῆς εὐημερίας τοῦ συνόλου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Ἡ ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις διὰ τὰς θεωρητικὰς ἐπιστήμας δὲν δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ὑστέρησε ποτὲ σοβαρῶς τῆς τοιαύτης τῶν ξένων Κρατῶν, ὅλων πάντοτε τῶν ἀναλογιῶν τηρουμένων, ὡς πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ Κράτους καὶ τῆς ἀποστάσεως αὐτοῦ ἐκ τῶν ἀληθῶς ἐκπαιδευτικῶν κέντρων τῆς Εὐρώπης. Οὔτε παρέχει αὕτη ἐξελισσομένη δυσχέρειαν τινὰ εἰς τὸ Κράτος, καθόσον καὶ αὕτῃ ἀκόμη ἢ ἐπίλυσις τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος δύναται νὰ θεωρηθῇ εὐχερής, ἀρκεῖ νὰ καταρτισθῇ ἢ κατάλληλος Ἀκαδημία, ἥς εἶναι τοῦτο βραδὺ μὲν ἀλλ' ἀποτελεσματικὸν ἔργον.

Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπομεν τὸ αὐτὸ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὰς ἐφηρμοσμένας ἢ πρακτικὰς λεγομένας ἐπιστήμας. Ἡ καθυστέρησις τῆς καταρτίσεώς μας εἰς αὐτάς ἀπέναντι ἀκόμη τινῶν τῶν βαλκανικῶν μας γειτόνων εἶναι αὐτόχροημα τραγικόν. Ὅταν δέ τις σκεφθῇ ὅτι, ἡ ἀληθὴς ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας δὲν σημαίνει σήμερον τίποτε πλέον ἢ τὴν λυσιτελεστέραν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῆς χημείας τῆς φυσικῆς καὶ τῆς βιολογίας εἰς τὰ ἐργαστάσια αὐτῆς, ἀνιλαμβάνεται ποῖον κολοσσιαῖον ἐμπόδιον οὕτω ἐθέσαμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πλούτου ἐν Ἑλλάδι. Τὸ ἐμπόδιον τοῦτο ἐφέρετο γενικῶς ἀπὸ τὰς Κυβερνήσεις ὡς συνέπεια τῆς ἀδυναμίας τοῦ Κράτους ἔνεκα τῶν στενῶν αὐτοῦ οἰκονομικῶν νὰ δαπανήσῃ τὰ μεγάλα ποσὰ, ἅτινα ἀπαιτοῦντο πρὸς πλουτισμὸν τῶν ἐπιστημῶν τούτων, δι' ὃ καὶ πρὸς ἄρσιν τοῦ κακοῦ προέβη ἡ Κυβέρνησις τοῦ 1911 — ὡς ἀνεπτύξαμεν τότε ἐν τῇ Βουλῇ — εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου,

δι' ἧς κατορθώθη νὰ ληφθῶσιν ἐκ τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως, ἔπειτα ἀπὸ ἐβδομήκοντα ἐτῶν ἀντιρρήσεις, πλεον τῶν 6.000.000 ρουβλίων, ἅτινα ἦσαν κατατεθειμένα παρ' αὐτῇ ἐκ μέρους τοῦ μακαρίτου Δόμπολη. Ἡ ἔμπνευσις δύναται ἀληθῶς νὰ θεωρηθῇ εὐτυχῆς καθόσον, ἐὰν ἐλάχιστον χρόνον ἀκόμη ἀνεβάλλομεν τὴν εἰσπραξιν αὐτῶν θὰ συνεκομίζομεν ἀντὶ ρουβλίων ἰσάριθμα μόνον ἡμίλεπτα. Ἐν τῷ Καποδιστριακῷ ἐνεκλείσθησαν ὅλαι αἱ Ἐφηρμοσμέναι Ἐπιστήμαι προικοδοτηθεῖσαι δι' ὀργανισμοῦ, ὅστις ἐπέτρεπε τὴν καλὴν αὐτῶν λειτουργίαν, κατὰ τε τὸ προσωπικόν, ὄργανα, καὶ ἐργαστήρια.

Φοβούμεθα ὅτι ἡ ἐπακολουθήσασα δεκαπενταετία δὲν ἔδωσεν ὅλους τοὺς καρπούς, οὓς ἐδικαιούτο τις νὰ ἀναμένη ἀπὸ τὴν πρακτικὴν τῶν τοιούτων ἐπιστημῶν ἐφαρμογὴν. Δὲν γνωρίζομεν πολλὰ ἐργαστήρια ἐρευνῶν χρησίμων τῇ ἑλληνικῇ βιομηχανίᾳ, οὔτε σύνδεσμον αὐτῶν εἰς ἓν, οὔτε ἀνωτέραν τεχνικὴν ἐπιτροπὴν κοινὴν μετὰ ἐπιστημόνων, ἐπιτρέπουσαν τὴν ἐνότητα τῆς λειτουργίας αὐτῶν μετὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ζωῆς. Δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη ἐὰν καὶ πόσοι ἐπιστήμονες, χρησιμοποιοῦμενοι εἰς εἰδικὰς ἐρεῦνας ἐντὸς τῶν ἐργαστηρίων τῶν βιομηχανιῶν, ἔχουν εἰς τὰς τοιαύτας τῶν ἐργασίας στενὴν ἐπαφὴν μετὰ τῶν συναδέλφων των εἰς τὰ πανεπιστημιακὰ καὶ ἄλλα δημόσια ἰδρύματα, ἵνα ἀνταλλάσσωσι τὰς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας των καὶ χρησιμοποιοῦσι τὰ συμπεράσματα αὐτῶν εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ συνόλου. Τουναντίον ἐν τῇ ξένῃ, εἶναι ἀληθῶς ἱλιγγιώδης ὁ ἀριθμὸς τῶν καθιδρυμάτων καὶ τῶν ἐπιστημόνων οἵτινες ἀσχολοῦνται, ἔχοντες τὰ πλουσιώτερα μέσα πρὸς τοῦτο, εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν κατάρτυσιν τῶν βιομηχανιῶν, ὥστε ὁ συγκρίνων τὴν παρ' ἡμῖν καὶ τὴν ξένην ἐξέλιξιν καὶ παρασκευὴν τῶν βιομηχανικῶν ἐργασιῶν νὰ διερωτᾷται, ἂν θὰ καταστῇ ποτὲ δυνατόν νὰ ἀποκτήσωσιν αἱ ἡμέτεραι βιομηχανίαι τὸ πνεῦμα τῆς ὀργανώσεως καὶ τὰς βαθεῖας ἐπιστημονικὰς καὶ ἐπαγγελματικὰς γνώσεις, στοιχεῖα ἀνεγνωρισμένα παντοῦ ὥς μόνον δυνάμενα νὰ θεμελιώσωσι τὴν ὑλικὴν πρόοδον καὶ εὐημερίαν αὐτῶν.

Ἐὰν ἐπίσης εἰς τὴν γεωργίαν ἡ ἐντατικὴ καλλιέργεια ἔχει ἀνάγκην προφανῶς ἀνωτέρας ἐπιστημονικῆς βοηθείας δι' ἐπικερδῆ σταδιοδρομίαν, ἢ μικρὰ καλλιέργεια, ἥτις τό γε νῦν ἔχον κυριαρχεῖ παρ' ἡμῖν, δέεται ἐτέρου εἴδους ἐκπαιδευτι-

κῆς μορφώσεως καὶ σπουδῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς. Μεταξὺ τῶν σπουδαιότερων μέσων πρὸς συνετὴν σήμερον καλιέργειαν εἰσὶ τὰ λιπάσματα, τὰ μηχανικὰ ἄροτρα, αἱ μηχαναὶ θερισμοῦ, ἄλωνισμοῦ, ἐκκοπῆς χόρτου κ.λ.π. ὧν ἡ χρῆσις ὀφείλει τελείως νὰ ἐκλαΐκενθῇ, διότι εἶναι προωρισμένη νὰ διπλασιάσῃ τὰς ἀποδόσεις τῶν καρπῶν, ἀφοῦ τοῦτο εἰς τινὰ κράτη ἐπετεύχθη μόνον διὰ καταλλήλου λιπάνσεως τῆς γῆς. Ἀλλὰ χρειάζεται εἰδικὴ ἐκπαίδευσις πρὸς καλὴν χρῆσιν ὅλων τούτων, ἄνευ τῆς ὁποίας θὰ ἐπέλθῃ μοιραία ἀπώλεια χρόνου, κεφαλαίων ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν μηχανημάτων καὶ τέλος δυσπιστία τοῦ γεωργοῦ πρὸς τὰ καὶνὰ ταῦτα δαιμόνια ἐν τῇ ἐργασίᾳ του. Χρειάζεται ἀκόμη ἐκπαίδευσις πρὸς πρόληψιν πλείστων ἐπιδημιῶν εἰς τὰ ἄνθη, τοὺς καρποὺς καὶ τὰ δένδρα, ὡς ἐπίσης ἀπόκτησις προχείρων τινῶν γνώσεων πρὸς θεραπείαν μικρασθενειῶν τῶν ζώων καὶ τῶν πτηνῶν, ὡς καὶ διὰ τὴν εἰδικὴν συσκευὴν τῶν διὰ τὸ ἐξωτερικὸν προϊόντων. Ἐπειτα ἔρχεται ἡ σοβαρωτέρα κατάρτισις δι' ἐπιτυχῇ λειτουργίαν τῶν ἐπιχειρήσεων πρὸς βιομηχανικὴν μετατροπὴν τῶν γεωργικῶν ὑλῶν, τοῦ γάλακτος εἰς βούτυρον καὶ τυρόν, τῶν σταφυλῶν εἰς οἶνον, τοῦ κουκολουσπόρου, τῶν δασικῶν προϊόντων καὶ τὰ παρόμοια. Διὰ τὴν παρασκευὴν ὅλων τούτων πρέπει νὰ ἐκρίζωθῇ ὁ σημερινὸς ἐμπειρισμὸς, ἡ χρησιμοποίησις προαιωνίων μέσων καὶ ἡ ἄγνοια τῶν στοιχειωδερῶν ἀρχῶν τοῦ ἐπαγγέλματος.

Ὁ ὀλιγοδαπανώτερος καὶ λυσιτελέστερος τρόπος πρὸς τοῦτο εἶναι ἡ προσθήκη πρακτικῆς τάξεως εἰς τὰ στοιχειῶδη σχολεῖα τῶν γεωργικῶν περιφερειῶν καὶ ἡ ἴδρυσις ἐνὸς εἰδικοῦ γεωργικοῦ τοιούτου εἰς ἐκάστην αὐτῶν. Τὸ στοιχειῶδες σχολεῖον θὰ δίδῃ μίαν ἀρκοῦσαν παιδείαν πρὸς τοῦτο, ἣν θὰ συμπληροῖ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ εἰς τὸν εἰδικὸν σταθμὸν, ὅπου οἱ μαθηταὶ μονίμως θὰ ἐκπαιδεύονται καὶ οἱ λοιποὶ συχνὰ θὰ ὁδηγοῦνται ἀπὸ τοὺς διδασκάλους, θὰ γίνονται δὲ ἐκεῖ ἐπιστημονικοὶ καὶ πρακτικοὶ πειραματισμοί, τείνοντες νὰ βελτιώσωσιν ἐν γένει τοὺς ὅρους τῆς παραγωγῆς.

Ἐὰν τοῦτο ἀποτελεῖ προσθήκην εἰς τὴν σημερινὴν ἐκπαιδευτικὴν ἀποστολὴν τοῦ διδασκάλου, ἀνάγκη θὰ ὑπάρξῃ ἐτέρας τοιαύτης, ἀναγομένης εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ ἑλληνόπαιδος ὡς πολίτου. Εἶναι γνωστὸν πόσον σχολιὰ εἶναι ἡ ἀντίληψις μεγάλου ἀριθμοῦ πολιτῶν σχετικῶς μὲ τὰ τοιαῦτα αὐ-

τῶν καθήκοντα. Ἐἰς τὸν φυσικὸν ἀτομικισμόν καὶ τὸ ἀνεξάρτητον τοῦ χαρακτῆρος μεθ' ὧν γεννᾶται ὁ Ἕλλην, προσετέθη ἡ παράδοσις τῆς οἰκιακῆς ἐστίας καὶ ἡ καθημερινὴ ἐπαφὴ πρὸς τὴν μικροπολιτικὴν ζωὴν, ἅτινα τῷ ἐδημιουργήσαν ἑμίαν ἰδιότροπον προσωπικότητα πολίτου, πιστεύουσιν εἰς τὸ σχεδὸν ἀνύπαρκτον τῶν καθηκόντων δι' αὐτὸν ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τουναντίον εἰς τὴν παντοδυναμίαν τῶν δικαιωμάτων του. Ἦτο, ὅθεν, ἐπόμενον μία τέσον ὑπερβολικὴ καὶ ἀτίθασσος ἄγνοια νὰ γίνῃ ὄργανον πάσης πολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως, φθάσασα μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς πλήρη παρεξήγησιν τῆς ἀληθείας τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν — ὅτι ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν τὰ πάντα ἀπορρέουν ἐκ τοῦ πολίτου — μέχρι τοῦ νὰ θεωρῇ νόμους καὶ δημοσίας ἀρχὰς μὲ ἐλαχίστην δόσιν εὐλαβείας. Ἐν τοσοῦτῳ, ἡ ἔκπτωσις τοῦ κύρους τοῦ Κράτους ἐν τῇ δημοσίᾳ συνειδήσει, δὲν δύναται ἢ νὰ ἐγκλείῃ μεγίστους κινδύνους διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον ὅσον καὶ εὐτυχῇ σταδιοδρομίαν αὐτοῦ, οὐδεὶς ὅθεν ὁ μὴ εὐχόμενος ἵνα ἡ ἐκπαίδευσις ἀσχοληθῇ ἐντονώτερον εἰς τὸ νὰ διδάξῃ πάντα, ὅτι τὸ Κράτος μόνον ὡς τὸ ὑπέρτερον ὄργανον τῆς δικαιοσύνης καὶ φρουρὸς τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς δημοσίας τάξεως, ἔχει ἀναμφισβητήτως μεγαλειτέραν ἀξίαν τοῦ ἀτόμου καὶ ὅτι ἡ θεληματικὴ ὑπακοὴ εἰς τοὺς νόμους, οὕς ὁ Λαὸς αὐτὸς ἐπέβαλεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον μέσον καὶ ἡ διαρκὴς ἐγγύησις τοῦ ἀπαραβιάστου τῶν ἀτομικῶν ἐκάστου δικαιωμάτων. Αἱ στοιχειώδεις αὗται ἀλήθειαι πρέπει, ἀναπτυσσόμεναι, νὰ ἐγγαχαχθῶσι καλῶς εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν ἑλληνοπαίδων, ἐὰν ἐπιθυμοῦμεν ἐπὶ τὸ μέλλον νὰ μὴ ἐπαναληφθῶσι πολλαὶ παρεξηγήσεις τῶν πολιτειακῶν καθηκόντων ὅλων μας, αἵτινες εἰς τὸ παρελθὸν μᾶς ἐκόστισαν πολοσσιαίας ἐθνικᾶς ζημίας. Ἀντὶ νὰ ἀντλῶμεν συχνὰ ἐν τῷ Τύπῳ καὶ ἐν τῇ Βουλῇ παραδείγματα ἐκ τῆς Ἑλβετίας, πολλάκις ἀπρόσφορα δι' ἡμᾶς, ρίψωμεν ἐν βλέμμα εἰς τὴν ἔξοχον παιδαγωγίαν αὐτῆς, διὰ νὰ ἀρυσθῶμεν τὴν ἀρτιωτέραν μέθοδον πρὸς μόρφωσιν τοῦ πολίτου, εἰς ἕν κράτος, ὅπου αὕτη ἦτο ἐκτάκτως δυσχερὴς, ἔνεκα τριῶν διατρήσεων φυλῶν αἱ ὁποῖαι τὸ συνθέτουν. Θὰ ἴδωμεν τότε ἀδιστακτως ὅτι, ἡ θεμελίωσις τοῦ κύρους τοῦ κράτους ὑψηλὰ εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀτόμων εἶναι τὸ μεγαλειτέρον ἐχέγγυον τῆς πολιτικῆς εὐημερείας τῶν λαῶν.

Σχετική μὲ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ πολίτου εἶναι ἀκόμη ἡ κατάλληλος διδασκαλία ὅπως ἐκριζωθῶσι ἀπὸ τὰ στέρνα τοῦ Ἑλλήνος ἠθικαὶ τινὲς ἀνωμαλίας, αἵτινες εἰσεχώρησαν εἰς τὸν ὀργανισμόν αὐτοῦ ἐπικινδύνως. Ἦτο φυσικὸν ἡ ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας ὑποδούλωσις τοῦ ἔθνους νὰ δημιουργήσῃ διὰ τὸν τυραννούμενον καὶ ὑπουλα ὅπλα ἀμύνης, ἱκανὰ ἐντούτοις νὰ κοιμίζουσιν τὴν ὑποψίαν τοῦ αὐθέντου, ἣν διαρκῶς εἶχεν οὗτος διὰ τὴν βιαίαν ἐξέγερσιν τῶν σκλάβων. Ἐὰν ταῦτα ὀφείλουν νὰ θεωρηθοῦν ἐξ ἴσου ἅγια μὲ τὰ ἄλλα, ὡς συντείναντα ἐπίσης εἰς τὴν ἀσφαλεστέραν θραῦσιν τοῦ κλοιοῦ τῆς τυραννίας, ἐν τοσοῦτῳ ἡ ὅσον ἔνεστι ταχύτερα ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν σώματος ἀπὸ τοῦ βάρους αὐτῶν, εἰς τοὺς σημερινούς καιροὺς τῆς ἐλευθερίας, εἶναι ἔργον ἐπιτακτικὸν καὶ ὑψίστης ἀνάγκης. Ὅχι μόνον διότι, ὁ Ἑλληνικὸς ὀργανισμὸς δέον νὰ πλασθῇ ἀληθῆς καὶ ἐντίμος, ὡς ὑπῆρξε πάντοτε ἡ ὑφὴ τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, ἀλλὰ διότι ἀκόμη οἱ ἐχθροὶ τῆς φυλῆς ἔρριψαν πανταχοῦ τὴν συκοφαντίαν ἐπ' αὐτῆς, ὅτι ἔχει δηλητηριασθῇ τελειωτικῶς ἐκ τῶν μiasμάτων τούτων. Μόνον ὅταν σκεφθῇ τις ὅτι, ἔνεκα τῶν σηδηροδρόμων τῶν αὐτοκινήτων καὶ τῶν ἀεροπλάνων, ὁ συγχρωτισμὸς τῶν λαῶν ἔγινε καθημερινὸς καὶ ἡ συγκρότησις τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν προσέλαβε χαρακτῆρα βιωτικῆς αὐτῶν ἀνάγκης, πρέπει νὰ πιστεύῃ ὅτι, ἡ εἴσοδος τοῦ Ἑλλήνος εἰς τὸν κόσμον τῶν ἄλλων, μὲ πιστοποιητικὸν δυσπιστίας, δὲν τῷ καθιστᾷ εὐχερῇ τὴν συμβίωσιν καὶ δὲν τῷ προλείπει ποσῶς τὴν καλὴν ὑποδοχὴν. Οἱ ξενητευμένοι ἀνὰ τὴν ὑφήλιον ἀπειράριθμοι Ἕλληνες, οἱ κατορθώσαντες ἐργαζόμενοι νὰ καταρτίσωσι παντοῦ μίαν ἐντίμον καὶ ἐπικερδῇ ὑπόστασιν, ἃς διερωτήσωσιν ἀλλήλους, ποίαν πικρίαν καὶ ποίας ζημίας ὑπέστησαν ἐκ τῆς τρομερᾶς παρεξηγήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ ἃς ἐγείρουν ἀπὸ παντοῦ τὴν φωνὴν των ἰκέτιδα — ὅπως οὕτω σύσσωμος καταστῇ σεβαστὴ — ἵνα καταβληθῇ γενναία προσπάθεια πρὸς ἀποκάθαρσιν τῆς ὥραιας ψυχῆς τοῦ Ἑλληνόπαιδος ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

Ἐχομεν τὴν γνώμην ὅτι ὁ Ἕλλην δημοδιδάσκαλος εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τοῦτο — τῆς πρακτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς μορφώσεως τοῦ πολίτου — μὲ πλήρη πεποίθησιν ἐπιτυχίας. Ἐσχομεν πρὸ τοῦ πολέμου τὰς ἀρίστας τῶν ἐντυπώσεων ἐκ τῆς συνεργασίας ἡμῶν μετ' αὐτοῦ, αἱ

δὲ κατόπιν ποικίλαι περιπέτειαι τοῦ ἔθνους καὶ τῶν λαῶν, ἃς ἐδημιούργησαν οἱ τραγικοὶ πόλεμοι, μᾶς ἐστερέωσαν τὴν καλὴν ταύτην γνώμην. Γνωρίζομεν πάντες πόσας πολιτικὰς πεποιεῖσθαι μετήλλαξεν ὁ δημοδιδάσκαλος ἄλλαχού καὶ ποίαν βαθεῖαν ἐπήρειαν, μέχρι σοβαρᾶς ἀνησυχίας τῶν κρατῶν, ὑπέστη ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ, ἔνεκα τῶν συχνῶν πειρασμῶν πρὸς κατάκτησίν του ἐκ μέρους τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ κομμουνισμοῦ, ὥστε νὰ δύναται τις ὑπερηφάνως νὰ ἐπιδεικνύῃ τὸν ἄδολον καὶ σταθερὸν πατριωτισμὸν τοῦ Ἑλλήνος διδασκάλου. Παρὰ τὸ φάσμα τῆς πενίας, ἣν ἐδοκίμασεν ἀπὸ τὴν ἀφάνταστον ἀκρίθειαν τῆς ζωῆς κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη, τοὺς ἠθικοὺς πόνους ἐκ τῶν διαρκῶν πολέμων καὶ τῶν ἐσωτερικῶν σπαραγμῶν, ἐστάθη πιστὸς εἰς τὸ καθῆκον καὶ ἀνεξάντλητος εἰς ἐνεργητικότητα, ἀδιάφθορος ἤγουν ψυχικῶς, ὅσον ἀνθρωπίνως ἦτο δυνατόν εἰς τὸν τρομερὸν κλύδωνα, εἰς ὃν καὶ οἱ ἰσχυρότεροι ὀργανισμοὶ τοῦ ἔθνους ὑπέστησαν σημαντικὴν φθοράν. Θὰ εἶναι περίεργον νὰ φοβῇται τις ἀποτυχίαν αὐτοῦ εἰς τὸ εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν ἔργον, οὗτινος θὰ τῷ ἀνατεθῇ ἡ ἐκτέλεσις, ὅταν προνοηθῇ ὅπως τῷ δοθῇ πρὸς τοῦτο ἡ δέουσα ἐκπαιδευτικὴ κατάρτυσις, ἀφθονωτέρα προσωπικὴ ἀμοιβὴ καὶ τεχνικὰ μέσα ἐπαρκῆ πρὸς ἀριτίαν διδασχὴν.

Ἡ προτεινομένη ἄνω διοργάνωσις τῆς τε γεωργικῆς καὶ λοιπῆς ἐκπαιδεύσεως δὲν πρόκειται νὰ ἐπιβαρύνῃ τὸ κράτος μὲ οὐδεμίαν, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην, δαπάνην πλέον τῆς ἤδη γενομένης. Ἀξιοῖ μόνον αὕτη μεταβολὴν εἰς τοὺς κρατοῦντας ὅρους τῆς διαχειρήσεως τῶν σχετικῶν κλάδων ἔν τε τῇ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας καὶ τῆς Γεωργίας. Ἐὰν τερματισθῇ ἡ σημερινὴ κρατικὴ πολυπραγμοσύνη τῶν δύο τούτων Ὑπουργείων, συγχωνευθῶσιν αἱ διπλαὶ ὑπηρεσίαι, δοθῇ προτίμησις διὰ τὴν δαπάνην εἰς τὴν κατωτέραν γεωργικὴν ἐκπαίδευσιν, τὰ δι' αὐτὴν εἰδικὰ σχολεῖα ὥς καὶ μέρος τῆς δασοτεχνικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς ὑπηρεσίας ὑπαχθῶσιν εἰς τὰς κοινότητας καὶ τὰ γεωργικὰ συνδικᾶτα, ἀκόμη δὲ ἡ διαχείρισις πλείστον εἰδικῶν ταμείων, ἀμφοτέρων τῶν Ὑπουργείων, δοθῇ εἰς τὰς διοικητικὰς περιφερείας καὶ τέλος διαρρυθμισθῇ ἡ μέση καὶ κατωτάτη ἐκπαίδευσις διαφορετικὰ τῆς κρατούσης ἀποσυνθετικῆς μεθόδου, ὃ Ἑλληνικὸς Λαὸς δύναται νὰ ᾔῃαι πεπεισμένος, ὅτι ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ 444 ἑκατομμ. τοῦ Ὑπ. τῆς Παιδείας καὶ 50.000.000 τοῦ Ὑπ. τῆς Γε-

ωργίας, δύναται νὰ προσέλθῃ τόσον ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐσόδων καὶ τῶν οἰκονομιῶν, πλεόνασμα 150.000.000 δρ., ποσὸν ὑπεραρκετὸν διὰ τὴν προτεινομένην βελτίωσιν τῆς τε γεωργικῆς καὶ λοιπῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἐὰν εἰς τὸ σύνολον τῶν προτεινομένων παρ' ἡμῖν μεταρρυθμίσεων ἐν τῇ διοικήσει ἐπρόκειται νὰ δοθῇ σειρά τις περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, δὲν θὰ ἐδιστάζομεν ποσῶς νὰ συμβουλευώμεν ὥπως ἀρξώμεθα ἀπὸ τῆς Παιδείας. Ἡ ἐκπαίδευσις ὀφείλει νὰ θεωρηθῇ τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς πολιτικῆς μας ἀναδιοργανώσεως. Δέον νὰ ἀρχίσωμεν δημιουργοῦντες τὸν ἄνθρωπον — τὸ ὄργανον τῆς εὐφυΐας καὶ τοῦ χαρακτῆρος — διότι, τελειωτικῶς, εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἶναι ἀποτεθειμένη ἡ εὐδοκίμησις ὅλων τῶν ἄλλων πολιτειακῶν βελτιώσεων ἐν τῷ κράτει. Ἐν τοσοῦτῳ δὲν πρέπει νὰ λικνιζώμεθα μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἀνακαίνισις τῆς ἐκπαιδεύσεως θὰ πραγματοποιηθῇ ποτέ, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποφασισθῇ τὸ Ὑπουργεῖον αὐτῆς νὰ λαμβάνηται ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἀπὸ τοὺς ἐκάστοτε Πρωθυπουργούς. Μέχρι σήμερον κρατεῖ τουναντίον ἡ πρακτικὴ, ὥπως τοῦτο διευθύνεται ἀπὸ τοὺς ἀπείρους ἀκόμη τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας πολιτευτὰς, πρὸς οὓς δίδεται διὰ πρακτικῶν πρωτολείους πειραματισμούς. Ὅσῃν ὁθεν καὶ ἂν φέρωσιν οἱ τοιοῦτοι μάθησιν καὶ θέλησιν πρὸς προαγωγὴν Του ἐν τῇ ἐκτιμῇ τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ κόσμου, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀνατρέψουν τὴν πρόληψιν τοῦ τελευταίου, ὅτι διαχειρίζονται ὑπουργήμα θεωρούμενον μεταξὺ τῶν λοιπῶν δευτερευούσης σημασίας. « Οἱ κουτοδασκαλοὶ καὶ ἡ παπαδοσύνη ! » ἰδοὺ φράσις, ἣς οὐδεὶς κατῴρθωσε ποτὲ νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν εὐφυΐαν, ἀλλ' ἦτις, μωρῶς ἐπαναλαμβανομένη ἀπὸ τὸ γνωστὸν πάθος τῆς ἀπομιμήσεως τῶν ἀνοησιῶν, ἐδημιούργησε διὰ τὴν σταδιοδρομίαν τοῦ Ὑπουργείου μίαν σταθερὰν πολιτικὴν ὑποτίμησιν, ἥς τοῦτο δὲν ἦτο ἄξιον.

Εἶναι ἤδη ἡ ὥρα νὰ μεταβληθῇ ἡ ἀνόητος αὕτη ἀντίληψις, διότι πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὥς μέγα ἁμάρτημα τὴν ὑποτίμησιν ἐνὸς ἐπαγγέλματος — τῆς ἐκπαιδεύσεως — ὅπερ μόνον, ἀπολύτως κατὰμονον, ἀλλὰ μεθοδικῶς ἐκτυλιχθέν, μετέβαλε μίαν Γερμανίαν, μίαν Δανίαν, καὶ μίαν Ἑλβετίαν ἀπὸ πτωχὰς χώρας εἰς πηγὰς ἀφθόνου πλούτου. Ἀναφέρομεν μόνον τὰ Κράτη ταῦτα καὶ μόνην τὴν συνέπειαν τοῦ πλούτου

ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔθνους αὐτῶν, διότι ἐπιθυμοῦμεν

να ἡλεκτρίσωμεν τὴν ὑλιστικὴν ἡμῶν γενεὰν μὲ τὸ ποθητότερον δι' αὐτὴν ἀπόκτημα. να δώσωμεν δὲ ὡς παράδειγμα μεταπλάσεως λαούς, ὧν ἡ διανοητικότης δὲν ἐθεωρεῖτο ἄλλοτε τόσον εὐκαμπτος, ὅσον ἡ τῶν μεσημβρινῶν τοιαύτη.

Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ τῶν κοινοβουλευτικῶν ἐκτιμήσεων καὶ πεποιθήσεων ἀναγκαιοῦν τὴν ποδηγέτησιν αὐτῶν ἀπὸ διακεκριμένην προσωπικότητα, ἧς ὁ φωτοστέφανος προσδίδει τὴν σφραγίδα τῆς σοβαρότητος εἰς τὸ ἔργον, οὗτινος αὕτη ἡγεῖται. Καὶ δὲν ὑπάρχει λαμπροτέρα τοιαύτη διὰ τὸ Κοινοβούλιον ἀπὸ τῆς μορφῆς τοῦ Προέδρου τοῦ Ὑπουργ. Συμβουλίου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἀνεπτύξαμεν εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια ἓν ποσὸν μεταρρυθμίσεων, διὰ τε τὸ πολίτευμα καὶ τὴν διοίκησιν. Σκοπὸς ἡμῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀνάλυσις εἰς μεγάλας γραμμὰς τῶν κυριωτέρων μόνον βελτιώσεων ἐξ ἐκείνων, ὧν ἔχει ἀνάγκη ὁ τόπος. Δὲν ἀξιούμεν ὅτι αἱ ἰδέαι αὗται εἶναι πρωτότυποι ἢ ὅτι ἐν Ἑλλάδι τὰς κατέχομεν μόνον ἡμεῖς καὶ τοῦτο ἀκριβῶς μᾶς δίδει τὴν ἐλπίδα τῆς χρησιμοποιοισεώς των, ἔνεκα τῆς ἐμπιστοσύνης. ἦν γεννᾶ ἢ ἐν τῇ πείρᾳ ἀντοχῇ μιᾶς ιδέας καὶ τὸ μὴ ἄγνωστον αὐτῆς ἐν τῇ χώρᾳ. Τὸ πρωτότυπον τῶν σκέψεών μας τούτων ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς διοικήσεως ἔγκειται εἰς τὸν σύνδεσμον αὐτῶν εἰς ἓν κοινὸν σῶμα μεταρρυθμίσεων, αἵτινες μελετώμεναι, παρέχουν ἅφ' ἑαυτῶν τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἐὰν πρόκειται νὰ πραγματοποιηθῶσι κατὰ μέρος καὶ κατὰ καιροὺς δὲν θέλουν ἀσφαλῶς ἀποδώσῃ σημαντικὴν ὠφέλειαν εἰς τὴν πατρίδα.

Ἀληθῶς ὁ τελικὸς προορισμὸς τῆς πολιτικῆς δράσεως τῶν κρατῶν εἶναι ἡ παραγωγή οἰκονομικῆς εὐημερίας εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. Ἀλλὰ πῶς δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο καὶ πῶς θὰ ἀποκτήσωμεν σταθερὸν νόμισμα πρὸς τοῦτο, ὅταν δὲν ἔχομεν καλὴν καὶ ἄφθονον παραγωγὴν ; Πῶς δὲ θὰ παραγάγωμεν καλῶς καὶ ἀφθόνως, ἐὰν ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς ἐργασίας, συνολικῶς διοργανούμενοι, δὲν συνεργασθῶσι πρὸς τοῦτο ἀντὶ νὰ ἀνταγωνίζωνται, ἢ δὲ τοιαύτῃ ἐργασία των δὲν κατορθωθῇ νὰ γίνῃ δι' ἀληθοῦς ἐκπαιδεύσεως καὶ μὲ τὴν πλουσίαν βοήθειαν ὅλων τῶν μέσων τῆς ἐπιστήμης ; Ἀφ' ἑτέρου, ἐὰν ἡ ἐπιτυχὴς ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἀπαιτῇ γενναίους πόρους πρὸς συντήρησιν τῆς ἀμύνης τῆς χώρας, ἢ διαγραφομένη ἐν τῇ ἡμε-

τέρα μελέτη τοιαύτη, καλῶς ἐφαρμοζομένη, προώριται νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν παραγωγὴν τοιούτων. Τέλος, ὡς ὅλοι αἱ μεταρρυθμίσεις αὗται εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῶσιν, ἐὰν πρότερον τὸ πολίτευμα δὲν τροποποιηθῇ, δημιουργοῦν μίαν σταθερὰν Κυβέρνησιν, οὕτως ἢ τελευταία αὕτη δὲν θὰ ἀποδώσῃ τοὺς ἀναμενομένους καρπούς ἐκ τῆς διοικήσεώς της, ἐὰν δὲν περιβληθῇ ἀπὸ ὅλους τοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως, βελτιωμένους κατὰ τὸν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἀναπτυχθέντα τρόπον. Εἶναι ὅθεν ἐπιτακτικῶς ἀναγκαῖον νὰ θεωρηθῶσι τὰ προτεινόμενα μέτρα ὡς ἐν ἀδιάσπαστον σύνολον καὶ ὡς τοιούτου νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἐφαρμογή.

Δὲν φοβούμεθα, κατὰ τὴν συζήτησιν αὐτῶν εἰς τοὺς κύκλους τῆς δημοσίας γνώμης, αἱ σκέψεις ἡμῶν αὗται νὰ συναντήσουν ἓνα ὑποῦλον ἐχθρὸν, συνήθως ἐλλοχεύοντα κατὰ τὴν ἐμφάνισιν πάσης πολιτειακῆς προτάσεως ἐπιστημονικῶς αἰτιολογημένης, ὅστις τὰς ὀνομάζει « θεωρίας » καὶ ὑποστηρίζει ἀκόμη, ὅτι δὲν ἔχαμεν παρ' ἡμῖν τὸν ἄξιον κόσμον, ὅπως τὰς ἐφαρμογὰς. Ἐν τούτοις, δὲν εἶναι πρὸς τὴν θεωρίαν πολίτευμα, ὅπερ ἐφηρμόσθη ἐπιτυχῶς ἀπὸ διαφόρους λαοὺς ἀριθμοῦ 20 ἑκατομμυρίων, οὔτε ἡ σταθεροποίησις τοῦ νομίσματος, ἣτις συνετελέσθη ἀπὸ Κράτη μεγάλα καὶ μικρά, οὔτε ἡ οἰκονομικὴ σύμπραξις μετὰ τῆς Ἰταλίας, ἐφ' ὅσον συνωμολογήθη ποτὲ αὕτη κατὰ τὸ 1923, οὔτε ἡ ἀγροτικὴ ὁργάνωσις ἀμφιβόλων ἀποτελεσμάτων, ἐφ' ὅσον Κράτη μικρότερα ἡμῶν, ὡς ἡ Δανία, δι' αὐτῆς ἐνίκησαν μίαν μεγάλην δύναμιν, τὴν Γαλλίαν, εἰς τὸν συναγωνισμόν τοῦ ἐξαγωγικοῦ των ἐμπορίου. Ὁ συνδικαλισμὸς, ἀφ' ἑτέρου, τῶν τάξεων καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ κατάρτισις τῶν βιομηχανιῶν μετέτρεψαν ἓνα ὁλόκληρον λαόν, ἥκιστα πρότερον παρεσκευασμένον πρὸς τοιαύτας θαρραλέας ἀντιλήψεις, τὴν Γερμανίαν, εἰς ἀκένωτον πηγὴν χρυσοῦ καὶ τὴν ἔδωσαν — ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται ἀκόμη σήμερον καὶ μετὰ τὴν ἥτταν αὐτῆς — ἐπὶ κεφαλῇς σύμπαντος τοῦ διεθνοῦς οἰκονομικοῦ κόσμου. Εἶναι ἄραγε τόσον κατώτερος διανοητικῶς ὅλων αὐτῶν τῶν φυλῶν ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὁργανωθῇ οἰκονομικῶς καὶ νὰ ἀντιληφθῇ τὰς ἀρχὰς τῶν πρακτικῶν ἐπιστημῶν ; Ἐν τούτοις εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος λαός, ὅστις ἐξερχόμενος τῶν Ἑλληνικῶν ὁρίων πρὸς ζήτησιν ἐργασίας ἀλλαχοῦ, ἐπιτελεῖ θαύματα εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν ὁρῶν αὐτῆς ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐγκαταστάσεώς του καὶ τὴν ταχεῖαν ὁργάνωσίν του εἰς τὸν ἄριστον πολίτην ἐν αὐτῷ. Θὰ μᾶς ἐπι-

τραπῇ δὲ νὰ εἴπωμεν μὲ τὴν τόλμην τῆς κτηθείσης πείρας, ἐκ τῆς διαχειρίσεως πολλῶν πολιτειακῶν ἀξιωματῶν ἐν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ, ὅτι οἱ πολιτικοὶ ἡμῶν ἄνδρες δὲν στεροῦνται οὔτε γνώσεων, οὔτε πατριωτισμοῦ πρὸς τοῦτο — ἀρκεῖ ἡ ἀγαθὴ αὐτῶν δραῖσις νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν ἄνω ρηθέντων ἐμποδίων — καὶ τοῦ ὑπαλληλικοῦ καὶ ἐπαγγελματικοῦ ἡμῶν κόσμου ἢ κατάρτυσις καὶ εὐφυΐα δὲν εἶναι κατωτέρα ποσῶς τῶν σχετικῶν ἐν τῇ ξένῃ.

Ἐν μόνον ἐλλεῖπει ἀληθῶς παρ' ἡμῖν, ἡ πεποίθησις τῶν κάτω, ὅτι αἱ ἐλληνικαὶ κυβερνήσεις εἶναι ἱκαναὶ πρὸς θετικὴν ὀργάνωσιν τοῦ κράτους καὶ διὰ τοὺς ἄνω, ἐν εὐρὺ πρόγραμμα πρὸς τοῦτο, πλήρως μελετημένον καὶ ἐπακριδῶς κατηρτισμένον διὰ τὴν συνολικὴν θεραπείαν τῶν ἐσωτερικῶν μας ἀναγκῶν. Ὅλοι αἱ μεταρρυθμίσεις αἱ ἐπιτευχθεῖσαι ἐν τῷ κράτει — καὶ εἶναι πολλαὶ — ἀπέτυχον, διότι ἔτεινον εἰς τὴν μονομερῇ βελτίωσιν τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ἐργασίας, τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου κλάδου, χωρὶς νὰ ὑπολογίζηται ὅτι εἰς οἵανδήποτε ἐπιχείρησιν ἢ ἔλλειψιν ἑνὸς μόνου παράγοντος δύναται νὰ θέσῃ ἐν ἀποτυχίᾳ ὅλον τὸν λοιπὸν ἄρτιον ὀργανισμόν αὐτῆς. Δώσωμεν τὸ μηχανικὸν ἄροτρον τῷ γεωργῷ, ἄνευ καλοῦ σπόρου καὶ λιπασμάτων, ἢ ἀντιθέτως, καὶ θὰ ἴδωμεν ὡς συνεπείαν τὴν πλήρη ἀποτυχίαν τῶν προσδοκιῶν μας δι' ἄφθονον παραγωγήν. Ἐξ οὗ ἀπογοήτευσίς τοῦ χορηγοῦντος ἀλλὰ καὶ τοῦ παραγωγοῦ διὰ τὴν συνολικὴν ἀντίληψιν τῶν βελτιώσεων. Τὸ παράδειγμα τοῦτο δύναται, γενικευόμενον εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐργασίας, νὰ ἐκατονταπλασιασθῇ, ἀποδεικνύει δὲ πασιφανῶς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἰσχυρισμοῦ μας, ὅτι ἡ μερικὴ βελτίωσις, ἰδίως διὰ τὴν εὐδοκίμησιν ἑνὸς νεωτερισμοῦ, ἰσοδυναμεῖ πρὸς μοιραίαν ἀποτυχίαν τοῦ συνόλου. Καὶ εἶναι ὀδυνηρὸν νὰ λεχθῇ ὅτι κατωρθώσαμεν — ἅς μὴ ἐρευνήσωμεν διατί — νὰ ὑπολειπώμεθα τόσον τῆς κοσμικῆς ἐξελίξεως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐργασίαν, ὥστε τὰ ἄνω μέτρα καὶ οἷα συναφῇ δύνανται νὰ προταθῶσι παρ' ἄλλων, νὰ θεωροῦνται παρ' ἡμῖν ὡς νεωτερισμοί, ἐνῶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας ἐγκατεστάθησαν ὡς πρακτικαὶ ἀλήθειαι. Πῶς δυνάμεθα ὅθεν νὰ συναγωνισθῶμεν εἰς τὴν διεθνῇ πάλην, μὲ ἐλπίδας ζωῆς καὶ οἰκονομικῆς εὐεξίας, ὅταν ὁμοιάζομεν κατὰ τοῦτο μὲ παλαιὸν πλοῖον ἔχον νὰ ἀγωνισθῇ πρὸς θωρηκτὸν ἐξοπλισμένον μὲ τὰς νεωτέρας τῶν μεθόδων ;

Απὸ τὸν κοινὸν τοῦτον καὶ συνολικὸν ἐθνικὸν καταποντισμὸν, προώρισται νὰ μᾶς σώσῃ ἡ κοινὴ καὶ συνολικὴ προσπάθεια διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν οἰκονομικὴν εὐημερίαν, εἰς ἐθνικὸς συνασπισμὸς πρὸς δημιουργικὴν ἐργασίαν, εἰς ἣν οὐδεὶς ἀργάτης τῶν τάξεων, ἀπὸ τοῦ μικροτέρου μέχρι τοῦ ὑψηλότερου, πρέπει νὰ ἐλλείπῃ. Εἰς τὸ τοιοῦτον πατριωτικὸν ἔργον ἀπαιτεῖται εἰς ὁδηγός, μία μέθοδος, ἥτις ἔσεται « ἡ διοργάνωσις τοῦ ἀνοργανώτου ». Δὲν φρονοῦμεν ὅτι εἶναι καταλληλότερα στιγμὴ τῆς σήμερον καὶ καλλιτέρα κυθέρνησις τῆς παρούσης, ὅπως γένηται ὁ ὁδηγός, ἵνα προικισθῶμεν μὲ τὴν μέθοδον ταύτην, ὅχι μόνον διότι ἐν τῇ κυβερνήσει ταύτῃ παρακάθηνται ἐκλεκτοὶ πολιτευταί, ἀλλ' ἀκόμη διότι εἶναι οἱ πλείστοι τούτων ἀρχηγοὶ τῶν κομμάτων ἐν τῇ Βουλῇ καὶ τὸ κῦρος καὶ τὸ γόητρον αὐτῶν πλησίον τοῦ νομοθετικοῦ σώματος, θέλει συμβάλῃ, ὅπως αἰσθανθῇ τοῦτο βαθέως τὸ ἔντιμον καὶ πατριωτικὸν πρόσωπον, ὅπερ προώρισται νὰ παίξῃ πρὸς τοῦτο. Πρέπει, ἤγουν, ὅπως προβῇ ἡ Βουλὴ εἰς τὴν ταχεῖαν κατάρτισιν τοῦ εἰδικοῦ σώματος, εἰς ὃ θὰ ἀνατεθῇ ἡ ἀνασύνταξις τῆς διοικήσεως καὶ συνολικῶς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν οἰκονομίας.

Τὸ ἔργον τοῦτο, ἔνεκα τῆς εἰδικότητός του, δὲν εἶναι ποσῶς τῆς ἀρμοδιότητος καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Κοινοβουλίου. Ἀπαιτεῖ γνώσεις τεχνικὰς μεγάλης εὐρύτητος, ὡς πρὸς τὰς πηγὰς τῶν διαφόρων ἐργασιῶν τοῦ τόπου, τὴν οἰκονομικὴν ἐπιστήμην, τὴν πρακτικὴν διοίκησιν, τὰς ἐξωτερικὰς μᾶς σχέσεις καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον, γνώσεις, αἵτινες δύνανται νὰ εὐρεθῶσι μόνον εἰς τὰς διαπρεπεστέρας προσωπικότητας τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, τὰ δὲ φῶτεινὰ συμπεράσματα αὐτῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπτυχθῶσι καὶ συζητηθῶσιν ἢ μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν ἡμερον καὶ ἀτάραχον, ἀπολύτως ἐκ τούτου ἀσυμβίβαστον μὲ τὴν δημοσιότητα τῶν κοινοβουλευτικῶν συζητήσεων. Δὲν νομίζομεν ὅτι τὸ Κοινοβούλιον θὰ δυσκολευθῇ νὰ χορηγήσῃ τὴν ἄνω ἐντολήν εἰς τὸ τοιοῦτον εἰδικὸν σῶμα. Δὲν πρόκειται οὕτω ποσῶς νὰ ἀποξενωθῇ τῶν κυριαρχικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων ὑπὲρ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Οὐδέποτε ἡμεῖς θὰ ἐζητοῦμεν νὰ πράξῃ τοιαύτην ἀνοησίαν, διότι ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία δὲν ἔχει ποσῶς περισσότερον τοῦ Κοινοβουλίου τὴν πρὸς τοῦτο ἀξιότητα, οὔτε ἐὰν ἀκόμη οἱ ὑπουργοὶ περιβάλλονται ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτωτέρους συνεργάτας καὶ ἐπιτροπὰς, καθόσον τὸ

οιμβουλευτικὸν ἔργον τῶν τελευταίων, ὡς ἀνεύθυνον, εἶναι σπανίως παραγωγικὸν ὠφελίμου ἐργασίας. Ἀλλὰ τὸ εἰδικὸν σῶμα θὰ ἔχη τὴν εὐθύνην τῆς προσωπικῆς καὶ ἀδιαταράκτου δημιουργίας, ἣν ἔχουν οἱ συντάκται τῶν διεθνῶν συνθηκῶν καὶ τῶν δικαστικῶν κωδίκων. Ἡ Κυβέρνησις θὰ διατηρήσῃ τὸ ἐποπτικὸν μέρος τῆς ἐργασίας, μὴ ἀναμιγνυομένη εἰς τὰς συζητήσεις καὶ ἐπεμβαίνουσα μόνον ὅπως ζητήσῃ τὴν μεταρρυθμίσιν λύσεως δοθείσης ἤδη ἐπὶ τινος ἀντικειμένου, ὅσάκις τυχὸν συγκροῦνται αὕτη πρὸς τοιαύτας ἐπὶ ἄλλων ἐπιπέδων ἢ πρὸς τὴν ἀρμονικὴν ἀρχὴν τοῦ συνόλου. Ἀλλ' οὐδὲν νεοτὴ ἐκλογή λύσεων θὰ ἐπιφυλαχθῇ αὐτῇ ἀναφορικῶς μὲ τὰς ἀποφάσεις τῆς ἐπιτροπῆς, διότι μόνον τὸ Κοινοβούλιον, λαμβάνον γνῶσιν καὶ μελετῶν τὰς λύσεις ταύτας, ὁπότεν θὰ κατατεθῶσι συνολικῶς παρ' αὐτῶ, θὰ ἔχη τὸ ρητὸν δικαίωμα νὰ τὰς ἀποδεχθῇ ἢ νὰ τὰς ἀπορίψῃ δι' ἑνὸς *ν α ἰ ἢ ὅ χ ι*.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐργασίας διὰ τὴν τοιαύτην οἰκονομικὴν καὶ διοικητικὴν ἀνακαίνισιν δὲν ἔχει τίποτε τὸ καινοφανές, πολὺ μᾶλλον τὸ θῖγον τὸ προνόμιον τοῦ Κοινοβουλίου, ὡς θεματοφύλακος τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας. Οὐδέποτε ἡ τοιαύτη προνομία ἐκώλυσε τὰ Κοινοβούλια νὰ ἀναθέσωσι τὴν ἄσκησιν μέρους αὐτῆς εἰς ἄλλα σώματα, διατηροῦντα μόνον κατὰ τοῦτο τὴν ἐποπτείαν καὶ τὴν ἀπόφασιν. Σχετικῶς μὲ τὴν διαρρύθμισιν τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τῶν Κρατῶν, ἔχομεν πρὸς τοῦτο τὸ παράδειγμα τῆς χορηγηθείσης παρὰ τοῦ Κοινοβουλίου πολιτικῆς δικτατορίας τῷ Γκρίπκυ ἐν Πολωνίᾳ καὶ τῷ Ράσιν ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ, ἐπίσης τῆς τελείας αὐτοτελείας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Ρίξυ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τοῦ Γκέξδ ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς καὶ τὴν ἀνάθεσιν τῆς διευθετήσεως τοῦ νομισματικοῦ ζητήματος εἰς τὸν βασιλέα τοῦ Βελγίου. Ὡς πρὸς τὴν μέθοδον τῆς ἐπιψηφίσεως ἢ τῆς ἀπορρίψεως τοῦ ἔργου τῆς συσταθησομένης ἐπιτροπῆς, ἄνευ συζητήσεως, ἔχομεν ὡς προηγούμενον τὰ κρατοῦντα κοινοβουλευτικῶς διὰ τὰς συνθήκας καὶ τοὺς δικαστικούς κώδικας.

Τίποτε, ὅθεν, δὲν ἔχει τὸ ἀντικοινοβουλευτικὸν ἢ προτεινομένη λύσις, ἢ ὠφελιμότης τοῦναντίον τῆς ὁποίας θὰ εἶναι κολοσσιαία, ἔνεκα τῆς ἀρίστης παρασκευῆς τοῦ ἔργου καὶ τοῦ ἐξαιρετικοῦ κύρους αὐτοῦ παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ. Ὅσον δὲ κατὰ τοῦτο ἡ στάσις τοῦ Κοινοβουλίου ἔσεται μετριοφρονεστέ-

ρα, τόσον ἢ ἐξύψωσις αὐτοῦ εἰς τὰ ὄμματα τῆς δημοσίας γνώ-
μης θὰ εἶναι μεγαλειτέρα καὶ εἰς αὐτὸ μόνον, τελειωτικῶς,
θὰ ἀποδοθῇ ὁ σύγχρονος καὶ ὁ ἱστορικὸς ἔπαινος, διότι εἰς
κρισίμους στιγμὰς τοῦ ἔθνους, ἔγνω νὰ ἐπιδείξῃ ἀντίληψιν
πατριωτικὴν ἐκ τῶν ὄχι κοινῶν καὶ συνήθων.

Τέλος, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς πρέπει νὰ πιστεύῃ, ὅτι ἡ οἰκονο-
μικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ὄχι μόνον ἀπελπιστι-
κὴ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἐκτάκτως σοβαρά. Τῶν πλείστων εὐρωπαϊ-
κῶν κρατῶν, μικρῶν καὶ μεγάλων, τὰ ἐτήσια ἑλλείμματα τοῦ
προϋπολογισμοῦ μετὰ τὸν πόλεμον, ἔφθασαν νὰ ᾔναι διπλα-
σια τῶν τακτικῶν ἐσόδων. Ἐν τούτοις, διὰ τῆς ψηφίσεως κα-
ταλλήλων οἰκονομικῶν μέτρων, τὰ κράτη ταῦτα σήμερον ἔ-
χουν πλεόνασμα καὶ σπουδαίαν ἀνατίμησιν τοῦ νομίσματός
των. Τοῦ ἰδικοῦ μας προϋπολογισμοῦ τὸ ἑλλεῖμμα εἶναι τὸ
ἕκτον μέρος αὐτοῦ.

Τὸ δημόσιον χρέος τῶν ἄνω ρηθέντων κρατῶν κυμαίνεται
μεταξὺ 500 καὶ 1500 χρυσῶν φράγκων κατὰ κεφαλὴν. Τὸ
ἰδικόν μας ἀναλογεῖ μόνον 303 χρ. δραχμῶν κατὰ κεφαλὴν.
Ἡ ἐτήσια φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις τῶν κατοίκων τῶν κρα-
τῶν τούτων εἶναι 100 ἕως 400 χρυσῶν φράγκων κατὰ κεφα-
λήν. Παρ' ἡμῖν, καὶ ἂν ὑπολογίσωμεν ὄχι τὰ ἔσοδα τοῦ προ-
υπολογισμοῦ τοῦ 1927 (7.379 ἐκ.), ἀλλὰ τὰ ἔξοδα (8.562
ἐκ.), ἡ ἐπιβάρυνσις κατὰ κεφαλὴν εἶναι 80 χρ. δραχμαί. Ἐν
τοσούτῳ, ἡ φορολογία αὕτη εἶναι σήμερον ἐπαχθὴς διὰ τὸν
ἑλληνικὸν λαόν, τοῦτο δὲ, διότι τὸ ἐθνικὸν ἡμῶν εἰσόδημα
εἶναι μικρόν, ἐλάχιστον — σχετικῶς μὲ τὸ τῶν ἄλλων.

Καλλιτέρα καὶ ἐναργεστέρα, ἀποδείξεις τούτου δὲν ὑπάρχει
τῆς γνώμης ἡμῶν, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἡμῶν ἀνόρθωσις εἶναι
ὄχι μόνον δυνατὴ καὶ ἀσφαλὴς, ἀλλὰ καὶ ἐκτάκτως εὐκόλος
τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θ' ἀποφασίσωμεν νὰ κάμωμεν ἀληθῆ πο-
λιτικὴν ἐθνικῆς παραγωγῆς. Ἐξακολουθῶν δὲ ἀντιθέτως ὁ
ἑλληνικὸς λαὸς νὰ ζῇ ἐν οἰκονομικῇ δυσπραγίᾳ καὶ μαρασμῷ,
δὲν ἀποδεικνύει τίποτε ἄλλο ἢ ὅτι εἶναι ἄξιος τῆς τύχης αὐτοῦ.

Παρίσι, Φεβρουάριος 1927.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΤΥΠΟΙΣ « ΑΓΩΝΟΣ » ΠΑΡΙΣΙΩΝ
143, RUE D'ALÉSIA, 143
P A R I S